

ΟΙ ΝΕΟΙ

Δέν είναι ή Τέχνη για τόν διαβασμένον Όχλο
άλλά για τούς Λίγους και για τή Φυλή, για τή Φύλα και τήν Άνθρωπότητα.

VII }
VIII } ΜΑΪΟΣ 1920

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ
ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ
ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑ
ΙΣΑΝΤΡΟΣ ΑΡΙΣ
CHARLES BAUDELAIRE
ΦΑΝΗΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΚΚΙΝΑΚΗΣ
ΣΗΜΦΩΜΑΤΑ
ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ
ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γιάννης Χουμνιάκης

ΕΤΝΔΡΟΜΗ

Γιὰ ἕνα χρόνο δρ. 20
Γιὰ ἕξη μῆνες • 10

ΟΙ ΝΕΟΙ

ΓΡΑΦΕΙΑ
ΑΙΟΛΟΥ 117
ΑΘΗΝΑΙ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Ο κ. ΓΙΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΚΚΙΝΑΚΗΣ

ΤΟ ΠΑΣΧΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

Α

Στὴ θύρα γνέθ' ἢ Μάννα του, κι' αὐτὸς μὲς στὸ χορτάρι,
Ποῦ τὸνὲ σκέπει ὀλόσωμο, καὶ ποῦ στεγνὸ εὐωδᾶ,
Κρατεῖ ἀνοιχτόν, ἀγνάμνια του, μικρὸν Ἄλφαβητάρι,
Στηλώνει κάθε γράμμα του, κι' ἀριά, τὸ τραγουδᾶ!

Σὰ λάγιο, μὲς στὰ λούλουδα, γαλάριο νᾶνε κριάρι,
Φαντάζει τὸ σγουρόσαρκο, παιδιάτικο κορμί·
Βαθιά λακκάκια, σφραγιστὴ τῆς δύνναμής του ἢ χάρη,
Κρυφαναβραεὶ στὰ μέλη του, γαλήνια καὶ θερμῆ.

Γλυκιὰ τὸν ζών' ἢ συννεφιά, μὲ τὰ λουλούδια, γύρα·
Οἱ χελιδόνες, δίπλα του στὴ χλόη τὸ στηθος πᾶν.
"Ὡς π' ἀνεπάντεχη ἀναπνιά, μὲς στῶν ἀγρῶν τὴν πύρα,
Ἄριες βροχῆς σταλαγματιές, στὰ χώματα χτυπᾶν.

Καὶ καθὼς κάνει, ἀκούγοντας στὸ λόγγο τὸ δαμάλι,
Π' ὡσάν τὴ φύση ὀλάκερη, στεφάνι νὰ φορεῖ,
Ἄπὸ τὰ θάμνα ἀνάμεσα σηκώνει τὸ κεφάλι,
Κυτιῶντας μ' ἀργοκίνητη ματιὰ καὶ λαμπερή,

Σὰν ἀνασάνει τὴ νοτιὰ, τὸ μύρο ὁποῦ πληθαίνει
Τῆς πρασινάδας περισσὸ — παρόμοια τὸ παιδί,
Τὰ μάτια μέσ' ἀπ' τὸ χαρτί, στὸ χτύπο ποῦ βαθαίνει
Τὴν εὐωδιά τριγύρα του, σηκώνει γιὰ νὰ ἰδεῖ!

Τὰ χέρια ἀπλώνει στὴ βροχή, καὶ κάθε ποῦ τοῦ ραίνει,
Τὴ φύχτα, τὸ κεφάλι του, διαβατικὴ σταλιά,
Σ' οὐρανικὸ ἀναγάλλιασμα, τὰ σωθικά του εὐφραίνει,
Ἄγιο φιλὶ στὸ μέτωπο καὶ χᾶδι στὰ μαλλιά.

Τῆς πλάσης, σὰ νὰ γεύεται, σὲ δυὸ σταλιές, τὸ μάνα,
Ἄπο τῆ θύρα, ἀσάλευτος τὸν ἀγρυπνάει, τρανός,
Ὁ ἴσκιος ποῦ ρίχν' ἀπάνω του, ἢ ἀκοίμητὴ του μάνα,
Κ' εἶνε θαρρεῖ, πατέρας του, μονάχα, ὁ οὐρανός.

*
**

Ἡ μόρα ἀργὰ σὰν ξέσπασε καὶ γιόμισαν οἱ λάκκοι,
Κι' ἀπ' τὰ νερὰ ποῦ κελαϊδᾶν. κρυφόπινε ἡ ψυχὴ,
Σκυμμένο μὲς στὰ χώματα, ξεχάραξε ἐν' αὐλάκι,
Νὰ φεύγει μέσα, καθαρὴ καὶ γάργαρη ἢ βροχή.

Κι' ὡς φάνη ὁ ἥλιος, ἄξαφνα, στὸ χαρωπὸν ἀγέρα
Ἄπο τῆ δύση, καὶ οἱ ὄγροι γελάσαν οὐρανοί,
Βαθιανασάναν γαλανὰ καὶ πράσινα ὄλα, ὡς πέρα,
Καὶ μὲ καινούργια τὰ πουλιὰ λαλήσανε φωνή,

Πιάνει καὶ πλάθει, τρυφερὸ πηλόν, ἀπὸ τὸ χῶμα,
Στις δυὸ του φοῦχτες, ἤσυχα, σὰ νάτανε φωλιά—
Μ' ἄγια στοργὴ καὶ τὰ φτερά, μ' ἄγια στοργὴ τὸ σῶμα,
Ζυμώνει τότε, δώδεκα τριγύρα του, πουλιά.

Ἀργὰ φτιασμένος ὁ Ἰωσήφ, μὲ σύνεργα στὸν ὄμο,
Στὴ λάσπη βλέπει ἀνάμεσα, σκυμμένο τὸ παιδί,
Καὶ μὲ φωνὴ τὸ πιτιμᾶ σκληρὴν, ἀπὸ τὸ δρόμο :
« Σήκω γοργὰ ἀπ' τὰ χώματα, μὴν πάρω τὸ ραβδί! »

Μὲ τὴ ματιὰν ὀλόφωτη, νοητὴ χαρὰ χορτάτη.
Τονὲ κυττάζει ὁ Ἰησοῦς καὶ δείχνει ὑπακοή.
Μὰ πρὶν σκωθεῖ ἀπ' τὰ χώματα, σκύβει σὰ νάλεε κᾶτι,
Κι' ἀπ' τὴν ψυχὴ του, στὸν πηλό, δίνει, ὄσην ἔχει, πνοή! *ὄσην τὴν*

*
**

Τὸν τράχηλο λοξεύοντας ἀριά, καὶ μὲ τὸ μάτι,
Στὸν κάμπο τὸν ἀπέραντο, π' ὀλάκερος σιγᾶ,
Ἀντιφεγγώντας τὴ ψυχὴ τῆς ὥρας, τὴ γεμάτη,
Συχνὰ ἀκολουθᾶ τὴ μάνα του, γαλήνια π' ὄδηγᾶ. *ἀκολουθεῖ*

Δέντρο ἄν περνᾶν, ποῦ τῶζωσε βυζαχτικὸ μελίτσι,
Στέκει ἀπὸ κάτω ἀσάλευτος, κι' ἀκούοντας τὴ βοή,
Τόσο γλυκὰ ν' ἀχολογᾶ, θαρρεῖ πῶς θὰ μιλήσει,
Θαρρεῖ, φωνὴ νε, τοῦ νεροῦ τ' ἀπόμακρου ἢ ροῆ.

Ἄλλ' ἢ μιλιὰ τῆς μάνας του, τὸ νοῦ του, ὡσὰ ρουμπίνι
Τ' ἀνάβει, τ' εἶνε ὁ λόγος της, ἀργὸς καὶ προφαντός,
Κι' ἀπ' τ' ἄκουσμα, τὸ βλέμμα του, διπλῆ λαμπράδα πίνει,
Τὴν ἄδολη δεχάμενο γνωρίμα τοῦ Παντός!

Γίνεται λύρα τοῦ Δαβίδ, ὁ ποταμὸς — στὸ σκοῖνο
Π' ἀναφυλλιάζει πορφυρόν, ἀνάμεσα ὡς περνᾶν,
Γαλάζιο σκῆπτρο ὑψώνεται τοῦ Σαλωμών, τὸ κρῖνο,
Καὶ τὰ κρυφὰ σκιρτήματα, στὰ βάρη του, ἀρχινᾶν.

Κι' ὡσάν, ὁ νέος Ἀπόλλωνας, σημάδι ποῦ γυρεύει
Τοῦ Πύθωνα, π' ἀδιάκοπα γοργολυγᾶει, νὰ βρεῖ,
Κι' ὀλόγυρά του, ρυθμικά, τοξεύει καὶ χορεύει,
Κ' εἶνε σὰ λύρας ἄκουσμα, κάθε φορά, ἢ νευρὴ,

Βαθιά τρανιάζει δύναμη, τὰ σωφικά του ἀκέρια,
Ξυπνᾶ ἢ κρυφὴ στίς φλέβες του, βασιλικὴ γεννιά,
Μαῦρο φωτᾶει τὸ μάτι του, κ' εἶνε τὰ δυὸ του χέρια,
Ὡσάν τοῦ βρέφους, πῶπνιξε τὰ φίδια στὴν κουνιά!

Μπροστά, ἢ ἀστόλιστη ψυχὴ, ποῦ διαπερνᾶ τοὺς αἰῶνες,
Μαντεύει τὴ λαχτάρα του, καὶ δὲν τονὲ κυττά·
Μὰ μέσ' ἀπὸ τ' ἀπέραντα χωράφια, τοὺς ἐλαιῶνες,
Ἀνάρι ἀκούει τὸ σκύμνο της, ποῦ ὀλόσωμος σκιρτᾶ.

Τὸ βράδυ μόνο, τοῦ σπιτιοῦ ποῦ ἡ γλύκα, ἀντιλαρίζει
Στὸ λύγχο, καὶ στὰ γόνατα καθίζει τὸ παιδί,
Ἀμίλητη, τὰ μάτια της, στὰ μάτια του γυρίζει,
Καθένας, τὴν εἰκόνα του, βαθιὰ τους γιὰ νὰ ἰδεῖ!

*
**

Ἀπ' τὶς Μαρτιάτικες βροχές, τὰ πρόβατα πλυμένα,
Σὰν ἀρχινᾶν ἀπ' τὰ βουνά, γοργὰ, νὰ κατεβοῦν,
Καὶ στὸν ἀέρα, ἀδιάκοπα βελάσματα χυμένα,
Κατὰ τὶς ἴδιες του πνοές, ἀνάβουνε καὶ σβοῦν,

Π' ὁ ἀποβροχάρης ἄνεμος, μεσημερνός, σφυρίζει,
Διχνίζοντας ὀλόδροσος, τὰ δέντρα, ὀρμητικά,
Καὶ τὸ μαλλὶ τῶν κοπαδιῶν, κινᾶει κι' ἀγαμερίζει—
Π' ὄλο τῆς γέννας τὸν παλμόν, ἢ γῆ βαθιὰ ἀγρικᾶ,

Κάθε τὸ Πάσχα, πῶρχεται, λουσμένοι, στολισμένοι,
Καὶ ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Μαριάμ, ἀπ' τὸ βαθὺν πουργῶν,
Κινῶν στὰ Ἱεροσόλυμα, στὴ γῆ τὴν ἁγιασμένην,
Καὶ φέτος, ποῦνε ὁ Ἰησοῦς, δώδεκα πιά, χρωνῶ.

Ἄπ' τὸ πουργῶν βαδίζουνε — κι' αὐτός, λιγάκι χώρια,
Ἦσαν τὸ ἀργί, ποῦ σταματᾷ γιὰ βόσκημα συχνό,
Κυτιῶντας ὀλότρογυρα, ποῦ τὰ κεφαλοχώρια,
Κρέμονται σὰ σφηκοφωλιές, ἀνάρια ἀπ' τὸ βουνό!

Κρύο, σὰν τὸ κρεῖνο, μέτωπο, δροσιὰ τοῦ κρουσταλλιιάζει·
Πουλιῶν κι' ἂν εἶνε λάλημα, σὶ φράχτη τὸ βαθύ,
Ἄπὸ τῆ φτέρνα στὴν κορφή, τὸν κρυφαναγαλλιιάζει,
Κ' ἡ ἀναπνοή του ὀλόβολη, μὲ κάθε ἀνθὸν ἀνθεῖ.

Μὲ κάθε δέντρο, κάθε ἀνθό, μὲ κάθε πρασινάδα,
Μ' ὄλα τριγύρα τὰ νερά, καὶ μ' ὄλα τὰ πουλιά,
Ἦσαν σιμπᾶν τῆς ὄψης του τῆ ροδοκοκκινάδα,
Μὲ μιὰ πνοή, μὲ μιὰ ψυχή, μὲ μιὰ κρυφή μιλιὰ!

Ἦ σκόνη τῶν μονοπατιῶν, βωδάει σὰν τὸ λιβάνι·
Χρυσὸ ζωνάρι ἢ ἀνατολή, στὴ μέση, τοῦ φορεῖ·
Στὴν κόμη τὴν παιδιάτικη, τάξη λαμπρῆ τοῦ βάνει,
Στρωτὸς ὁ ἀγέρας, τὸ βουνὸ καθὼς ἀνηφορεῖ.

Κι' ὡς, σὰν καθίσει σὲ πυκνὸ κλαδί τὸ ἀηδόνι μέσα,
Στὸ μέγαν ἴσκιο πείθεται καὶ στὴ βαθειὰ εὐωδιά,
Καὶ ξάφνου, ὡς μὲς στὰ κόκκαλα, γεμίζοντας ἀνέσα,
Ἄφινει καὶ τοῦ χύνεται, σὲ μιὰ στροφή, ἢ καρδιά,

Σύντας ἐφτάσαν στὰ πυκνά, οἱ κέδροι ποῦ εὐωδοῦσαν,
Κ' εἶτανε οἱ ἴσκιοι πῶ βαθιοί, κι' οἱ βράχοι μοναχοί,
Καὶ τὰ πουλιά, σὰν πῶ γλυκά νὰ χαμοκελαδοῦσαν,
Σὰ νὰ μαζεύτηκε ἡ κρυφή χαρὰ του, στὴν ψυχῆ,

Θαρρεῖ τὴν πλάση, γύρα του, καὶ στένεψε στεφάνι,
Θαρρεῖ ἢ καρδιά του γίνηκε, γλυκιᾶς πηγῆς παλμός,
Μόνος, ἀπάνω στὴν κορφή, πῶς ἔμεινε τοῦ ἐφάνη,
Κι' ὁ πρῶτος, ἀπ' τὰ χεῖλη του, τρέμει σιγά, Ψαλμός!

Γιατὶ ἀπὸ πέρα, μὲς στοῦ ἡλιοῦ τῆ δόξα βυθισμένην,
Ἄκέρια, μέσα σὲ χρυσὸ μαγνάδι σκεπαστή,
Ἰερουσαλήμ, ξεχώριζες, σὰ νύφη στολισμένην,
Ποῦ περιμένει, τοῦ γαμπροῦ τῆ ζώση, νὰ ζωστεῖ!

*
* *

Κατὰ τὰ λυχνανάμματα, στὴν ἅγια ἐφτάσαν χώρα,
Ποῦ ἀπὸ μακρὰ φλεγόντανε, στὴν ἀγρυπνιά, ὁ ναός,
Κι' ὀλοένα, πλημμυρίζουνε προσκυνητές, τὴν ὥρα,
Ποῦ ὡσὰ μελίσι σκοτεινό, σιγοβοᾷ ὁ λαός.

Στοὺς δρόμους γλιγορες ἰσκιές, περνᾶν, σὰ νὰ νογοῦνται,
Παληροὶ συντρόφοι, ἀπ' τὰ ψηλά ποῦ κίνησαν χωριά,
Καὶ βιαστικά πορεύονται, καὶ γαληνὰ διηγοῦνται,
Κι' ἄλλοι χωρίζουν, ἄλλοι πᾶν στὴν ἴδια τῆ μεριά.

Μὲ τὰ μαντύλια τὰ πλατιά, μὲ τὰ βαριά σεγκούνια,
Γυναῖκες, π' ἀπ' τὸ χέρι τους τραβοῦνε τὰ παιδιὰ,
Κι' ἄλλες, στὴ ράχη πῶχουνε τὴν κρεμασμένη κούνια,
Ἄκολουθᾶν τοὺς ἀντρες τους, στὴ φωτεινὴ βραδιά.

Πεσμένοι, στὰ πλακόστρωτα τὰ χαμηλά, οἱ ζητιάνοι,
Συχοζητᾶνε, μὲ συρτὴ κλαψιάρικη φωνή,
Κ' ἄλλοι, ἀνοιχτὸ τὸ χέρι τους, ποῦ νὰ κρατοῦνε φτάνει,
Κι' ἄλλοι μὲ πρόσωπο, σκυφτὸν ὡς κάτου, ταπεινοί!

Κι' ἀπ' ὀλωνῶν τὸ διάνεμμα, κι' ἀπ' ὀλωνῶν τὸ βῆμα,
Σμίγει στὴ νύχτα, μιὰ θερμὴ μονάχα ἀναπνοή,
Ἄντρες, γυναῖκες, καὶ παιδιὰ, ἕνα μονάχο κύμα,
Στὰ σκοτεινά, μ' ἀπόμακρον ὅπ' ἀναλυέται βοή.

Καὶ ἡ Παναγιά, καὶ ὁ Ἰωσήφ, καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀγάλλει,
Τὸ δρόμο πέρνουν τοῦ ναοῦ, μὴ βροῦν ἕνα κελλί,
Τῆ νύχτ' αὐτῆ, νὰ γύρουνε, γιὰ λίγο, τὸ κεφάλι·
Μά' νε πιασμένα τὰ κελλιά, κ' εἶνε γεμάτ' ἢ αὐλή.

Σὲ κάποιαν ἄκρη, στρώνουνε τὸ φτωχικὸ τους σιάδι,
Καὶ τὰ δισάκια βάνοντας προσκέφαλο, ψηλά,
Μέσα στοῦ μάγου ἀστροφέγγου τὸ μυστικὸ σκοτάδι,
Μ' ὀλων τῶν ἄλλων, ἢ ἀναπνιά, γαλήνια τοὺς κυλᾷ.

Μὰ τοῦ Ἰησοῦ τὸ κοίμισμα, σᾶμπως ἀπ' ὄχτη σ' ἄλλη.
Πολὺ ῥηχοῦ σὶ δρόμο του καὶ γάργαρου νεροῦ,
Γιὰ νὰ περάσῃ ἕνα παιδί, τὴν ποδοσειὰ του βγάλλει,
Ἦ πῶ πολὺ, σὰ δίπλωμα καὶ τάνυσμα φτεροῦ,

Λίγο κρατεῖ, κ' ἀνοίγοντας, γλυκὰ δροσιὰ γεμάτα
Τὰ βλέφαρα, σιὸ πλάϊ του κυττάει τὴν Παναγιά —
Κοιμᾶται μ' ὄλη τὴ βαθιὰ νυχτιὰ ἢ μεγαλομμάτα,
Μὰ καίει, πικρὸ τ' ἀστροφεγγό, ψηλά, μιὰ πυρκαγιά!

Ἕλλησι, τοὺς ἡλίους σμίγουνε, ἄστρα σιμώνουν τ' ἄστρα,
Ἕνα μαγνάδι φαίνουνε, μιὰ μόνην ἀστραπή.
Τῆς ἁγίας χώρας γύρα του, ζώνει τριπλῆ τὰ κάστρα
Δύναμη, ἢ πλήθια ἀστροφεγγιά, καὶ οἱ ὕπνοι, κ' ἢ σιωπή.

Ἀπὸ τ' ἀπάτητα βουνά, μακριές, συρτές σβιλιάδες,
Τῶν κέδρων ὡς ἄπλώνουνε, μὲ μιᾶς, τὴν εὐωδιά,
Ξανοίγει στήν ἀνάσα τους, τίς φωτεινὲς κοιλάδες,
Ποῦ διάβη αὐγὴ, τὴν ἰσκιερή, ποῦ ἐμπῆκε, λαγκαδιά!

Τρέμει ἓνα χᾶδι μέσα του, κ' ὅσο σιὸ σπλάγχο ἐδόθη,
Μὲ τὸν ἀβάσταχτο παλμό, στής νύχτας τὴ σιγή,
Νὰ τὸ τραβᾶν ἀμίλητα, κατὰ τ' ἀστέρια, οἱ πόθοι,
Ποῦ θησαυρίζουν τῆς καρδιάς τὴ μυστικὴ φυγή!

Ἀπὸ τῆς μάννας του σιγὰ σηκώνεται τὸ πλάϊ·
Τῶν κοιμισμένων, γύρα του, τὰ πρόσωπα, κυττᾶ
Τῆς Παναγιάς, χαμόγελο γλυκό, χαμογελάει,
Κ' εἶνε, θαρρεῖ, τὰ μάτια τῆς, σιὸν οὐρανὸ ἀνοιχτά.

Κ' εἶνε, τριγύρα τῆς, πολλὰ, τὴν πίκρα ὁποῦ στραγγίζουν·
Κ' εἶνε κορμιὰ κοιτάμενα σιὲς πλάκες, σὰ σκυλλιά.
Κι' ὅπως τῶν ἄστρον ὁ παλμός, καὶ τοῦτα τὸν ἀγγίζουν,
Στῆς ἄβουλης ἀνάπαιρης, λυτά, τὴν ἀγκαλιά.

Τί, σὰν τοῦ φωτοσκύληκου, πολὺ βαθιὰ σιὸ βᾶτο
Ποῦ λαμπυρίζει, στοῦ φριχτοῦ ζητιάνου τὸ κορμί,
Ἀντιφεγγάει, τ' ὀλόλευκο σὰν κρῖνο, καὶ φλογάτο
Ἀστέρι τοῦ ὄρθρου, τὴ γλυκιὰ μεγάλη του συρμή!

Καὶ μηδὲ ξέρεи, τὸ λαμπρὸν ὅπ' ἀγρυπνάει νυχτέρι·
Κρυφῆ τὸν ζώνει νόηση κ' ἀκέρια, ὡς ὁ Ναός.
Σιὸ μέτωπό του εἶνε φιλί, τὸ μέγα τοῦ ὄρθρου ἀστέρι,
Κ' ὕπνο βαθύ, σιὰ πόδια του, κοιμᾶται ἓνας λαός.

*
**

Τὰ μάτια ἀνοίγει στήν αὐγὴ, πᾶσα ψυχὴ, καὶ βλέπει,
Στὸ πρῶτο φῶς, μιὰ διάφορην ὄνειροφαντασίαν·
Καὶ τοῦ τυφλοῦ ποῦ ξύπνησε, στοῦ σκοταδιοῦ τὴ σκέπη,
Τριγύρα ἀπὸ τὰ βλέφαρα, τοῦ παίζει μιὰ δροσιὰ.

Ἄρθρος πουλιῶν, καὶ σιὸ ναόν, ἀχὼ ψαλμοῦ ἀρχινάει
Μύρια πετράδια μέσα του, οἱ λύχνοι οἱ κρεμαστοί·
Δόξα σὲ κάθε του γωνιά, τὸ ἀντίφλογο ξυπνάει·
Πορφύρα ὡσὰ νὰ ντύνονται, σιὰ βάρη του, οἱ πιστοί.

Σὲ κυπαρίσσι εὐωδερό, σὲ κέδρο σκαλισμένα,
Σκύβουν γιγάντια τὰ Χερούβ, ἐλεῖ ποῦ ἢ Κιβωτὸς
Θροιάζει, ὡς ν' ἀνασαίνουνε μὲ διάπλατα ἀνοιγμένα
Ρουθούνια, τὴ γοργὴ στροφὴ, π' ἀνθεῖ ὁ λιβανωτός!

Ὡσὰν τὴ φλόγα, ξαφνικὰ τὰ ξύλα ὁποῦ τρυπήσει
Ψηλῆς πυρᾶς, τοῦ τροπαριοῦ σηκώνεται ἢ φωτιά·
Μιὰ πνοὴ χαρῆς, τὰ στήθια τους συφτάνει νὰ ριπίσει
Κ' ὕμνος λαμπρὸς κ' ἀκράτητος, ξεχύνεται πλατιά!

Τὴν Ἐρυνθρὰν ὕμνολογᾶν, σὰν ἄβροχοι ἐπεράσα,
Ποῦ τῆς Μαρίας τὸ τύμπανον, ἐχτύπησεν ἱερό.
Τῶν Φαρισαίων, σιὸ σκιρτημὸν, ἀνοίγονται τὰ ρᾶσα,
Σὰν τοῦ Δαβίδ, τὸν ἔξαλμο ποῦ ἐχόρευε χορό!

«Κύριος πηγῶν, Κύριος κορφῶν, Κύριος συντρίβει κάστρα,
Κύριος πληγῆ τῶν ἄπιστων, χαρὰ τῶν ταπεινῶν,
Κύριος βοᾷ στὰ κύματα, Κύριος ἀνάβει τ' ἄστρα
Κύριος ἐλέους καὶ οἰκτιρμῶν ὁ Κύριος τῶν βουνῶν!

Λαύρα πικρὴν ἀνάβουνε στήν ἐκκλησιὰ τὰ χνώτα,
Σ' ἓνα μεθύσι ὡς δίνονται, σὲ μιὰν ὀργίαν πνοή.
Ἀπὸ τὰ μέτωπα, γοργὰ νὰ σιάζει τὸν ἰδρωτὰ
Στὰ πόδια τους ἀφίνουνε, στὴ δοξολόγα βοή.

Ἄλλ' ὡς σιὰ βάρη τοῦ ἱεροῦ, τοῦ Ἀρχιερέα τὸ χέρι,
Μὲ τὸ δωδεκακούδουνον, ἀπόλυση χτυπᾶ,
Καὶ μὲς σιὰ στήθη, τῆς γιορτῆς μαζεύοντας τὸ ἀγέρι,
Τὸ πλήθος, ἔξω ἀπ' τὸ ναόν, ἀρχίζει νὰ σκορπᾶ,

Καὶ ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Μιριάμ, μ' αὐτοῦς. τὸν ἴδιο δρόμο
Π' ἀκολουθᾶν σιὸ γυρισμό, μὲ ζῶα καὶ μὲ παιδιὰ,
Φορτώνουν τὰ δισάκκια τους, πολὺ γοργοί, σιὸν ὄμο,
Νὰ μὴν τοὺς πιάσει ἀπάντεχα, μὲς σιὰ βουνά, ἢ βραδιά.

Ἄδιος, μὲ βάρια καὶ μυρτιές, ὁ ναὸς ὀπίσω μένει·
Δυὸ-τρεῖς ἀκόμα μέσα του διανεύουνε πιστοί.
Μὰ σὲ γωνιὰν ἀπόμερη, μὲ τὴ ματιὰ ἀναμμένη,
Μονάχα στέκει ὁ Ἰησοῦς, καὶ μήτε ἔχει σειστέϊ.

*
**

Στεροὶ σὰ βγαίνουν οἱ ἱερεῖς καὶ τὸ παιδί ἀγναντεύουν,
Στημένο στήν ἀπόμερην ἀσάλευτη γωνιά,
Ἄπὸ μακρὰ τὸ συντηρᾶν κ' ἀπέκει τὸ κοντεύουν,
Προσεχτικά, τὶ πάνω του ξαστράφτει θεία γεννιά.

Ἀκόμα, μ' ὄλη τὴν ψυχὴ, στοὺς ὕμνους ἀρμενίζει,
Κι' ὅπως γυρίζει ἀπάνω τους τὰ μάτια ξαφνικά,
Ὅλον αἰφνίδια τὸ παιδί, σὰ ρόδο κοκκινίζει,
Στὰ ξένα ὀμπρὸς τὰ πρόσωπα καὶ τὰ προσεχτικά.

Ρωτᾶνε πῶς ἐξέμεινε καὶ ποῦθε, ν' ἀπαντήσῃ
Καὶ κεῖνο, στὰ ρωτήματα, δὲν ξέρει τὶ νὰ πεῖ,
Ἄλλὰ στήν ὄψη, στὰ βαθιά του μάτια, ἔχει κεντήσῃ,
Μιὰν ὀμορφιάν, ἀταίριαστη κι' ὀλόδοξη, ἢ ντροπή.

Τότε, μὲ χᾶδι, γέροντας ἱερέας τὸπρωταγγίζει,
Στὴν ἀγκαλιά του μοναχὸς τὸ σκώνει σιωπηλά,
Στὰ στήθια του, τὴν εὐωδιά τοῦ λιβανιοῦ στραγγίζει,
Καθὼς τὸ σφίγγει ἀνάπαλα καὶ τοῦ χαμογελά.

Νὰ πεῖ φιλή στὸ μάγουλο, νὰ πεῖ σὶ' αὐτὶ χαράζει,
Μὲ τ' ἅγιο χρῶτο, γαληνὴ στὰ βάρη του ἐντολή,
Τὸ μυστικό, ποῦ θησαυρὸς μὲς στήν καρδιά του ἀδιάζει,
Νὰ πεῖ, φωνὴ τῆς μάνας του, τῆς μάνας του φιλή;

Σὰν πρωτοξύπνημα ἀηδοιοῦ, μὲς στὸ ναὸ ἡ μιλιὰ του,
Ξάφνου γλυκιὰ καὶ γλίγορη, σὶ' αὐτιά τους ἀντηχεῖ,
Ὡς τ' ἀπιδῶνει ὁ γέροντας, ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά του
Στὶς πλάκες κάτου, μ' ἡμερη, καλόβουλη ψυχὴ!

Σκύβουν τὴν ὄψη γύρω του, γοργὰ καθὼς ἐμίλει,
Θαρροῦν γεμίζει ἕναν ἀχὸ τρεχούμενο τ' αὐτί,
Καθὼς ἢ φούχτα, ἅμα τρυγᾶ πυκνὸ τὸ χαμομήλι,
Κι' ἀνάμεσα στὰ δάχτυλα, τὸ δέχεται ἀνοιχτή!

Δῶρο θαρροῦνε κι' ἐμεινεν, ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὸ χέρι,
Σὰν τοῦ ναοῦ ἀφιέρωμα, ταμμένο ἀπὸ καιρό.
Κ' ὁ Φαρισαῖος, ὀποῦ καλὰ τὸν κόσμον τοῦτο ξέρει,
Ἀκούοντας τὴ λαμπρὴ μιλιὰ, νὰ τρέχει σὰ νερό,

Καθὼς ὁ τράγος, τὴν ψηλὴ χλωρὴ κορφὴ τοῦ βάτου,
Ποθῶντας τὴν ὀλόδροση γιὰ νὰ τὴν ἐγευτεῖ,
Τραβᾶ τυλίγοντάς τὴν ἐπὶ τὴ γλῶσσα τοῦ ἀποκάτου,
Στηλὰ γυρίζει σὶ' ἄκουσμα, τὸ γυμνασμένο αὐτί!

Θαρρεῖ οἱ Προφῆτες τοῦ μιλᾶν, μὲ τοῦ παιδιοῦ τὰ χεῖλη.
Θαρρεῖ, οἱ ταμμένοι κι' ἤρτανε στὰ λόγια του καιροί·
Θαρρεῖ κι' ὁ Κύριος, μῆνυμα κρυφὸ τοὺς ἔχει στείλει·
Πότε τ' ἀκούει σὰ φανερὸ καὶ πότε ὡς ν' ἀπορεῖ·

Ἄντάμα, μέσα στὸ ἱερό, κρατῶντας το ἀπ' τὸ χέρι,
Τραβᾶν ὅστος οἱ νιώτεροι μὲ γλύκα τὸ παιδί,
Γιὰ νὰ τοῦ δείξουν μὲ σειρά, ἐκεῖνα ποῦ δὲν ξέρει,
Τοῦ Κυρίου σ' ὄλη τὸ Ναὸ τὴ δόξα του, νὰ ἰδεῖ.

Κι' αὐτὸ κυτᾶ τὴν Κιβωτό, ποῦ ἀδιάκοπα τυλίγει
Ψηλὴ νεφέλῃ εὐωδερῇ, τοῦ λιβανιοῦ ὁ καπνός —
Τὸ χέρι του ποῦ ἐθάρρεψε, τὴ Γέννησιν ἀνοίγει,
Στὸ χέρι του, ὁ Παράδεισος σὰ ν' ἀνοίγε, τερπνός.

Κυτᾶ τῶν Νόμων τὸ βαρὺ βιβλίον, ποῦ τὸ σκεπάζει,
Χοντρό, πυκνὸ κι' ὀλάκερο πετράδι θαυμαστό,
Χρυσόπρασος καὶ σμάραγδος, βηρύλλι καὶ τοπάζι,
Τῆς δυνάμεις του ἀπ' τὸ σκληρὸν ὀποῦ τρυγᾶει μιστό.

*
**

Ὅστος, ὡς μέρας ἔκαμαν ἀπ' ὅταν φύγαν δρόμο,
Ἡ Παναγιὰ καὶ ὁ Ἰωσήφ κι' ἀλλάξανε στρατὶ
Μέσ' ἀπ' τὶς ἄλλες συντροφιές, γυρίζουνε μὲ τρόμο,
Δὲ βλέπουν πίσω, τὸ παιδί μ' αὐτοὺς νὰ περπατεῖ·

Γλίγορα ἀλλάζουν πάτημα. ρωτᾶνε ὅπιοι βροῦνε,
Κανείς δὲν ξέρει τίποτα γιὰ ν' ἀπολογηθεῖ—
Τέλος καὶ πάλι, ἀμίλητοι χωρὶς ν' ἀργοποροῦνε,
Κινῶν διὰ Ἱεροσόλυμι, τί θᾶχει ἐκεῖ σταθεῖ.

Ἄγρουπνοι ὡς εἶνε, νηστικοί, χωρὶς ν' ἀλλάξουν βῆμα,
Στὸ Ναὸ τοῦ Κυρίου φτάνουνε τὴν τρίτη τὴ βραδιά·
« Ἄλλοι μου πῶς μᾶς ἔκαμες, παιδί μου τέτιο κρίμα,
Καὶ στράγγισ' ἀπ' τὴν ἔγνια μου », φωνάζει ἡ Παναγιά !

Πρὶν τὸ παράπονο εἰπωθεῖ, βαθιὰ ἢ χαρὰ τ' ἀλλάζει,
Στὴν ἀγκαλιὰ σηκώνει το, κι' ὦρα πολλὴ σφιχτὰ
Στὰ μάτια μέσα τὸ φιλεῖ, τ' ἀγγίζει τὸ μαλάζει,
Κι' ἀπ' τὴ χαρὰ, τὰ μάτια της, εἶνε διπλᾶ ἀνοιχτά.

Σὰν πρωτοξύπνημα ἀηδονιοῦ, μὲς στὸ ναὸ ἡ μιλιὰ του,
Στ' αὐτιά τους πάλι γάργαρη καὶ γλίγορη ἀντηχεῖ.
Τότε τὸ πέρνει κι' ὁ Ἰωσήφ ψηλὰ στὴν ἀγκαλιὰ του,
Καὶ τὸ κυττάζει, μὲ θερμῆ, καλόβουλη ψυχῆ.

Σὲ λίγες μέρες, τὸ Ναὸ καὶ κείνο τοὺς διηγᾶται.
Ἵλη στὰ μάτια του ἡ λαμπρὴ φεγγοβολάει χαρὰ.
Κι' αὐτὴ, καρδιὰ στὰ στήθια της διπλῆν, ἀνανογᾶται,
Καθὼς χτυπᾶνε μέσα της, τοῦ Λόγου τὰ φτερά.

Σκύβει ὡς μιλεῖ, στὴν ὄψη του, ὡσὰ νὰ τοῦλεε : « Δές τα,
Τοῦ πόθου μου μονάκριβη κι' ἀστέρρευτη πηγὴ,
Πῶς τὰ βαστάω τὰ λόγια σου, οιοῦ σπλάχνου μου τὴ ζέστα,
Μὲς στὴ δική μου, ἀκοίμητη, πῶς τὰ βαστάω, σιγὴ !

Καὶ κεῖ, ποῦ ἀκέρια χαιρεται, αἰφνίδια ἀπὸ βαθιὰ της,
Νιώθ' ἡ χλωμάδα σ' ὄλα της τὰ μέλη ν' ἀνεβεῖ,
Ἡ προφητεία τοῦ Συμεών, σὰ ν' ἀντηχεῖ σὶ αὐτιά της :
« Καὶ σέ, Μαρία, μὲς στὴν ψυχῆ, ρομφαία θὰ σέ διαβεῖ ! »

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

ΑΠΟ ΤΑ "ΠΑΘΗΤΙΚΑ ΚΡΥΦΟΜΙΛΗΜΑΤΑ,"

ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ Τ' ΑΝΘΟΓΥΑΛΙΑ

Τοῦ σπιτιοῦ τ' ἀνθογυάλια τὰδειανὰ,
σὰ γύρισε, Καλή μου, ἀπὸ τὰ ξένα,
τὰ θησανιζεις μὲ τὰ δειλινὰ
καὶ τοὺς ὄρθρους τοῦ ἀπριλομάη γιὰ μένα.

Οἱ ἀνασασμοὶ τῶν κρινῶν, ὠσαννά!
Τὰ γαρύφαλλα, στόματα, φιλοῦνε·
Τοῦ σπιτιοῦ τ' ἀνθογυάλια τὰδειανὰ,
ροδοτάλατα, καὶ μοσκοβολοῦνε.

Οἱ ἀκακίες, χιονάτα βρέφη, νά !
Καὶ οἱ πασκαλιές ὄνειρεμένα μάτια.
Τοῦ σπιτιοῦ τ' ἀνθογυάλια τὰδειανὰ
σὰ μουσικὰ ἀπαλόπαιχτα κομμάτια.

Τὰ κρεμεζά, τὰ πράσινα, τὰ γνὰ,
δροσοποσιὰ μοῦ τὴν κερνᾶν τὴ σκέψη.
Στοῦ σπιτιοῦ τ' ἀνθογυάλια τὰδειανὰ
τὴν Ἄνοιξη μοῦ φέρεις νὰ χορέψη.

Μὰ ὦ τὰ λουλούδια τὰ θησανιστὰ
ποῦ εἶν' ἀπὸ νόημα κ' εἶναι δίχως ταίρια,
καὶ μὲ τὴ βούλα χρυσοσφραγιστὰ
κάποιον ἄλλον ἀπριλομάη, — τὰ δυό σου χέρια.

Στοῦ σπιτιοῦ τ' ἀνθογυάλια τὰδειανὰ
καὶ μ' ἄνθια γυρτὰ κι' ἄνανθα γιὰ μένα,
αὐτὰ καὶ οἱ ὄρθροι καὶ τὰ δειλινὰ,
τά χέρια σου, πατρίδες μὲς' στὰ ξένα.

13—4—15.

ΤΟ ΠΡΑΟ ΤΟ ΜΑΥΡΟ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙ

Στὴν Κα Μ.

Τὸ πράο τὸ μαῦρο κυπαρίσσι
ποῦ ὑψώνει τὸ φανταχτερὸ κορμὶ πρὸς τὸ φεγγάρι,
σὰν κάτι νάχη ἐκεῖ νὰ ἰδῆ, νὰ πῆ καὶ νὰ θρηνήσῃ,
δὲν ἔχει τὴ δική σου χάρη.

Κ' ἐσένα τὸ φανταχτερό καὶ τὸ μεστὸ κορμὶ σου
κυπαρισσένιο ὀρθώνεται, λυγáει πρὸς τὸ φεγγάρι,
σὰ νὰ ζητήῃ στὰ ὕψη του καὶ μ' ὄλη τὴν ψυχὴ σου
μαζὶ του ἀκέρια νὰ σὲ πάρῃ.

Μὰ τὸ κυπαρισσένιο σου κορμὶ τὸ ξεχωρίζει
ἀνάμεσα στὰ πλάσματα, φῶς καὶ χαρὰ στὴ φύση,
τὸ σάλεσμα τὸ ἀνθρώπινο πὸν δὲν τὸ τρικυμίζει
τὸ πράο τὸ μαῦρο κυπαρίσσι.

Ὅρμας, ποιεῖς. Κ' ἐνῶ ὁ ρυθμὸς πὸν πνέει μὲς' στὰ φτερά σου
πρὸς κάποια γῆ ζηλόφτονα τῶρατὸ τὸ λύγισμά σου
τῆς ἄχαρης ζωῆς σου ἢ θλίψη.

Ὅχτροί, μωροί, κακοί, σκυλιὰ τριγύρω μας καὶ σὺρλιάζουν.
Μὰ ὅποιος ὁ πόνος σου κ' ἡ ὀρμή, μὲ ὀρμὴ καὶ πόνο ζῆσε
Στὸ πείσμα ὄλων τῶν ἄσκημων τὸ δρόμο πὸν μᾶς φράζουν,
Ἐμπρός! Ὅρθή! Ἀπ' τῶν Ὀμορφων κρατᾶς τὸ γένος καὶ εἶσαι.

9-5 -15.

ΕΠΙΘΑΛΑΜΙΟΣ

Στὴν Κα Κ.Μ.Τ.

Στὸ ἀρχοντικὸ τὸ σπίτι πὸν γιὰ πρώτη
καὶ γιὰ στερνὴ φορὰ σᾶς εἶχα ἰδῆ,
στοχαστικὴ σᾶς ἔφεγγε ὠραιότη
γιὰ τὸ στίχο πὸν τᾶξια κελαῖδεῖ.

Ἀπ' τὴν παρθένα χάρη εἶχατε κάτι
καὶ κάτι ἀπὸ τὴ δέσποινα ἀρετή.
Ἡ φαντασία μου σι' ἄσπρο της παλάτι
τὴν εἰκόνα σας ἄγγιχτη κρατεῖ.

Μὲ τὸν Ὑμέναιον, ἱερό μεθύσι
τοῦ τραγουδιοῦ ταιριάζω τὸ χορό.
Πάντα γιὰ σᾶς ἀπ' τῆς ζωῆς τὴ βρῦση
νὰ ρέῃ καθάριο ὀλόδροσο νερό.

80-9-14.

ΔΥΟ ΜΑΤΙΑ

Τοῦ λόχνου μου τὸ λάδι σώθηκε
καὶ ξαγρυπνῶ τί νύχτα! Ἄστρο κανένα.
Στὴν ἄκρη ἀπ' τὸ κρεββάτι μου ἓνα φάντασμα
κι ἀπάνου μου δυὸ μάτια καρφωμένα.

Ὁ κόσμος δὲν ὑπάρχει· τόνε ρούφηξαν
τῆς ἄβυσσος τὰ στόματα· σκοτάδια.
Μόνο δυὸ μάτια ὑπάρχονε στ' ἀνύπαρχτα,
δυὸ μάτια μοναχὰ γιομίζουν τᾶδεια.

Μόνο δυὸ μάτια στὰ σκοτάδια φέγγουνε,
Ὅλα κοιμοῦνται, χάνονται, ὅλα σβούνε,
μόνο δυὸ μάτια μὲ κοιτάζουν ἄγρυπνα,
δὲν κλείσανε· ποτὲ δὲ θὰ κλειστοῦνε.

ΒΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΜΕΣ' ΣΤΟ ΣΚΟΤΑΔΙ ΤΟ ΠΥΚΝΟ...

Μεσ' στὸ σκοτάδι τὸ πυκνὸ θὰ δώσουμε τὰ χέρια·
Θὰ κυλιστοῦμε ἀκόλαστα στὸ νυφικὸ κρεβάτι
Καὶ τόσων χρόνων ἄσβυστες ὀλόφλογες λαχτάρες
Θ' ἀνάψουν μεσ' στὸ αἷμα μας κρυφὴ φωτιὰν ἀπόψε.

Στὴν ἡρεμία τῆς νυχτὸς πυρὴ κ' εὐωδιασμένη
Θ' ἀνέρχεται ἀπ' τὸ στήθος σου, γοργή, συχνή, ἢ ἀνάσα
Καὶ μὲ τὸ χέρι μου ἀπαλά, ἔλαφρὰ θὰ σοῦ χαϊδέω
Τ' ὠραῖο ξεστὸ κορμάκι σου ὡς ποῦ νὰ ρηθῆ ἢ Αὐγούλα.

(ὦ! πῶς! θὰ φέρῃ ἓνα ἱερὸ ἓνα βουβὸ μεθήσι
Ὁ θεῖος σπασμὸς, ὁ γλυκασμὸς, ὁ θρίαμβος τῆς ἀγάπης.
.....Καὶ σι' αὐγινὸ ρόδινο φῶς σὰν ἔρθη πλέον ὁ ὕπνος
Θὰ μᾶς κοιμίση ἀνάλαφρα καὶ σφιχταγκαλιασμένους.

ΓΙΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΚΚΙΝΑΚΗΣ

Τὴν ἑλληνικὴ γαλήνη τὴ φαντάζομαι ὡς ἓνα κορύφωμα μεσητῆς ζωῆς, πειθαρχημένης καὶ ἰσορροπῆς, χαρούμενης καὶ ἠρωϊκῆς. Ὅλες οἱ ἄλλες μορφές της, οἱ μὴ ἑλληνικές, πηγάζοι ἀπ' τὴν κούραση, ἢ ἀπ' τὴν ἀδιαφορία καὶ προδίδουν ἔλλειψη ζωῆς.

Ὁ Ἐπίκτητος στενεύει τόσο τὴ ζωὴ ποῦ δὲν ἀξίζει νὰ τὴ ζήσης, τὴ στενεύει χωρὶς καὶ νὰ τὴ βαθταίνει συγχρόνως. Περιορισμὸς δὲν σημαίνει πάντοτε καὶ βάθος. Γιὰ τὸν Ἕλληνα ἐσήμαινε ὄχι ὁμως καὶ γιὰ τοὺς Βαρβάρους, Ρωμαίους ἢ Εὐρωπαίους. Οἱ Στροφῆς ἀποπνέουν μιὰ γαλήνη φιλοσοφικὴ, ἀθρηλιακὴ. Ὁ κόσμος τὴν ὀνομάζει ὑπέρογτη σοφία, ἀνώτερη γνώση· μήπως ὁμως δὲν εἶνε παρὰ φτώχεια ζωϊκῆ; Ὁ «εὐδαιμονικὸς αὐτὸς ἡσυχασμὸς» σταματᾷ τὸ αἷμα στὶς ἀρτηρίες μας· μᾶς ἀπομακρύνει ἀπ' τὴ ζωὴ. Εἶναι βουδδικὸς, ἀσιατικὸς. Συγγενεὺς μακρυνότατα ἴσως, σίγουρα ὁμως συγγενεὺς μὲ τὴν θεληματικὴ ἄρνηση τῆς ζωῆς, μὲ τὴν δίψα τῆς Νιρβάνας. Ἀλλ' ὁ ἀρνητικὸ αὐτὸ στοιχεῖο, τὸ πεσιμιστικὸ δὲν ὑπῆρξεν οὐδέποτε ἑλληνικόν. Ὁ ἀσιατικὸς ἴσως προελεύσεως, ἑλληνικὸς ὁμως διονυσιασμὸς δὲν εἶνε πόθος *ἐκμηδενίσεως* εἰς τὸ μέγα πᾶν. Ὁ Διονυσιασμὸς ὡς πνεῦμα μὲν εἶναι ἡ ἄκρη ἀκμὴ τῆς ζωῆς· ἢ παρ' ὅλην τὴν τραγικότητά της προσδοχὴ της· ὡς διάθεσις δέ, ἢ πέραν τῶν ἀτομικῶν φραγμῶν, ἢ πέραν τῆς λογικῆς ἀτομικῆς συνειδήσεως, ἐπικοινωνία, συνουσία μὲ ὀλόκληρο τὸ ζῶν Σύμπαν. Ἑλληνικὴ γαλήνη δὲν μπορῶ νὰ ὀνομάσω μιὰ γαλήνη ποῦ εἶναι σχεδὸν σὰν μιὰ μορφὴ θανάτου.

* *

Δὲν ἦταν Ἕλληνας ὁ Μορεᾶς. Ὁ Μορεᾶς ἦταν ἓνας νεορακινικὸς. Ἀλλ' ὁ Ρακίνας δὲν ἔχει καμμιά ἀπολύτως σχέση μὲ τοὺς Ἕλληνας οὔτε καὶ μ' αὐτὸν ἀκόμη τὸν Ρωμαῖο Εὐριπίδη. Ἀλεξανδρινὸς ἴσως ὁ Μορεᾶς ποτὲ ὁμως Ἕλληνας, κἄν ἀτιμολόγητος. Ἐλεύθεροι οἱ Γάλλοι αἰσθητικοὶ νὰ λέν ὅ,τι θέλουν. Ποιὸς θὰ τοὺς ἐμποδίσῃ; Θὰ πείθουν ὅσους ἔχουν ἀνάγκη ἀπ' τὶς συνταγές των καὶ θὰ εὐκολύνουν τοὺς γραμματολόγους στὶς ταξινομήσεις των. Ἐμεῖς ὁμως ποῦ σεβόμαστε τὴν Ἑλλάδα καὶ ποῦ ἀνεπιφύλακτα δίνουμε τὸν ἀσύγκριτο τίτλο τοῦ Ἕλληνος στὸν Κάλβο καὶ τὸν Σολωμό, δὲ θὰ τὸν δώσουμε ποτὲ στὸν Μορεᾶς· δὲ θὰ τὸν ὀνομάσουμε Ἕλληνα. Γιὰ μᾶς θὰ μείνῃ πάντα ἓνας καλὸς εὐρωπαῖος ποιητῆς, οὔτε grand petit poète, οὔτε grand poète en de petits poèmes (1) ὅπως τὸν ὀνομάζουν στὰ ἀσύστολα καλαμπούρια των οἱ ἄκριτοι Παριζιάνοι καλαμπουρισταί.

* *

Ἡ ζωὴ καὶ τὰ καλλιτεχνικὰ γούστα τοῦ Μορεᾶς, δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀναδῶσουν ἄλλο ἄνθος ἀπ' τὶς Στροφές. Οἱ Στροφές εἶναι ἡ πικραμένη πνοὴ ἑνὸς ἐρημικοῦ κλασσικοπλήκτου. Ὁ κλασσικοπλήκτος ὁμως αὐτὸς κατὰ βάθος εἶναι ἓνας ἀθεράπευτος ρωμαντικὸς. Ὁ πόνος εἶναι τὸ στοιχεῖόν του. Ὁχι ὁ δυναμικὸς, ὁ τραγικὸς ἑλληνικὸς πόνος, στοιχεῖον καθάρσεως, λυτρωμοῦ καὶ προαγωγῆς τῆς ζωῆς, ἀλλ' ὁ ρωμαντικὸς· τὸ ξεφυλισμένον δηλαδὴ φθινοπωρινὸ παράπονον. Ὅσο καὶ ἂν προσπαθεῖ ὁ ποιητῆς νὰ ἐξυψώσῃ τὸν πόνον του, νὰ τὸν καταστήσῃ ἀρρενωπὸν, δὲν τὸ κατορθώνει· Ὁ πόνος γι' αὐτὸν εἶναι ἓνα κακὸ ποῦ τὸ ὑφίσταται.

Τοῦ λείπει ὁ γνήσιος ἠρωϊκὸς τόνος. Πάλῃ δὲν ὑπάρχει στὶς Στροφές. Ὁ

(1) Revue Universelle No 1.

ἠρωϊκὸς τὸν εἶναι ἓνας πληγωμένος ποῦ δὲν μπορεῖ ν' ἀντιδράσῃ κατὰ τῆς Μοίρας. Ἀπ' τὴν ἀρχὴ καταθέτει τὰ ὄπλα καὶ κρατᾷ τὴ Λύρα μόνον γιὰ νὰ συνοδεύει τὸ κλάμα του.

Ἡ νοσταλγία εἶναι ὁ κύριος τόνος τῶν Στροφῶν, ἡ νοσταλγία, δηλαδὴ αὐτὸς τοῦτος ὁ ρωμαντισμὸς. Ὅλα τὰ θέματα τῶν Στροφῶν εἶναι ρωμαντικά· ρωμαντικὴ ἢ βαθύτερη ὑφὴ των, ρωμαντικὸ τὸ πνεῦμα των. Τὰ ὄνειρά μας, ἡ παροδικότης μας, ἡ ματαιότης τοῦ παντός, οἱ πόθοι μας, ποῦ ξέρουμε πὼς δὲ θὰ ἐκπληρωθοῦν, ἡ μόνωσις, ἡ ἀνάμνησις, οἱ λύπες οἱ παντοτινές, καὶ οἱ χαρὲς ποῦ τόσο γλήγορα περνοῦν. Ἄν δὲν ἦταν τόσο ρωμαντικὸς ὁ Μορεᾶς πὼς θὰ μᾶς συγκινοῦσε;

* *

Ἄντι νὰ ρητορεύσῃ, ὑπέβαλε, καὶ ἀντι νὰ ἐπιδείξῃ ψεύτικα πάθη ποῦ δὲν εἶναι δυνατόν πιά νὰ μᾶς φλογίσουν, σιγοτραγουδῆσε τὴ φτωχὴ καθημερινὴ μας ζωὴ. Ὁλος ὁ ἐσωτερικὸς τοῦ Μορεᾶς βρίσκεται στὸ σημεῖον αὐτό. Νὰ γιατί μᾶς συγκινεῖ τόσο ἐνῶ πολλοὶ μεγάλοι ρωμαντικοὶ μᾶς ἀφήνουν τελείως ψυχρούς. Ὁ Hugo καὶ συγκρατημένος καὶ μορφικῶς ἀκόμη πειθαρχημένος δὲ θὰ μᾶς ἱκανοποιήσῃ. Καὶ τοῦτο γιατί ἡ ποιότης, ὁ τόνος τοῦ ρωμαντισμοῦ του ἔχουν μιὰ προφανῆ πλαστότητα ποῦ πολὺ δύσκολα ἀπατοῦνε. Οἱ Στροφές εἶναι ὅλες εἰλικρίνεια, εἶναι ἡ ἴδια ἡ ἀνάσα τοῦ ποιητοῦ, αὐτὸς οὗτος ὁ ζωϊκὸς παλμὸς του.

* *

Γιὰ τὴν δημιουργία τῶν «Στροφῶν» ἐπωφελήθη ὁ Μορεᾶς ἀπὸ τὰ διδάγματα τῶν ποιητικῶν πειραμάτων ὀλοκλήρου αἰῶνος. Μετὰ τὴν χρεωκοπίαν τοῦ δόγματος τῆς «μορφῆς διὰ τὴν μορφὴν» τῶν Παρνασιακῶν, καὶ τὴν ἀποτυχία τοῦ «ἀμόρφου αὐθορμητοῦ» τῶν συμβολιστῶν, ἐπεβάλλετο ἡ σύνθεσις νέας τέχνης μὲ συγκεκρισμὸ τῶν πλεονεκτιμάτων καὶ ἀποφυγὴ τῶν ἐλαττωμάτων. Καὶ τὰ δύο πρότυπα ἀπεδεικνύοντο ἐξ ἴσου γόνιμα· καὶ τὸ κλασσικὸ καὶ τὸ ρωμαντικόν. Τὸ πρῶτον τοῦ ἔδωκε τὴν λιτὴ, συγκρατημένη μορφὴν, καὶ τὸ δεύτερον, τὴν οὐσία. Ἡ ποιητικὴ πείρα ὀλοκλήρου τοῦ νεωτέρου κόσμου τοῦ ἐδίδαξε ὅτι ὁ ρωμαντισμὸς εἶναι ὁ μόνος μας πλοῦτος, καὶ ὅτι ἡ ἑλληνικότης, ὁ κλασσικισμὸς δηλαδὴ, δὲν μπορεῖ, εἰς τὴν τέχνην τοῦλάχιστον, νὰ εἶναι παρὰ μιὰ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐπιτυχῆς μίμησις. Τὰ πτωχά, κλασσικοφανῆ ἔργα τῶν Γάλλων ποιητῶν τοῦ 18ου αἰῶνος, τοῦ ἀντιποιητικωτέρου τῶν αἰῶνων, μαρτυροῦσαν πασιφανέστατα περὶ τοῦτου. Καὶ ὁ Μορεᾶς δὲν ἠστόχησε τὴν μαρτυρίαν των.

Ἀπ' τοὺς Συμβολιστὰς ἐκαρπώθη τὰ τεχνικὰ των μέσα, τὴν ποιητικὴν των μέθοδον. Τὰ ποιήματά του τὰ περιεκάλυψε μὲ ἀτμόσφαιρα μουσικῆς ἀσαφείας· εἰς τὴν καθαρὸγράμμη μορφὴν των μετέδωκεν ὅλον τὸ παλμόν, ὅλη τὴν ἀσύλληπτη μουσικὴν τρεμούλα τῶν φευγαλέων διαθέσεών του· εἰς τὸν ἄσφογον (ἀλλ' ὄχι καὶ ἄκαμπτον ὅπως τῶν Παρνασιακῶν) στίχον του, τὸν «τελειωμένον», ἀντι νὰ ἐγκλείσῃ αἰσθημάτων καὶ συναισθημάτων ὄρισμένων ὁρίων, ὄρισμένου περιγράμματος, ἀντι δηλαδὴ νὰ τὰ ἐξαντλήσῃ διὰ λογικῶν σχημάτων, προτιμήσῃ νὰ τ' ἀφήσῃ ἀτελείωτα. Οἱ ὄραιότερες Στροφές εἶναι ἐκεῖνες ποῦ δὲν τελειώνουν. Ἄντι νὰ περιγράψῃ ὑπέβαλε, ἰδοὺ τὸ μυστικὸν τῆς γοητείας του.

Ὁ Μορεᾶς διαφέρει καὶ κατὰ τοῦτο ἀπ' τοὺς νεοκλασσικοὺς μαθητὰς του· κατὰ τὸ ὅτι δηλαδὴ ἐνῶ γι' αὐτὸν κλασσικισμὸς ἐσήμαινε μορφικὴ πειθαρχία μόνον, γιὰ τοὺς μαθητὰς του ἐσήμαινε καὶ ὄρισμένον, ἀναλλοίωτον τύπον καλλιτεχνικοῦ περιεχομένου, ἑλληνικοῦ, ὅπως ὁμως τὸ ἑλληνικὸν ἐμφανίζεται εἰς

τὴν στεῖρα φαντασία των, δηλαδή ρακινικόν. Ἄλλ' ὑπῆρξε ποτὲ ἀντίληψις τέχνης πλεόν ἄγονος, πλεόν στατική, περισσότερον ἐστραμμένη πρὸς τὸ παρελθόν;

*
**

Ἄγγλος Keats καὶ ὁ δικός μας Σολωμός, ἰδοὺ κατὰ τὴν γνώμην μου, οἱ δύο μεγαλείτεροι μουσικοπλαστικοὶ ἰσορροπισταὶ τῶν ἑλληνορωμαντικῶν στοιχείων. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς πόσον καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ Goethe, ὕστερεϊ! Εἶναι ρωμαιολεξανδρινός καὶ μόνον ἢ ἀποκλειστικῶς ρωμαντικός.

Ἄλλ' ὁ Μορεὰς παρεσύρθη ἀπὸ τὸ γκαϊτικὸν δόγμα: περιορισμὸς—ἴσον δύναμις. Ἐθυσίασεν εἰς τὴν μορφὴν. Ὅτι ὠνόμαζε ἀπογύμνωσιν ἀπὸ κάθε περιττὸ στοιδί, ἴσως νὰ μὴν ἦτο παρὰ μιὰ ἀσυναίσθητη πτώχευσις αὐτῆς ταύτης τῆς ψυχικῆς του οὐσίας.

Ἡ ποίησις του (ἐννοῶ τις Στροφές, γιατί γιὰ μὲ τοὐλάχιστον, οἱ δύο προηγούμενες συλλογές του εἶνε «ψυχικῶς» ἀνύπαρκτες) παρ' ὅλην τὴν δξύτητα τῆς résonance τῆς, παρ' ὅλη τὴν μουσικότητα τοῦ βάρους τῆς, εἶναι πολὺ γραμμική, πολὺ μονόχρωμη, σχεδὸν ἀναιμική. Δὲν μᾶς πληρεῖ μουσικῆς ὅπως ἡ ποίησις ἐνὸς Πόε, ἐνὸς Χούιτμαν, ἐνὸς Baudelaire ἢ ἐνὸς Claudel. Ἡ μορφὴ τῶν στροφῶν ἀποπνέει πολλὴν ἐκουσίαν διανοητικὴν πειθαρχίαν. Ἡ περίφημη «αἴσθησις τοῦ περιττοῦ» ὑπῆρξε ἀναμφισβητήτως ἡ καλλιτεχνικὴ σωτηρία τοῦ Μορεὰς. Χάρις σ' αὐτὴν ἐλυτρώθη ἀπ' ὅλον τὸν φιλολογικὸν φόρτον ὑπὸ τὸν ὁποῖον βογγοῦσαν τὰ πρῶτα του ἔργα. Ἀλλὰ ὅταν βρῆκε τὴν ψυχικὴν του ἐνότητα τὴν ὁποῖαν ἡ ζωὴ καὶ ὁ πόνος ἀπεκατέστησαν εἰς τὰ βάρη του, τὴν περιώρισε ὑπὲρ τὸ δέον. Τὴν ἀπεγύμνωσε τελείως τὴν ἀπεγύμνωσε ὅπως οἶτε οἱ πάρα πολὺ μεγάλοι δὲν τολμοῦν ν' ἀπογυμνωθοῦν.

ἴσως διότι γιὰ τις πολὺ μεγάλες φύσεις τίποτε δὲν εἶναι περιττό, ἢ ἴσως διότι γι' αὐτὰς καὶ τὸ περιττό εἶναι ἀπαραίτητο.

*
**

Οἱ Στροφές εἶναι ἓνα μόνον ποίημα: ἓνα λυρικὸν ἔπος ἄνευ μύθου. Ἡ ψυχικὴ κατάστασις, ἡ διάθεσις ἀπ' τὴν ὁποῖα πηγάζει εἶναι πάντα ἡ ἴδια. Γι' αὐτὸ φαίνεται καὶ τόσο μόνό-τονο, καὶ γι' αὐτὸ γέννημα ὡς εἶναι ἀκραιφνεστάτου ὑποκειμενισμοῦ, δὲν μπορεῖ νὰ εἶνε γόνιμον παρὰ μορφικῶς μόνον. Τὰ λυρικά μοτίβα τῶν Στροφῶν εἶναι ἐλάχιστα: δύο τρία τὸ πολὺ: ὁ πόνος, ἡ μόνωσις, ἡ γνῶσις.

Ἄλλ' ὁ Μορεὰς δὲν εἶναι οὔτε πολυσύνθετος οὔτε ἀντιφατικός, ὅπως μερικοὶ ἄλλοι μεγάλοι σύγχρονοι, οἱ ὁποῖοι ἂν καὶ δὲν κατώρθωσαν ν' ἀρμονίσουν τ' ἀντικρουόμενα μέρη τοῦ ἐγῶ των, δὲν ἀπέρριψαν ὅμως κανένα, διότι ὅλα τοὺς ἐνεφανίσθησαν ὡς ἐξ ἴσου πολύτιμα.

Ἡ κλασικοπάθειά του περιορίζοντας τὴν αἰσθητικὴν του τοῦ ἐστένεψε καὶ τὴν ψυχὴν. Ἐνῶ εἰς τὸν γίγαντα Χούιτμαν δὲν εὑρίσκει ἀπ' ἐνὸς παρὰ θόρυβον καὶ ἀσυναρτησίαν ἐξεθείαζε ἐξ ἄλλου διάφορους κλασικοπλήκτους Ποιητιδεῖς.

Μιὰ πλούσια φύσις ἔστω καὶ ἀντιφατικὴ εἶναι ἀπείρως ἀνώτερη ἀπὸ μιὰ στενή, μονοκόμματη φύση σὰν τοῦ Μορεὰς. Πειθαρχία δὲ σημαίνει καὶ φτώχεια.

*
**

Ἄλλ' ὁ Μορεὰς εὐθύς ἐξ ἀρχῆς καλλιέργησε τὸ μικρὸ, συγκεντρωμένον ποίημα. Κατὰ τοῦτο καὶ στίς Στροφές ἀκόμη εἶναι συμβολιστής. Δὲν ἐκφράζει παρὰ μόνον τὸ ἀπαραίτητο: ὅλα τ' ἄλλα τ' ἀποσιωπᾷ.

Καμιὰ λεξιθηρία, καμιὰ ἀσυνήθιστη εἰκόνα, οὔτε ἴχνος χτυπητῆς φρασεολογίας. Εἶναι κρυστάλλινος καὶ μουσικός. Ἀπὸ τὴ φύση παίρνει ὅ,τι τοῦ χρειάζεται γιὰ νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸν ἐσωτερικὸν τοῦ κόσμου. Ἐνα δέντρο, ἓνα φύλλο, μιὰ γωνία τοῦ ἐρημικοῦ Παρισιοῦ. Τὸ Παρίσι του τὸ ἀγάπησε ὅσο μόνον ἴσως ὁ Villon. Τὴ φύση τὴν ἐξανθρωπίζει: τῆς διαχέει τὴν ἀτομικότητά του: δὲν τὴν ξεχωρίζει ἀπὸ τὸ ἐγῶ του. Καὶ κατὰ τοῦτο εἶνε ἀσφαλῶς Ἕλληνας καὶ καθόλου ρωμαντικός. Ποτὲ δὲν περιγράφει γιὰ νὰ περιγράψῃ. Ἄλλως τε ἡ «περιγραφή γιὰ τὴν περιγραφή» δὲ φαντάζομαι νὰ εἶναι αὐταρκεῖς στοιχεῖον τέχνης, ἀλλ' ἀπλῶς ἓνα μέσον δευτερεύον, ὑποβοηθητικόν. Ἐξαιρῶ φυσικά, τις μουσιεῖς περιγραφές, ὅπου ἡ ψυχικὴ κατάστασις τοῦ περιγράφοντος καὶ ὄχι τὸ περιγραφόμενον προσδίδει τὸν κυρίαρχον τόνο.

*
**

Τίποτε δὲν προῖδεάζει εἰς ὅλον τὸ προηγούμενον ἔργο τοῦ Μορεὰς τις Στροφές, ἐκτὸς ἴσως μόνον μιᾶς κάποιας πλαστικῆς ἡρεμίας ποῦ διαπνέει τὴν «Enone au clair visage» καὶ τις τελευταῖες Sylves. Ἡ ἐξέλιξις ὑπῆρξε ὀργαδιαία καὶ ἐσωτερικὴ. Φαίνεται ἀπότομος διότι δὲν ἔχομε δείγματα τῆς κρισίμου μεταβατικῆς περιόδου κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐκυφοροῦντο μουσικά, πρὶν ἀκόμη ὀριμᾶσθαι, οἱ Στροφές.

*
**

Ἡ τέχνη εἶναι ἡ μόνη του παρηγοριά. Εἶναι ἡ ζωὴ του. Τὸ λέει ἐπανειλημμένως καὶ κατὰ διαφορετικούς τρόπους. (Στροφές σ. 30, 81, 84, 132). Εἶναι στιγμὲς ποῦ χάρις σ' αὐτὴν ὄχι μόνον ξεχνᾷ, μὰ καὶ σχεδὸν μᾶς δίνει τὴν αἴσθησιν ὅτι νικᾷ τὸν πόνον του. «Θ' ἀδράξω τὴ λύρα μου σὰν τὸν τοξότη ποῦ περπατᾷ ἀπάνω σὲ νεκρούς, τεντώνοντας τὸ τόξο του». Οἱ νεκροὶ δὲν εἶναι οἱ τόσοι καθημερινοὶ θάνατοί μας;

Ὅμως τὸν πόνον τὸν ἀγαπᾷ. Στὴν ἀγέρωχη, πληγωμένη ψυχὴ του δὲν ἀρέσει παρὰ μόνον ἡ τραγικὴ ὁμορφιά, ἡ ὁμορφία τοῦ πένου (σ. 44, 46, 51, 52, 88, 122). «Δὲ θ' ἀποφύγω τὴ δυστυχία, δὲ θὰ μοιάσω τὴν ξένη χελιδόνα» λέει σὲ μιὰ του στροφή. Ἄλλ' ἡ ὀδύνη τοῦ γίνεται ὥρες ὥρες θανατερή. Ἀποπνέει τὸν θάνατον, καὶ τόση εἶναι ἡ γοητεία τῆς, ποῦ σταλάζει μέσα μας τὴ δίψα τῆς ἐκμηδενίσεως. Δὲν τὴν ἔχει ἐμπνεύσει μιὰ ἀπλή φθινοπωρινὴ διάθεσις, ὅλη μαρασμὸ καὶ νοσταλγία, τὴ στροφή αὐτὴν:

Je veux aller encor m'asseoir sur cette borne — contre le mur tissé d'un vieux lierre vermeil, — et regarder longtemps dans l'eau glacée et morne — s' éteindre mon image et le pâle soleil (σ. 200), ἀλλὰ μιὰ θανατερὴ μεθυστικὴ ψυχικὴ κατάστασις. Εἶναι στιγμὲς ὅπου τὸ πᾶν ἐνθυμίζει στὸν ποιητὴ τὸν θάνατον, στιγμὲς ὅπου τὸν βρίσκει συνυφασμένον μὲ τὸ κάθε τι, (τὸ ὑπέροχον Belle, vivant tes jours, filés par ton destin σ. 63). Ἐνῶ τὸ φῶς κυκλῶνει ὅλη τὴ ζωὴ, ἐκεῖνος συλλογιέται τὸ φθινόπωρον.

Παραβάλλεται μὲ τοὺς νεκρούς καὶ μ' ὅ,τι στὴ φύση πιδὸ πολὺ θυμίζει τὸν θάνατον (σ. 112). Ὁ Ὁκεανὸς καὶ ἡ Νύχτα τὸν πρᾶταινον καὶ τὸ μόνον του ὄπλο εἶναι ἡ ἐγκαρτέρησις.

*
**

Ἄλλ' ὁ Μορεὰς εἶναι ὁ ποιητὴς τοῦ φθινοπώρου, ὁ μελωδὸς τοῦ σιωπηλοῦ ψιθύρου τῶν τελευταίων νοεμβριανῶν φύλλων. Τὸ φθινοπωρινὸν πλαίσιο εἶταν τὸ μόνον κατάλληλον γιὰ μιὰ ψυχὴ τόσο ἔρημη, σὰν τὴ δική του.

Et moi, que l'amitié, l'amour et la douceur, — tout abandonne, — je veux goûter avec le tabac, le berceau — extrême automne (σ. 162).

ἢ Solitaire et pensif j'irai sur les chemins — sous le ciel sans chaleur que la joie abandonne, κτλ. (σ. 181).

Ἡ μελαγχολία του ἔχει τὴν ἀέρινη χάρι κάποιων ἀττικῶν δειλινῶν.

O novembre, tu sais que c'est ta feuille morte

Qui parfume mon coeur (σ. 146).

Κάποτε ἐλπίζει· μὰ κι ἡ ἐλπίδα του εἶναι σὰν παράπονο· ἐνῶ πάει νὰ ἐλπίζει αἰσθάνεται αἴφνης νὰ τὸν πλημμυρεῖ ὅλη ἡ πίκρια τοῦ ἀνεπανόρθωτου.

Que veut il, que veut-il, ce coeur? malgré la cendre — du temps, malgré les maux, — pense-t-il reverdir, comme la tige tendre — se couvre de rameaux? τ. (σ. 118)

Τὸ θάνατο τὸν περιφρονεῖ· ἀλλ' ὅμως φτάνει αὐτὸ γιὰ νὰ νικήσουμε τὴ Μοῖρα; Mais je m'élance hors la Parque et le malheur, ἀναφωνεῖ σὲ κάποια του στροφή, τὸ πιστεύει ὅμως τάχα;

* *

Ἄνθρωπος εἶναι πρὸς τὸν Μορεάς. Πρὸς ἀνθρώπινος, πρὸς μουσικός, πρὸς ἀφελής. Ἡ ἀφέλειά του ἔχει στιγμὴς ἀρρηγῆς ἀθωότητος, ἀφθαστῆς παιδικῆς γλύκας. Ὁ στίχος του διατηρεῖ ἀκέραια τὴν «ρευστότητα» τοῦ αἰσθηματος. Εἶναι «πηγαῖος» ὅσον κανεὶς ἄλλος. Ἡ «Sagesse» συγκινεῖ καὶ τοὺς πρὸς ὄθρησκους. Τόσο τὸ ποιὸν τῆς ἐμπνεύσεώς της εἶναι βαθύτατα ἐνθρώπινο. Ὁ Verlaine, γενικά, εἶναι ποιητὴς ἀντιπροσωπευτικώτερος ἀπ' τὸν Μορεάς. Ἀπέδωκε μοναδικὰ, ἀνυπέβλητα, τὶς πρὸς χαρακτηριστικὰς ψυχικὰς καταστάσεις τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ ποίησίς του ἀναδίδει τόνους πρωτακουστούς, ἀγριούς, παραξενούς, ὑπερλεπτυσμένους, τόνους τῶν ὁποίων ἡ ὀδυνηρὴ ὀξύτης συναντᾶται σὲ νευρικές, ὑστερικές «σωματικές» κραυγὰς ἐνὸς Laforgue μόνον ἐνὸς Rimbaud καὶ ἐνὸς Corbière. Οἱ αἰσθήσεις του βρῖσκονται σὲ διαρκῆ ὑπερερεθισμό: κανεὶς νεώτερος ἐρωτικὸς ποιητὴς, δὲν κατώρθωσε νὰ ἐκφράσῃ μὲ τόση μουσικὴ langueur κάποιες «λαγγερές» ἐρωτικὰς διαθέσεις τῶν καιρῶν μας. Ὁ ἄρρωστος του, μυστικοπαθὴς σπιριτουαλισμὸς εἶναι πρὸς θερμὸς, πρὸς παρήγορος, ἀπ' τὴν κάπως ψυχρὴν στωϊκότητα τοῦ Μορεάς. Ἀλλ' ὁ Μορεάς ὡς καλλιτέχνης εἶναι κατὰ πολὺ ἀνώτερος τοῦ Verlaine. Κανένα γαλλικὸν ποιητικὸν ἔργο δὲν παρουσιάζει τὴν ἀδιάπτωτη καλλιτεχνικὴν ἀριότητα τῶν Στροφῶν.

Μερικοὶ στίχοι τοῦ Louis Le Cardonnel (Ce jour a des tiédeurs qu'on dirait aprillines: Tout me parle de toi parmi cette douceur, Novembre, dont le front penché ressemble au mien, en traînant ton manteau de brume, tu reviens τοῦ Leopardi, τοῦ Vigny καὶ τοῦ Francis Jammes ἔχουν τὴν γραμμικὴν καθαρότητα, τὴν διαύγειαν τοῦ τόνου τῶν Στροφῶν. Σὲ ὅλη τὴν γαλλικὴν ποίησιν, δὲν γνωρίζω στίχους γλυκύτερους, μαλακώτερα περιπαθεῖς, ἡδονικώτερα ἀπαλοῦς, ἀπὸ μερικὰς «μουσικὰς φράσεις» τῶν Στροφῶν. (Σ. 45, 48, 50, 53, 54, 74, 106, 158, 166 — 67).

* *

Ἄν ὁ Μορεάς μορφικῶς ἐνθουμίζει τὸν Malherbe καὶ τὸν Ghénier, οὐσιαστικῶς ὅμως μὲ κανέναν γάλλο ποιητὴ δὲν παρουσιάζει τόσες ἀναλογίας, τόσες ἔστω καὶ μακρυνῆς ψυχικῆς affinités ἔστω μὲ τὸν Alfred de Vigny, τὸν «βασιλέα»

τῶν ρωμαντικῶν. Ἐθαυμάζε τὴν εὐγένειαν τοῦ Λαμαρτίνου καὶ ἀγαποῦσε ν' ἀπαγγέλλῃ στίχους του: «Lorsqu'on s'égare seul dans des bois sans chemin.» Μυστικὰ ὅμως προτιμοῦσε τὸν Vigny. Στὸν ποιητὴ τῶν «Πεπρωμένων» εὗρισκε τὴν δικήν του στωϊκότητα, καὶ τὴν ἀγέρωχην ἐγκαρτέρησιν, στερνὸν τοῦ ὄπλου, μόνῃ ἀσπίδα πρὸς ἐπρόβλεπτα σὲ χτυπήματα τῆς ἀδυσώπητης θεᾶς, καὶ στὰ περιγέλα τοῦ κτηνώδους πλήθους.

Ἀλλὰ τοῦ Vigny ὁ πόνος εἶναι γενικώτερος, πρὸς ἀνθρώπινος, πρὸς ἀρρενωπὸς ἀπ' τὸν ὑπερυποκειμενικὸν, «θηλυκὸν» θάλλεγε κανεὶς πόνος τοῦ Μορεάς. Ὁ πεσσιμισμὸς του τραχύτερος, ρωμαϊκώτερος «πλέον ἠθικὸς» ἀπ' τὸν πεσσιμισμὸν τοῦ ποιητοῦ τῶν Στροφῶν. Ὁ στωϊκισμὸς του πλέον παρήγορος, πλέον ἀνδρικός, γι' αὐτὸ καὶ παρὰ τὴν κάποιαν ρωμαντικὴν ἐπιδεικτικότητά του (ἐταλάρισμα πόνου ἀνεξήγητου καὶ ἀριστοκρατικοῦ) συγκινεῖ περισσώτερον ἀπ' τὸν Μορεάς.

Ἄν Vigny εἶνε ὁ «ἐπικὸς τοῦ λυρικοῦ πόνου».

* *

Ἄν Μορεάς συνήθιζε νὰ λέγει: Je suis un Baudelaire mais avec plus de couleur. Δὲν τολμῶ νὰ τοὺς παραβάλλω: μὲ τὸν Baudelaire δὲν παραβάλλεται κανεὶς.

* *

Συνέκριναν τὸν Μορεάς μὲ τὸν Σολωμό. Ὁ Μορεάς μιλώντας κάποτε γιὰ τὸν Leconte de Lisle, ἐπέταξε μὲ τὴν ὑπέροχην ἐκείνην ἐπαρσὴν του κατὰ πρόσωπον τοῦ συνομιλητοῦ του, τοῦ ἀκροατοῦ του δηλαδὴ, τὴν περιφρημὴν ἀποστροφὴν: ἐγὼ δὲν παραβάλλομαι μὲ κανένα. Ὅμως προκειμένου περὶ τῶν δύο ποιητῶν τοῦ Σολωμοῦ καὶ τοῦ Μορεάς, μᾶλλον ὁ Σολωμὸς εἶναι ὁ «ἀσύγκριτος». Ὁ Σολωμὸς εἶναι αὐτὴ ταῦτη ἡ «ποιητικὴ συνείδησις». Εἶναι «ποιητὴς» καὶ στὰ πρὸς ἀσήμαντα νεανικά του στιχογραφήματα, ἐνῶ ὁ Μορεάς καὶ σὲ Στροφῆς ἀκόμη εἶναι κατὰ πρῶτον λόγον littérateur. Ὁχι ἀπὸ «μεγάλους ὑποκειμενικοὺς πνευματικοὺς σταθμοὺς» ὅπως ὁ Σολωμὸς ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ «σχολῆς» ἐπέρασε ὁ Μορεάς. Ὁ πρῶτος ἦταν νοῦς ὕψων ὁλοῦν ὑψωνόμενος, ὁ δεύτερος κατὰ μέγα μέρος érudit καὶ est hôte. Ἡ ἐξέλιξις τοῦ Σολωμοῦ εἶναι πρὸς ὀργανικὴν καὶ πρὸς σύνθετη (δὲν ἐσκότισε τὸν ἑλληνισμὸν του ἢ γερμανικὴν μεταφυσικὴν ἀρμόνισεν ὁ Σολωμὸς, καὶ ἄς λέν, τοὺς δύο του κόσμους), γιὰ τὴν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εὐρέθη προικισμένος ἀπ' ὅλη τὴν ποιητικὴν — πῶς ἄλλῶς νὰ τὴν πῶ; — αἴσθησίν του. Βέβαια τὸ πνεῦμα του ἐξελίσσεται, ὅμως ἡ ποιότης τῆς αἰσθαντικότητός του, εἴτε ἰταλιανίζει, εἴτε βυρωνίζει, εἴτε «δωρικοποιεῖται», πτωχὴ ἢ πλουτισμένη ἀπὸ καινούρια ὀλοένα στοιχεῖα, κάπως περιττόλογη ἀκαμπτη καὶ ἀτεχνη, σὲν ἀρχικὴν ἐκδήλωσίν της, ἢ ἐχειλισμένη ἀπὸ σκέψη καὶ ἀπολύτως λιτὴ σὲ τέλος, ἢ αἰσθαντικότητος τοῦ Σολωμοῦ, ὁ ἰδιαιτέρος προσδεκτικὸς καὶ ἐκφραστικὸς του τρόπος παραμένει πάντοτε ὁ αὐτός: εἶναι μουσικός. Κάποια ψυχικὴ ἐνότης, κάποιαν πνευματικὴν συνοχήν, ἔστω καὶ μακρυνήν, ἔστω καὶ ἀδιόρατη ὑπάρχει μεταξὺ τῶν στίχων τοῦ «Χρέους» καὶ μερικῶν στροφῶν καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς Ξανθοῦλας.

* *

Ποῖος ὅμως θ' ἀναγνωρίσῃ τὸν ποιητὴ τῶν «Stances» στὰ πρῶτα του ποιήματα; Τὸ λέω καὶ πάλιν γιὰ νὰ τελειώσω. Ἄν δὲν ἦταν ρωμαντικὸς δὲ θὰ μᾶς συγκινοῦσε τόσο ὁ Μορεάς. Ὁ ρωμαντισμὸς εἶναι ἀρρώστεια, ὅμως εἶναι καὶ ἡ

μόνη σημερινή μας αλήθεια. Λατρεύω τους απείραχτους απ' την αρρώστεια αυτήν τον Χουίτμαν, τον Claudel. Όμως για όσους δὲν μπορούν να είναι σαν τους δύο αυτούς κίνδυνος ὑπάρχει μήπως απογυμνωμένοι θεληματικά ἀπὸ τὸν ρωμαντισμό των χάσουν σιγά σιγά καὶ δίχως νὰ τὸ νοιώσουν τὸ πᾶν. Ἡ τέχνη ἀναπτύσσεται παρὰ τὴν ἀρρώστεια, καὶ καμμιὰ φορά, καὶ χάρις στὴν ἀρρώστεια. Γιατὶ νὰ φοβόμαστε τόσο τὸν ρωμαντισμό; Καὶ στὶς πιὸ «ὑγιεῖς ἐποχές» οἱ ποιηταὶ ἐκφράσαν διαθέσεις ἐξόχως ρωμαντικές. Τὶ τὸ ρωμαντικώτερον ἀπὸ τὸ νοσταλγικὸ, κλαμμένο παράπονο τῆς Σαυφούς; Ὅσες τέχνες διὰ μέσου τῶν αἰώνων πιὸ βαθειὰ μᾶς συγκινοῦν εἶναι τάχα οἱ πιὸ ὑγιεῖς; Ὁ πόνος εἶναι δημιουργικώτερος ἀπ' τὴν χαρὰ ὅμως *πρέπει* ν' ἀγαποῦμε τὴν ὑγιᾶ τέχνην γιατί μόνον ἡ Ὑγεία προάγει τὴ Ζωή. Καὶ ἡ Ζωὴ εἶναι τὸ πᾶν.

ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

ΠΑΡΑΦΩΝΙΕΣ

I

Καὶ πῶς νὰ σὲ μαλλώσω, πῶς, καὶ νὰ σοῦ ἀντιμιλήσω,
φτωχὴ καρδιά; γιὰ νὰ μερώσης θὰ σοῦ τάξω, ἀλήθεια,
τοῦ ρόδου τὴν ψυχὴ, ποῦ σβύεται σ' ἕναν κήπο πίσω,
τ' ἄρωμα τὸ ζεστὸ ποῦ βγάνουν μιᾶς γυναίκας στήθια.

Ἄρῃα καὶ πληχτικιὰ ἢ βροχὴ τὰ μάρμαρα μουσκεύει
κι' ἕνα τραγοῦδι, ποῦ παραπονιέται, κάποια θλιψί,
κάποια καινούργια πεπρωμένα σὰν νὰ προφητεύη
ζτὸ λογισμό μας, ποῦ τὸν τρώει ἢ ἔννοια, ὡσὰν τὴ σῆψι.

Δὲ στέκουν πιὰ οἱ Χοροὶ τῶν ρόδων μὲς* ζτὸ περιβόλι,
ποῦ τῶν ἀνέμων ἢ μονότονη Ἑλεγεία στενάζει
ὦ ἀγαπημένη, ὦ ἀγαπημένη, ἐσώθηκεν ἢ σκόλη
κ' ἢ ἔρωτικὰ σιωπὴ μας τὸ αἶμα πιὰ δὲ μοῦ ταραίζει.

Ἄσε τὰ δάχτυλά μου βουτηγμένα ζτὰ μαλλιά σου!
τὸ μέτωπό σου τὸ δικό μου θέλω νὰ ζεστάνη!
Μακριὰ μιὰν ὥρα ἡδονικιά, σ' ἐμὲ δοσμένη στάσου,
ἀντίκρυ μας τ' ἀναιμικὸ τὸ ρόδο ὡς νὰ πεθάνη...

II

Τὴν ὄψι μου καὶ τὸ χλωμὸ τῶν φύλλων τὸ στεφάνι
νὰ καθρεφτίζω ἀποθυμῶ βαθειὰ ζτὸ συντριβάνι,
κι' ὄρες, στὴ μοναξιά, τ' ὠχρὸ φεγγάρι νὰ προσμένω
νὰ πηγαινόρχεται ζτὸ κρῦο νερό, σὰν πεθαμμένο.

Ν' ἀκούω (τὶς ὄρες ποῦ μαδάει ζτὸ πάρκο τὸ πλατάνι
καὶ ντύνει μὲ τὰ φύλλα του, βουβά, τὸ συντριβάνι)
μ' ἀρέσει, μὲ τὸ μέτωπο ζτὰ χέρια, δταν θραυδάζη,
παράφωνα τὸν ἄνεμο τῆς ὥρας νὰ στενάζει.

Ἄντις γιὰ ρόδα, τὰ νεκρὰ τὰ φύλλα ἄς ἀνασαίνω.
Καὶ τί, ἂν ζετὸς πρώτους μου ἔρωτες - ζτὸν κάμπο τὸν θλιμμένο -
μιὰ Μοῦσα μὲς ζτὴ σύριγγα μὲ κράζει ἀποσταμένη
γιὰ νὰ προστάσω, ἀλλοίμονο, τὸν ἥλιο ποῦ πεθαίνει!

III

Στὶς ἀμμουδιές σου ἀποβραδὺς τὸ βῆμα μου θὰ σύρω,
συρμένο βῆμα, ποῦ νωθρὰ ζτὰ φύκια θὰ βουλιάζη.
Τὰ φύκια σου ποτίζουσε μὲ τὸ πικρὸ τους μῦρο
τὴν αὔρα, ἀπάνω ἀπ' τὴ Νοτιά ποῦ ἢ δύοσι κατεβάζει.

Στὰ φύκια, ποῦ μοσχοβολοῦν χειμῶνα καλοκαίρι,
Τῶνα μὲ τ' ἄλλο κύμα τῆς ζτὰ πόδια μου ὡς νὰ φέρη
ἢ θάλασσα, θὰ τ' ἐδηγῆ τὸ κύμα ὡσα μ' ἀπάνω.
Καὶ τὴν πνοή τῆς, ποῦ ἔρχεται ἀπ' τὰ φύκια, θ' ἀνασάνω.

Πολύδουη θάλασσα, σκορπᾶς καὶ σβύσαι ζτ' ἀκρογιάλι...
Στοὺς στεναγμούς μου, ὦ θάλασσα, θ' ἀποκριθῆς καὶ πάλι
Πάρε με ἀπάνω ζτὸν ἀφρό, σὰ φύκι ἢ σὰ χορτάρι,
καθὼς σαλεύεις τὸ χλωμὸ τῆς χειμωνιάς φεγγάρι.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΑΙΣΘΗΤΙΚΕΣ ΑΠΟΠΕΙΡΕΣ (*)

Ἡ κυριώτερη αἰσθητικὴ μόρφωσις τῶν ἀρχαίων, ζς τὴν ὁποίαν ὀφείλεται ἢ ἀπαράμιλλη Τέχνη τους, προῆλθε ἀπ' τὴ γλυπτικὴ γι' αὐτὸ ἄλλως τε τὰ ἑλληνικὰ καλλιτεχνήματα τὰ χαυακτηρίζει ἢ πλαστικότης καὶ οἱ ἀρετές τῆς.

Μὰ εἶναι παράξενο μὲ μερικὸς σημερινὸς ποιητὰς : ἐνῶ ἔχουν ἐμπρός τους

(*) Προσεχῶς μιὰ μελέτη γιὰ τὴν Ἐκφραση καὶ γιὰ τὸ «Νοσηρὸ Αἰσθητήριον».

τὴν Γυναῖκα, τελείαν πολλές φορές ὡς ἔργον Τέχνης, ἀποδίδουν ἐν τούτοις ἕς τὰ ἔργα τους τὸ εἶδωλό της τόσο οἰκτρὰ παραμορφωμένο!

* * *
Εἶπαν πὸς ἡ μουσικὴ ἐξημερώνει κ' ἐξευγενίζει· μὰ εἶναι μερικὰ χεῖλη, ὅποτε κ' ἡ μουσικὴ ἀποθηριώνεται.

* * *
Ἐστὴν ἐσωτερικότητα τοῦ καλλιτέχνου πάντα ἀπομένει κάτι, κάτι ποῦ δὲ θὰ γνωρισθῆ ποτέ, ποῦ δὲ θ' ἀποτυπωθῆ ποτέ· ὅσο ὀλοκληρωτικὰ κ' ἂν ἀποδώσῃ τὸν ἑαυτό του, ὅσο πιστὰ κ' ἂν ἐκδηλωθῆ ἕς τὸ κοινό, θὰ φυλάξῃ πάντα, ζηλότυπα, κάτι ποῦ νὰ τόγγῃ μόνο δικό του, ποῦ νὰ μὴ τὸ πάρη ἄλλος κανεὶς. Δὲ θέλει νὰ τὸ προδώσῃ· βγάζοντάς το ἕς τὸ φῶς, χάνει τὴν πίστι του καὶ τὴν πίστι τοῦ κόσμου. Πρέπει νὰ μείνῃ πάντα παρθενικό.

* * *
Ἄν ἡ τραγωδία ζητᾷ νὰ μεταβάλλῃ τὸ φοβερὸ σὲ ὑψηλό, γιὰ νὰ γίνῃ ἄξιο τοῦ ἀνθρώπου, — ἡ Κωμῳδία θέλει νὰ βρῆ μιὰ πηγὴ φαιδρότητας ἕς τις μικροαθλιότητες καὶ τις πίκρες τῆς ζωῆς καὶ νὰ μᾶς λυτρώσῃ μὲ ἄλλα μέσα ἀπὸ τὰ ἀτοπήματά της. Κι' οἱ δύο αὐτὲς ἐκδηλώσεις εἶν' ἐκδηλώσεις τῆς Τέχνης ὡς ἀποκαταστάσεως σὲ μιὰν ἰδανικὴν πραγματικότητα.

* * *
Στὴ μνήμη, ποῦ μᾶς φέρνει ὠραῖες καὶ ποθητὲς τόσες ἀπὸ τις δυστυχημένες μέρες τοῦ παρελθόντος, βλέπω μιὰ ἐκδήλωση καλλιτεχνικοῦ γνωρίσματος: τίς βλέπει ἀπὸ μακρὰ κ' ἐκεῖνο ποῦ τὴν ἐνδιαφέρει εἶναι μόνο ἡ ὠμμορφία της, ἡ θλιβερὴ ἐκείνη ὠμμορφία, ἡ προσφιλὴς ἕς τὴν ἀνάμνησι. Δὲν εἶναι πιά σὲ θέσι νὰ βλάψουν, οὔτε νὰ πειράξουν ἕς τὰ νεῖρα. Ζοῦν μόνο ἕς τὴ φαντασία, ἀφωπλισμένα ἀπ' τ' ἀγκάθια τους. Ὁ Χρόνος δὲ βρίσκει τίποτ' ἄλλο ἄξιο νὰ κρατήσῃ, παρὰ τὴν ὠμμορφία. Καὶ ἀπὸ τὴν παλιά μας ὑπαρξί δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει τίποτε ἄλλο, παρὰ ἡ ὠμμορφία της, σὰν ἕνα paysage, σὰν ἕνα πορτραῖτο, ποῦ ἡ φαντασία μας τὸ ξαναπλάθει καθὼς τῆς ἀρέσει.

NATURE MORTE

Στὴν ὄχρα τὸ κοντίλι θὰ βουτήσω,
κάποια φαγιάντσα ἀρχαία νὰ ζωγραφίσω.

Σὰ μέτωπο νεκρὸ — κερένιο χρῶμα
Τὸ φόντο τ' οὐρανοῦ θὰ παραστήσω·
Τὴν πιδὸ χλωμὴ θωριὰ θὰ κυνηγήσω
γιὰ κάποια ῥόδα ξέφυλλα στὸ χῶμα,

Ἐνα νεκρὸ φασματικὸ φεγγάρι
στὸ κίτρινο νερὸ θὰ ξεσηκώσω·
τρικυμιστὴ μιὰν ὄψι θὰ τοῦ δώσω
νὰ πλέη — μιὰ στάλα ὑγρὴ ἀπὸ κεχριμπάρι.

Στὴν ὄχρα τὸ κοντίλι θὰ βουτήσω
μιὰ λήκυθον ἀρχαία νὰ ζωγραφίσω:

Στὸ ἡμερο, στὸ ὄχηδ νερὸ, γερμένη,
ψυχὴ μου, τραγικὴ ὠμμορφία, κ' ἐσένα
μὲ μιὰ χλαμύδα εἰς ἐφτάδιπλη ντυμένα,
ἰδανικιά, λεπτή, σὰν πεθαμμένη.

ΤΕΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ ΒΙΧΤΟΡ ΧΟΥΖΕ

Προχτές, εἶμουνα στοῦ συνταγματάρχη. Γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀντίκρισα τὰ μάτια τῆς Μαργαρίτας καὶ μοῦ φανήκανε τόσο κουρασμένα... Δὲν ξέρω πὸς ἦρθε στὸ νοῦ μου κάποιον ἐπεισόδιον ποῦ εἶχε συμβεῖ πρὶν ἀπὸ κάμποσο καιρὸ — θάνε τώρα τουλάχιστον ἕνας χρόνος — καὶ ποῦ τὸ εἶχε προκαλέσει ὁ φίλος μου Βίχτορ Χούζε. Φυσικά, οὔτε πρόφερα διόλου τὸνομά του μέσα σ' αὐτὸ τὸ πατριαρχικὸ περιβάλλον.

Τὶ μὲ νιάζει ἄλλως τε μένανε τώρα, γιὰ τὸ Βίχτορ Χούζε; — Τὸν εἶπα καὶ «φίλο μου» μου, ἐνῶ οὔτε χαιρετιόμαστε πλέον κἄν· ἐγὼ δηλαδὴ δὲν ἔχω τίποτα μαζί του, οὔτε εἶχα κανένα λόγο νὰ τσακωθῶ μὲ τὸν ἄνθρωπο. Αὐτός, μιὰ μέρα ξαφνικὰ μούκοψε τὸ χαιρετισμὸ, κ' ὅταν ἀργότερα κάπου τὸν συνήντησα κ' ἀπὸ μεγάλη μου εὐγένεια τοῦ ἀπότηνα δυὸ λόγια, ἔκανε πὸς δὲ μᾶκουσε. Αὐτὸ ὅμως δὲ μούκανε καὶ πολλὴν ἐντύπωση, τὸν εἶχα ἐννοήσει πιά καλὰ στὸ διάστημα τοῦ ἐνὸς μηνὸς ποῦ εἶμαστε ἀχώριστοι φίλοι, κ' εἶχα συνειθίσει στὰ καμώματά του αὐτά. Εἶχα σχηματίσει ἄλλως τε τὴν ἰδέα — καὶ τὴν ἔχω ἀκόμα — πὸς εἶχα νὰ κάνω μ' ἕναν ὑποκριτὴ κ' ἕναν ψεύτη, καὶ πὸς ὅλοι οἱ περιεργοὶ αὐτοὶ τρόποι του εἶταν μιὰ μάσκα γιὰ νὰ κρύβῃ τὸ διεφθαρμένο του χαρακτήρα. Ποιὸ λόγο ἄλλως τε εἶχε νὰ ἐπιζητήσῃ νὰ συνδεθῆ τόσο μαζί μου καὶ νὰ μοῦ κἀνῃ τοῦ κόσμου τίς ἐξομολογήσεις, ἐνῶ δὲν εἶχαμε ποῦ γνωριζόμαστε οὔτε δυὸ βδομάδες καλὰ καλὰ; Ἐχω κιόλας τὴν ὑποψία πὸς τὰ περισσότερα παραδοξολογήματα πούλεγε γιὰ νὰ φαίνεται ἕνα πρόσωπο ἐνδιαφέρον, δὲν εἶταν δικὰ του, μὰ πὸς θὰ τάχε διαβάσει σὲ τίποτα μυθιστορήματα. Μὰ αὐτὸ δὲ θέλω νὰ τὸ πῶ, γιὰτὶ δὲν ἔχω ἀποδείξεις — κ' οὔτε εἶμαι ἐπιπόλαιος σὰν τὸν Βίχτορ Χούζε.

Ὡς καὶ τὸνομά του ἀκόμα ὑποψιάζομαι πὸς εἶταν πλαστὸ. Εἶταν φοβερὰ ἐγωϊστὴς, κ' εἶταν ἱκανὸς νὰ πάρη ἕνα ψεύτικο ὄνομα κομματί φανταχτερὸ γιὰ νὰ τραβᾷ πάνω του τὴν προσοχή. Αὐτὴ μου τὴ γνώμη τὴ δυναμώνει κ' ἕνα περιστατικὸ, ἀσήμαντο ἴσως, μὰ ποῦ δείχνει ἀρκετὰ καλὰ τὸν ἐπιπόλαιο αὐτὸ χαρακτήρα. Κάποτε ἔτυχε, στὸ σπίτι τοῦ συνταγματάρχη ποῦ ἀνάφερα καὶ παραπάνω νὰ μιλήσῃ σ' ἕναν σοβαρὸ κύριο γιὰ κάποιον ἐπιστημονικὸ ζήτημα. Εἶχαν κάμποση ὥρα ποῦ συζητοῦσαν κ' ὁ Βίχτορ Χούζε βρισκόταν στὸ πιδὸ ἐνδιαφέρον σημεῖο τῆς ἐπιστημονικῆς του κουβέντας, ὅταν ξάφνου, ἀφίνει τὸν κύριο γιὰ νὰ πάη στὴ μικρότερη κόρη τοῦ συνταγματάρχη, ποῦ καθόταν σὲ μιὰ πολυθρόνα κοντὰ στὴν πόρτα.

— Ἐφέρετε, τῆς λέει ξαφνικὰ, μὲ λένε καὶ Χάρη. Δὲν εἶν' ἀστεῖο ὄνομα τὸ Χάρης; Χαχά...

Και για να της το πη αυτό τη διάκοψε κι αυτήν από κάποια κουβέντα της. Φανταστήτε χωρησια!...Κι ύστερα έφυγε γελώντας, χωρίς να νιώθη σε ποιά έκπληξη την είχε ρίξει. Όσο για το σοβαρό κύριο, αυτός τον είχε καταλάβει απ την προτύρηνή του κουβέντα.

Άπειρα τέτοια μικροεπεισόδια θυμάμαι. Κάποια άλλη φορά παλιπίσω κεϊ πού καθόταν κι έλεγε άστειά σε μιὰ κυρία, γύρισε άπότομα στο συνταγματάρχη:

— Ξέρετε συνταγματάρχη μου; Σήμερα το πρωί, μόλις είχε φέξει, είδα τέσσερα κάρρα πού κατεβαίνανε απ το βουνό. Τα άλογα φαινότουσαν πολύ κουρασμένα. Φανταστήτε πού εΐτανε και ματωμένα...

Κι άμέσως, δίχως να τελειώση την κουβέντα του, γύρισε στην κυρία—ή μάλλον θαρρώ πώς εΐταν παλιπίσω ή Μαργαρίτα, ή κόρη του συνταγματάρχη· μι αυτό δεν έχει σημασία—και της εΐπε:

— Φανταστήτε! εΐτανε ματωμένα...Χαχά... Κι οΐτιε νιώθανε τον πόνο τους. Δεν εΐνε περίεργο νάνε κανείς βαθυά πληγωμένος και να μη νιώθη τον πόνο του;

Όλη αυτή τόρα την κουβέντα, είμαι βέβαιος πώς την είχε προκαλέσει μόνο και μόνο για να πη πώς ξαγρυπνήη ώς τα ξημερώματα. Τι ξιπασιά, και τι μικροπρέπεια χαρακτήρος!—Εΐτανε όμως κι άπρόσεχτος φοβερά. Θα δηγηθώ κάτι πού δείχνει άκόμα περισσότερο τον άθλιο χαρακτήρα του. Στο κάτω κάτω τι με νιάζει για τον Βίχτορ Χούζε; Κι αυτός ο ίδιος άλλως τε δεν έπεζήτησε να γίνουμε έχτροί; Δεν εΐν' δυο τρεις μέρες άκόμη πού συναντηθήκαμε στο δρόμο, κι έκανε πώς κοιτάζει κάτι ρεκλάμες στον τοίχο για να μη με χαιρετίση.

[*]

Συχνάζαμε στο σπίτι του άπόστρατου συνταγματάρχη πού άνάφερα και δυο τρεις φορές παραπάνω. Ο συνταγματάρχης εΐταν ένας ήλικιωμένος άνθρωπος και ζούσε με τη γυναίκα του και τα δυο κορίτσια του τη Μάγδα και τη Μαργαρίτα. Η Μάγδα εΐταν ή μεγαλύτερη· ώς δεκαοτώ χρονών ξανθούλα με μεγάλα γαλάζια μάτια και κατάχλωμο πρόσωπο. Εΐτανε όμορφη πολύ· μι άξαιρετικά όμορφιά τελοσπάντων. Η Μαργαρίτα, ή πιό μικρή, εΐταν δεκάξη χρονών, και στανή και με τίποτα ξέχωρο στη φυσιογνωμία της· νόστιμη—δὲ λέω—μι είχε κάτι το κοινὸ πάνω της πού σου χτύπαγε άμέσως στο μάτι.—Κεϊ λοιπόν, μιά μέρα, πούμαστε μαζεμένοι στο σπίτι του συνταγματάρχη, κι εΐτανε μάλιστα κι άλλα κορίτσια μπροστά, παρακαλέσαμε τον Βίχτορ Χούζε να μᾶς πη καμιάν ιστορία. Όστερ' από πολλά παρακάλια—κι αυτό μιά παραπάνω ύποκρισία του· άς εΐνε—άρχισε να μᾶς ιστορή τοΐτα δώ:

— Χτες, καθως γύριζα μονάχος σπίτι μου, τη στιγμή μάλιστα πού ο,τι είχα σταματήσει νάνάψω το τοιγάρο μου, είδα ένα όμορφο κορίτσι νάρχεται προς το μέρος μου. Εΐπα όμορφο κορίτσι· δεν εΐνε όμως αυτό έντελώς ή αλήθεια. Νά πώς εΐτανε: Εΐτανε μελαχροινή, κι εΐταν ροδοκόκκινα τα μάγουλά της. Μά είχε ένα σώμα τέλο ο. Όταν έφτασε κοντά μου τήνε σταμάτησα: «Για πού τέτοια ώρα, κοπέλλα μου;» τήνε ρώτησα. «Τί με ρωτᾶς;» μου άποκριθηκε. Και τα ματόκλαδά της κλείσανε κι άνοιξαν γρήγορα σ' ένα παλμό λαγνείας. Όστερ' από μιά μικρή σιγή ή κόρη ξανάπε: «Αυτά μονάχα ήθελες να μου πῆς;» Κι έκανε να κινήση να φύγη. Μά τη σταμάτησα. «Στάσου» της φώναξα «Άκουσε... Θέλεις νάρθω μαζί σου;» Όχι δεν της εΐπα αυτό. Της εΐπα: «Έλα μαζί μου, σπίτι μου». Ναι· της εΐπα νάρθη σπίτι μου. Τότες αυτή μισάνοιξε τη ρόμπα της—τότες μόνο πρόσεξα πώς φόραγε μιά λεπτή μεταξωτή ρόμπα—και φάνηκε από μέσα όλόγυμνη. «Κι εγώ χρόνια σε περίμενα και χρόνια σε ποθῶ» μουπε με μιά φωνή

ήβυσμένη απ τη λαγνεία, άγκαλιάζοντάς με και κολλώντας το σώμα της στο δικό μου σώμα,...

Έδῶ σταμάτησε ο Βίχτορ Χούζε, γιατί τόρα μόλις κατάλαβε τη στενοχώρια πού βασιλευε στην αίθουσα. Ο συνταγματάρχης δεν ήξερε τί σΐάση να κρατήση άπέναντι των κοριτσιών του, και οι φίλες τους άυτονών είχαν χαμηλωμένα τα μάτια κοτακόκκινες. Όσο για μένα, μάταια είχα προσπαθήσει ώς τόρα να δόσω να καταλάβη στον Βίχτορ Χούζε να πάψη αυτήν την κουβέντα.

— Μὲ συχωράτε, ξανάπε ο φίλος μου τραυλίζοντας. Δεν έπρεπε να σᾶς δηγηθῶ αυτή την ιστορία, τη στιγμή μάλιστα πούνε και δεσποινίδες μπροστά. Βέβαια, δεν έπρεπε. Μά εΐτανε μιά ιστορία άληθινή πού μου συνέβηκε χτες, γι' αυτό την εΐπα. Αν θέλετε τόρα, μπορῶ να σᾶς δηγηθῶ τίποτα άλλες ιστορίες... Μά οχι καλύτερα οχι. Εΐμαι ζαλισμένος σήμερα και μπορεΐ να ξανακάμω καμμιά τέτοια προστυχιά. Το καλύτερο μάλιστα εΐνε να φύγω.

Θελήσανε να τον κρατήσουνε μι αυτός έμεινε άνένδοτος στην άπόφασή του.

— Έχω πονοκέφαλο—εΐπε στο τέλος, κι έτσι τον άφίσανε.

Πρίν φύγει ζήτησε συγγνώμη

Τέτοια έπεισόδια έβλεπα καθημερνῶς, τότε πού εΐμαστε άχώριστοι με το Βίχτορ Χούζε. Έγώ όμως δεν του έδειχνα πώς τον είχα καταλάβει, γιατί περιμένα νάρθη μιά μέρα πού νάποκαλυφθῆ ο διεφθαρμένος του χαρακτήρος, και να νασταστή πιά ο ίδιος να ρίξη τη μάσκα. Μά αυτό άξίζει να το δηγηθῶ με όλες τις λεπτομέρειες.

Την πρώτη προαΐτηση πώς ή στιγμή αυτή δε μποροΐσε νάργήση ένιωσα ζαν έμαθα πώς ο Βίχτορ Χούζε εΐταν έρωτευμένος.

[*]

Μου το δηγήθηκεν ο ίδιος μιά μέρα πούταν άπελπισμένος στην άγάπη του. Άγαπούσε την μικρότερη κόρη του συνταγματάρχη, τη Μαργαρίτα. Αυτήν ακριβῶς πού είπα παραπάνω πώς είχε κάτι το κοινὸ στη φυσιογνωμία της. Δεν της τόχε ξομολογηθῆ άκόμα καθαρά, μι είχε φέρει έτσι τις όμιλίες του, ώστε ή Μαργαρίτα ήξερε την άγάπη του.

Εΐτανε όμως και κάτι άλλο πού τον βασάνιζε: ή άφήγηση πούχε κάνει στο σπίτι του συνταγματάρχη για την περιπέτειά του με το κορίτσι, εΐταν άληθινή· το κορίτσι εΐταν ή ίδια ή Μαργαρίτα. Εΐχε συμβεΐ μάλιστα έτσι το πράμα (καθως μου δηγήθηκεν ο Βίχτορ Χούζε): Το σπίτι του βρισκόταν δίπλα στοϋ συνταγματάρχη. Γύριζε λοιπόν κατά τα μεσάνυχτα κι έκανε νάνοΐξη την πόρτα του, όταν έξαφνα είδε νάρχεται μιά σκια καταπάνω του. Εΐταν ή Μαργαρίτα. Η συνάντησή τους είχε γίνει όπως την είχε δηγηθῆ ο ίδιος. Μά δεν είχε προσφτάσει να πη τα παρακάτου: Πώς την άπόλαψε, έτσι, καθως του προσφέρθηκε, δλάκαιρη την νύχτα σπίτι του. Και πώς την άλλη μέρα το πρωί είχε γίνει άφαντη. Αυτά δεν τάπε στοϋ συνταγματάρχη και την αίτία τη θυμόσατε. Άλλως τε είχε κάποιο σκοπό πού δηγήθηκεν αυτή την ιστορία μπρος στη Μαργαρίτα: "Ηθελε να δη την έντύπωση πού θα της έκανε. Μ' αυτό ακριβῶς πού τον γιόμιζε άπορία, εΐταν πώς δεν της έκανε καμμίαν έντύπωση. Έντελως σᾶ να μη πρόκειτο για τον ίδιο τον έαυτό της. Και δε μποροΐσε να το ξηγήση αυτό το πράμα κι' εκλαιγε από λύσσα. Γιατι ή θύμηση κείνης της νυχτιάς τον έκανε να ύποφέρει γι' αυτήν και να την ποθῆ όλοένα πιότερο. Σε μιά τέτοιαν άπελπισία μουχε δηγηθῆ τον έρωτά του.

Έγώ, όμολογῶ, δεν έδινα και πολλή πίστη στα λεγόμενά του. Εΐχα μάλιστα

την ιδέα —και την έχω ακόμα— πώς όλη αυτή ή ιστορία του κοριτσιού στάθηκε πλάσιμο της φαντασίας του.

Εΐτανε κι άλλα πράματα ακόμα πού με ρίχνανε σέ συλλοή. Γιατί ό Βίχτορ Χουΐζε νά πη για την κοπέλλα πώς εΐτανε μελαχροινή και πώς είχε ροδοκόκκινα τὰ μάγουλα ; Εΐταν ανάγκη νά δώση αυτό τὸ χαρακτηρισμό πού δέν είχε τίποτα τὸ κοινὸ με την Μαργαρίτα—και με καμιὰ ἀπ' τις γνωστές μας κοπέλλες ;

[*]

Τὸν Βίχτορ Χουΐζε τὸν ξαναεΐδα ὕστερα ἀπὸ τρεῖς μέρες. Στὸ διάστημα αὐτὸ δέν είχε φανεῖ πουθενά, οὔτε στὸ καφενεῖο τὸ βράδυ, οὔτε κἀν είχε περάσει ἀπ τὸ σπίτι μου νά με πάρη νά βγοῦμε ἔξω ὅπως τὸ συνήθιζε. Εΐχα και γὼ κἀτι δουλιές, και για νά εΐμαι εὐλικρινής τὸν εΐχα λησιμονήσει κι αὐτόν, και τις ψευτιές του. Τὴν τρίτη ὅμως μέρα ἀποφάσισα νά περάσω νά τὸν ἰδῶ· εΐμουν κι ἐλεύτερος κιόλας κείνο τὸ ἀπόγεμα. Ἐπῆγα σπίτι του κατὰ τις πέντε.

Τὸν εὐρήκα ἔτοιμο νά βγῆ. Εΐχε τὸ ὕφος του τῶν καλλιτέρων ἡμερῶν, μονάχα πὸ φαινότανε κομμάτι ὠχρός, σὰν ἀπὸ ἀϋπνία. Τὸν βρήκα ἀρματωμένο με την αἰώνια ὑποκρισία του και με την ψεύτικη νευρικότητά του. Κι οἱ πρῶτες του λέξεις, ὡς κι αὐτὲς ἀκόμα, εΐταν γιομάτες ψέμα, δείχνοντας τὸν μικρόπρεπο ἐγωϊσμό του.

—Τὸ ἤξερα πὸς θὰ ρχόσουν, μοῦ εΐπε ἀπλᾶ. Σὲ περίμενα.

Τὸν κοίταξα με μεγάλη ἐκπληξη. Τότε τί ἐτοιμαζόταν για ἔξω ;

Ἄ Βίχτορ Χουΐζε χαμογέλασε και πρόστεσε :

—Σὲ περίμενα για νά πᾶμε μαζί στοῦ συνταγματάρχη. Εΐνε Τετάρτη σήμερα· τί τὸ λησιμόνησες ; Εΐνε Τετάρτη, και δέχονται...

Και με τὴ μεγαλύτερη ἀφέλεια και εἰρωνία πρόστεσε—ὁ γελοῖος!..—

—Τί κιντρίνισες ἔτσι ; Μὰ τὸ Θεὸ θάλεγε κανέναν, ἀγαπητέ μου, πὸς εἶσαι ἐρωτημένος..., πὸς εἶσαι ἐρωτημένος με τὴ Μαργαρίτα π. χ.

[*]

Κάθε Τετάρτη δεχόντουσαν στοῦ συνταγματάρχη. Κείνο τἀπόγεμα εΐσαν μέσα ἓνα σωρὸ κορίτσια, φίλες τῆς Μαργαρίτας και τῆς Μάγδας. Ἄφου τὰ κοίταξα με προσοχή κάμποσες στιγμές, ἔδειξα ἓνα ἀπ αὐτὰ στο φίλο μου λέγοντας :

—Νὰ ἓνα κορίτσι μελαχροινὸ και με κόκκινα μάγουλα...

Αὐτὸς με κοίταξε καλά καλά σὰ νά μὴν ἔνοιωσε.

—Ἀλήθεια ; Και τί μοῦ τὸ λές ;

Δὲ μπόρεσα νά βασταχτῶ μπρὸς σὲ τέτοια προσποίηση.

—Τὸ κορίτσι κείνο πὸ μᾶς εΐχες δηγηθεῖ τὴν περιπέτειά του, πὸς εΐτανε ;

—Σοῦ εΐπα πὸς εΐτανε ἡ Μαργαρίτα, μοῦ ἀποκρίθηκε μ' ἀφέλεια.

Ἄ ὕστερα μάφισε, και χάθηκε ἀνάμεσα στοὺς προσκαλεσμένους. Σὲ λίγο ὅμως τὸν ξαναβρήκα κι ἔντελῶς τυχαῖα.

Εΐχα πλησιάσει σὲ μιὰ γωνιά πὸν μιλοῦσε ἓνας κοντόχοντρος ἀνθρωπάκος με χειρονομίες και με μιὰ μικρὴ βραχνή φωνή. Γύρω τὸν ἀκούγανε κἀτι ἄλλοι με πολὺ σοβαρὸ ὕφος. Ἐκεῖ εΐταν κι ὁ Βίχτορ Χουΐζε· στεκόταν ὄρθιος, και, σὰν με εΐδε μ' ἔφερε κοντὰ στο παράθυρο. Γύρισε τὴ ράχη στον ἀνθρωπο πὸν χειρονομῶσε ἀκόμα (και πὸν οἱ ἄλλοι φωνάζαν κὺρ γιατρὸ) και μοῦ εΐπε ἀρκετὰ δυνατὰ για νὰκουστή ἀπ' ὅλους :

—Τὸν ἀκοῦς αὐτόν τὸν γελοῖο ἐκεῖ κάτω ; Μιλᾶει για τὸν «Ἐπερᾶνθρωπο» τοῦ Νίτσε, και μάλιστα, στοιχηματίζω πὸς θὰ τὸν ἔχη κιόλας διαβάσει ! Βέβαια

δέν εἶνε ἀπίθανο αὐτό, χά χά !... «Ὁ δυνατὸς ἀνθρωπος λέει ὁ Νίτσε εἶνε ὁ τύπος τοῦ Ἐπερᾶνθρώπου»... Γι ἀκου τον πὸς τὰ λέει. Κι ἄλλοι λένε ἄλλα. Φυσικά, εἶνε τόσοι ἀνθρώποι : Ὅλα ὅμως εἶνε ἀνοησίες. Ὁ ἀληθινὰ δυνατὸς ἀνθρωπος εἶνε ὁ ἀνθρωπος πὸν δέν ἔχει ἰδανικά, πὸν δέν ξέρει τὴν τυραννία τῆς ψυχῆς· ἄχ, ναί, Θεέ μου, ὁ δυνατὸς ἀνθρωπος εἶνε ὁ διαβάτης πὸν περνᾶει, αὐτὸς πὸν φωνάζει «Παλιὰ-πράματα-ἀγοράζω», ἢ ἀκόμα ὁ κ. γιατρός,.. Αὐτὸς εἶνε ὁ δυνατὸς ἀνθρωπος... Κι ἀκόμα ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἀγαθοὶ ἀνθρώποι πὸν περνᾶνε πολυάσχολοι στο δρόμο, και χάνονται στὴ γωνιά για νά μὴ ξαναφανοῦν ποτέ· ὁ ἔμπορος κείνος κεῖ με τὰ παλιὰ ροῦχα και με τὸ ποροτοφίλι σίγουρα γεμάτο, ὁ κ. ἀνθυπολοχαγὸς πὸν μιλάει κεῖ στὴν ἀρη με κείνο τὸ κορίτσι, ὁ γαλατᾶς πὸν περνᾶει γρήγορα γρήγορα στο καρροτσάκι του, και πὸν διάλεξεν ἴσως αὐτὸ τὸ δρόμο ὡς συντομώτερο, αὐτοὶ ὅλοι οἱ εὐτυχημένοι ἀνθρώποι, αὐτοὶ εἶνε οἱ δυνατοί. Εἶνε ὅμως δυνατοὶ ἐπειδὴ δέν τὸ ξέρουν...

Εὐτυχῶς πὸν ὁ κ. γιατρός ἀφοσιωμένος ὀλόκληρος στο θέμα του δέν τάκουσε αὐτὰ τὰ λόγια· εἶδα ὅμως τὴ Μαργαρίτα πὸν τάκουσε τὸ δίχως ἄλλο γιατί ἔρριξε μιὰ ματιὰ γεμάτη θυμὸ στο Βίχτορ Χουΐζε, και ξακολούθησε νά κοιτάζη με θαυμασμὸ τὸ γιατρὸ.

Αὐτὸ ἄλλως τε εΐταν μιὰ κακία τοῦ Βίχτορ Χουΐζε. Γιατί μπορεῖ νά μὴν εΐταν πολὺ ἔξυπνος ὁ γιατρός, στο βάθος ὅμως εΐταν ἀγαθότατος ἀνθρωπος, και, ἄλλως τε εΐχε διαβάσει πολὺ τὸ Νίτσε. Ἐγὼ ὑποπτεύομαι πὸς θὰ τὸν ζήλευε ὁ Βίχτορ Χουΐζε για τὸ σεβασμὸ πούβρισκε γύρω του.

Ἄ ὕστερα πῆγε και κάθισε ἀπέναντι στο γιατρὸ, και καμονώταν κι αὐτὸς πὸς τὸν ἀκούγε με μεγάλο θαυμασμὸ, μοῦ κλεινε ὅμως ἔμένο τὸ μάτι κοροϊδευτικὰ σὲ κάθε ὑπερβολικὴ χειρονομία τοῦ γιατροῦ. Ἡ Μαργαρίτα τάβλεπε ἔλα αὐτὰ και πήγαινε νά σκάση ἀπ τὸ κακό της. Για νά μὴ γίνωμαι κι ἐγὼ γελοῖος σηκώθηκα κι ἔφυγα ἀπ αὐτοῦ. Πῆγα στο σαλόνι και κάθισα κάμποσο με τὸ συνταγματάρχη. Σὲ λίγο ἦρθε αὐτοῦ κι ὁ Βίχτορ Χουΐζε, κι ἄρχισε νά ξηγᾶ σὲ μιὰ κυρία τὴ γενεολογία του σὰ νά τὴν ἐνδιέφερε αὐτὴν ἀν κατάγονταν ἀπὸ εὐγενεῖς Βαυαρούς ! Κεῖνη τὴ στιγμή μπῆκε κι ὁ γιατρός, κι ὁ Βίχτορ Χουΐζε εΐπε στὴν κυρία ἀρκετὰ δυνατὰ ὥστε νά ἀκουστή ἀπ' αὐτόν :

—Ἐφέρετε, ὁ κ. γιατρός διάβασε τὸ Νίτσε ἀπὸ μετάφραση στὰ Βελγικά... Στὰ Βελγικά ἢ στὰ Ἐλβετικά, δὲ θυμάμαι τώρα...

Αὐτὸ τὸ εΐπε για νά πειράξη τὸ γιατρὸ πὸν διακήρυχνε παντοῦ πὸς θαμάζει τοὺς Ἐλβετοὺς. Ἡ κυρία χαμογέλασε ἀπὸ εὐγένεια, κι ὁ γιατρός, πὸν αὐτὴ τὴ φορὰ θὰ τάκουσε σίγουρα, ἔκανε πὸς ἄρχιζε κάποια κουβέντα με τὴ Μαργαρίτα,

Ἄ Βίχτορ Χουΐζε κάθισε ἀκόμα λίγο με τὴν κυρία και ποῖς ξέρει τί ἀνοησίες θὰ τῆς ἔλεγε γιατί αὐτὴ δέν ἔπαινε νά γελᾶ· ὕστερα σηκώθηκε και τὸν εἶδα νάρχεται πρὸς τὸ μέρος μου. Σηκώθηκα κι ἐγὼ.

—Προτιτέρα, μάρώτησες για τὸ μιστικό μου, μούπε σιγά. Γιατί με τυραννεῖς ;... Δὲ με βλέπεις πὸς εἶμαι ;... Δέν προαισιάνεσαι τίποτα ;... Πάντως, νά ξέρης πὸς ἔτσι θάνε μοιραῖο... Ἐγὼ δὲ φταίω βλέπεις διόλου...

Ἐγὼ τότε, με μεγάλη ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀπῆντησα :

—Βλέπω πὸς εἶσαι μεθυσμένος... Πήγαινε κάπου νά ξεμεθύσης...

Αὐτὸ τὸν πείραξε στὴ φιλοτιμία του. Μούριξε για μιὰ στιγμή ἓνα φοβερὸ βλέμμα, και βλέποντας πὸς δέν τὸν ἐφοβόμουν διόλου, εΐπε με μιὰ φωνὴ πὸν ἤθελε νά κάμη εἰρωνική :

—Σὰν ἀρραβωνιαστής με τὴ Μαργαρίτα νά με εἰδοπιήσης για νά σᾶς στεφανώσω... Τάκουσες ; Μὴν τὸ ξεχάσης... Χαχά...

Τοῦ γύρισα τὴν πλάτη καὶ τὸν ἀφίσα. Αὐτὸς ὅμως ξακολουθοῦσε νὰ μοῦ φωνάζῃ κοροϊδευτικά :

— Τάκουσες ; Μὴ λησμονήσης νὰ μὲ εἰδοποιήσης γιὰ τὰ στεφανώματα...

Καὶ δὲν τὸν ξαναεἶδα ἕως ἕστερα, τότες ποῦ συνέβη κείνο ποῦ καὶ τότε ἀκόμη μοῦ εἶνε ἀδύνατο νὰ τὸ ξηγήσω ἀκριβῶς.

[*]

Ἔλεες ἐκεῖνες τὲς στιγμὲς τίς θυμᾶμαι μὲ τίς παραμικρὲς τοὺς λεπτιμέρειες. Καθόμουννα μονάχος μου στὸν καναπέ τοῦ μεγάλου σαλονιοῦ. Ξάφνου, ἀκούω κάτι τρομαγμένες φωνές καὶ βλέπω τοὺς προσκαλεσμένους νὰ τρέχουν πρὸς τὸ ἄλλο τὸ μικρὸ σαλονάκι.

Κάτι συμβαίνει κεῖ στὴν ἄκρη... Ἐκεῖ, δεξιά... Κάτι συμβαίνει χωρὶς ἄλλο. Οἱ προσκαλεσμένοι ἀρχίζουν καὶ ξανάρχονται... Σηκώνωμαι καὶ κάνω δυὸ βήματα... ἄ, νὰ ὁ συνταγματάρχης, αὐτὸς θὰ μοῦ ἐξηγήσῃ τελοσπάντων... Νὰ νὰ καὶ ἡ Μαργαρίτα... Μὰ γιὰ τί εἶνε ἔτσι κίτρινη ;

Τώρα ἔχουνε σχηματίσει κύκλο οἱ προσκαλεσμένοι γύρω στὴ Μαργαρίτα ποῦ μιλάει.

Βρισκόταν στὸ σαλονάκι—δηγιέται—κι εἶταν σκυμένη νὰ διορθῶνῃ κάτι ἀγαματάκια πάνω στὸ πιάνο, σὰν αἰσιάνθηκε ξαφνικὰ κάποιον νὰ τὴν ἀγκαλιάζῃ. Πρὶν προφτάσει καλὰ καλὰ νὰ γυρίσῃ, ἄκουσε μιὰ φωνὴ σταῖφτι της ποῦ τῆς ψιθύριζε : «Θὰ σὲ περιμένω καὶ σήμερον τὸ βράδυ, γλυκιά μου... Ὅπως χτές, ὅπως προχτές, καὶ ὅπως ὅλες τίς νυχτιές... Θὰ σὲ περιμένω· θάρθῃς, τὸ ξέρω...» Καὶ ἡ σκιά χάθηκε πρὶν προφτάσῃ νὰ τὴν διακρίνῃ καλὰ ἡ Μαργαρίτα, ἔστερα λιποθύμησε ἀπ' τὸ φόβο της.

Ὁ Βίχτορ Χοῦζε, δάδα μου, τίκουγε ὅλα αὐτά. Εἶχε χλωμῆναι φοβερὰ, καὶ σὰν τέλειωσε ἡ Μαργαρίτα τὴ δῆγησὶ της μοῦ ψιθύρισε :

— Πάμε νὰ φύγομε...

Σὲ μιὰ γωνιά ὁ γιατρός μιλοῦσε χαμηλά. Καθὼς περνούσαμε ἀποκεῖ φτάσαν σταφτιά μου : «Ψυχίατροι— Ὑποβολή— Max Nordau—».

Φύγαμε. Στὸ δρόμο δὲν εἶπαμε οὔτε μιὰ λέξη. Σὰν τὸν χαιρέτησα φτάνοντας σπίτι του δὲν μοῦ ἀποκρίθηκε. Τὴν ἄλλη μέρα σὰν τὸν συνάντησα ἔξω δὲ μὲ χαιρέτησε καὶ ἔκανε πὼς δὲν ἄκουσε μιὰ ἐρώτησὶ μου. Ἔ, δὲ μπορούσα καὶ ἐγὼ νὰ ἐπιμείνω νὰ μείνῃ φίλος μου, δὲν εἶν' ἔτσι ;

Ἔμαθα πὼς δὲν ξαναπῆγε οὔτε στοῦ συνταγματάρχῃ.

ΙΣΑΝΤΡΟΣ ΑΡΙΣ

CHARLES BAUDELAIRE

ΤΟ ΜΠΑΛΚΟΝΙ

Μητέρα τῆς ἀνάμνηση, κυρὰ μεσ' στίς κυράδες,
Σὺ ποῦσαι ἢ κάθε μου χαρὰ, καὶ ἢ κάθε μου ἀσχολία,
Θὰ θυμηθῆς τῶν τόσων μας χαδιῶν τίς ὁμορφάδες,
Καὶ τὴ γλυκάδα τοῦ τζακιοῦ, τῆς νύχτας τὴ μαγεῖα,
Μητέρα τῆς ἀνάμνησης, κυρὰ μεσ' στίς κυράδες !

Τὰ βράδια ποῦ τὰ φώταε τοῦ τζακιοῦ ἢ φεγγοβολή,
Καὶ στὸ μπαλκόνι κάποια δειλινὰ ὁδοβαμμένα.

Πόσο γλυκὸ τὸ στήθος σου, ἢ καρδιά σου τί καλή !
Λόγια ἄφθαρτα πολλὰς φορὲς εἶχαμε μιλημένα
Τὰ βράδια, ποῦ τὰ φώταε τοῦ τζακιοῦ ἢ φεγγοβολή.

Στὰ πυρωμένα δειλινὰ πόσ' ὁμορφ' εἶναι οἱ γήλιοι !
Πόσο βαθυὸ τὸ διάστημα, πόσο ἰσχυρὴ ἢ καρδιά
Βισίλισσα τῶν λατρευτῶν, ἢ πνοή μου σὰ σ' ἐφίλη,
Τοῦ αἱμάτου σου ἔλεα π' ἀναπνέω σκυφτὸς τὴν εὐωδιά.
Στὰ πυρωμένα δειλινὰ πὸς ὁμορφ' εἶναι οἱ γήλιοι !

Μαύρη σὰν τοῖχος ἔπεφτε ἢ νυχτιά, καὶ στὸ σκοτάδι
Τὰ μάτια μου, ἔμαντεύανε τίς κόρες τῶν ματιῶν σου,
Κι' ἔπινα τὴν ἀνάσα σου, ὦ ἠδονή, ὦ φαρμάκι !
Τ' ἀδερφικὰ τὰ χέρια μου, κρεββάτι τῶν ποδιῶν σου
Γενῆκαν, ἐνῶ πύκνωνε τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι.

Ἐέρω τὴν τέχνη εὐτυχισμένες ὥρες ν' ἀναστήσω,
Καὶ τὰ παλιά μου νὰ τὰ ζῶ στὰ γόνατά σου ἀκόμα·
Γιατί τίς ὁμορφιές σου ποῦ ἄλλοῦ ν' ἀναζητήσω,
Ἄπ' τὴ γλυκειά σου τὴν καρδιά καὶ ἀπὸ τὸ θεῖο σου σῶμα ;
Ἐέρω τὴν τέχνη εὐτυχισμένες ὥρες ν' ἀναστήσω

Οἱ ὄρκοι αὐτοῖ τ' ἀρώματα, τ' ἀτέλειωτα φιλιὰ
Σὰν ἀπὸ ἀβύσσου τρῖσβαθα θεὸ ν' ἀναγεννηθοῦν,
Ἔς τρέχουν πρὸς τὸν οὐρανὸν οἱ γήλιοι σὰν πουλιὰ
Ξανανειωμένοι, ἀφοῦ βαθιά στὰ πέλαγα λουστοῦν ;
— Ὁ ὄρκοι, καὶ ὦ ἀρώματα, καὶ ὦ ἀτέλειωτα φιλιὰ !

Μιὰ νύχτα ποῦ ἤμουν πλάι σὲ μιὰν Ἑβραῖα καταραμένη,
Ἦσάν νεκρὸς πλάι σε νεκρὸ ψυχρὸ καὶ ξυλιασμένο,
Μοῦ πῆγε ὁ νοῦς, σιμὰ στὸ σῶμα αὐτὸ τὸ πουλημένο,
Στὴν ὁμορφιὰν ὅπου ποθῶ μὰ ὅμως μακρὰ μου μένει.

Καὶ λόγιαζα ἀπὸ τί γενιὰ μεγάλη εἶναι βγαλμένη,
Τὸ βλέμμα της ποῦναι μὲ ἰσχυρὸ καὶ χάρη ἀρματωμένο,
Καὶ τὰ μαλλιά της ποῦνμαζαν σὰν κάσκα μυρωμένη,
Κ' ἢ εἰκόνα της μὲ κάνει νηὸς στὸν ἔρωτα νὰ γένω.

Γιατί θὰ φίλαγα θερμὰ τὸ εὐγενικὸ κορμί σου,
Κ' ἀπ' τὰ δροσάτα πόδια σου ὡς τὴ μαύρη τὴν κορφὴ σου
Θὲ ν' ἄπλωνα ἕνα θησαυρὸ βαθιῶν χαδιῶν, ἄμα
Μποροῦσες μόνο μιὰ νυχτιὰ μὲ αὐθόρμητο ἕνα κλάμμα
Νὰ σκοτινιάσεις, — ἄψυχη, ὀήγισσα στὴ σκληρότη !
Μὲσ' στίς ψυχρὲς τῶν ὀμματιῶν σου κόρες, τὴ λαμπρότη.

ΝΙΚΟΣ ΠΡΟΕΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

“Ι ΝΕΙ,”

REVUE MENSUELLE DE LITTÉRATURE ET DE CRITIQUE

DIRECTEUR: **YANNIS D. COKINAKIS**

BUREAUX RUE EOLOU 117

ATHÈNES—CRÈCE

ABONNEMENTS: UN AN DRS. 25, -SIX MOIS DRS. 13

“ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΤΙΚΗΝ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ,”

Κατ' ἐμὲ κριτικὴ δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ἂν προηγουμένως δὲν ἔχουν γραφῆ δημιουργήματα περὶ τῶν ὁποίων νὰ ὁμιλήσῃ· εὐτυχῶς εἶνε ἡ μόνη ἐπιστήμη, ποῦ δὲν στηρίζεται ἐπὶ ὑποθέσεων καθ' ὅσον καὶ τὰ δόγματα ποῦ μᾶς ὑποβάλλει ἀντλοῦνται ἐκ τῶν ἔργων ποῦ κρίνει· ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ γραφοῦν καλλιτεχνήματα γιὰ νὰ φανῆ στὸν ὀρίζοντα· ἐπὶ πλέον τὰ καλλιτεχνήματα αὐτὰ πρέπει νὰ δεθοῦν σὺλους τοὺς κλάδους τῶν τεχνῶν καὶ νὰ δείχνουν τὴν ἐξεικτικὴν περίοδο μιᾶς τεχνικῆς παράδοσης ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς γεννήσεώς της, μέχρι τοῦ τελευταίου χρονικοῦ ὀρίου τῆς τελειώσεως αὐτῆς· δηλαδὴ, γιὰ νὰ μιλήσῃ κανεὶς γιὰ μιὰ τεχνικὴ περίοδο, ἢ περίοδος αὐτὴ πρέπει νὰ ἔχῃ πραγματοποιήσῃ, ἂν ὄχι ἐξαντλήσῃ, ὅλους τοὺς σκοπούς, ποῦ προτίθετο καὶ ὅλους τοὺς κλάδους νὰ ἔχῃ παρουσιάσῃ τὸ ἀνώτατο δημιουργικὸ τῆς ὄρου, τόσο στὴν Ποίησιν, ὅσο καὶ στὴν Ζωγραφικὴν, τὴν Γλυπτικὴν καὶ τὴν Μουσικὴν· γιὰ νὰ ποδοῖ κανεὶς μιὰ περίοδο χρειάζεται νὰ γνωρίσῃ ἐλόκληρο τὸ στάδιο τῆς παραγωγικῆς τῆς δημιουργικότητος καθὼς καὶ τὰ καθ' ἑκάστον εἶδη, μὴ παραμελῶντας οὐδ' αὐτὴ τὴν Πολιτικὴν ἢ κριτικὴν, συνεπῶς, εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δημιουργικῆς δράσεως καὶ φιλολογίας καὶ δὲν ἐμφανίζεται παρὰ στὴν ἀπαρχὴ τῆς παραγωγικῆς παρακμῆς μιᾶς περιόδου· γιὰ τοῦτο σπανίως προηγείται, ἐνῶ πάντοτε παρακολουθεῖ· κατὰ συνέπειαν ἢ κριτικὴ εἶνε μιὰ μεθοδικὴ ἐμπειρία ποῦ σκοπὸν ἔχει ν' ἀποκαλύψῃ τὴν ποιότητα τῶν ἰδεῶν καὶ συναισθημάτων μιᾶς περιόδου ἢ ἐνός ἔργου, συγκρίνοντας αὐτὴν ἢ αὐτὸ μὲ μιὰν ἄλλην περίοδο ἢ μὲ καθορισμένα ἐκ τῶν προτέρων δόγματα· τὰ δόγματα αὐτὰ εἶνε γενικὲς αἰσθητικὲς ἀρχὲς περὶ τῶν ὁποίων μιλήσαμε στὸ I κεφάλαιο καὶ θὰ ἀναλύσουμε στὰ ἀκόλουθα· ἀλλ' ἐκτὸς τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς κριτικῆς, τῆς ἀντικειμενικῆς καθορισμένης, ὑπάρχει καὶ μιὰν ἄλλην κριτικὴν, αὐτὴ ποῦ δὲν περιορίζεται καὶ δὲν ἐξετάζει μόνον τὸ κρινόμενον δημιουργήμα καὶ τῆς σχέσεις του ἀλλ' ἐυρύνοντας τὸν κύκλον τῆς καὶ πέρνοντας ἀπλῶς ἀφορμὴν ἀπ' αὐτὸ καταντᾷ μιὰ μεγάλη δημιουργικὴ δύναμη· ἀμέσως ἐννοεῖ κανεὶς πῶς πρόκειται περὶ τῆς κριτικῆς τῶν ἀξιών καὶ τῆς βαθεῖας ἐκείνης ψυχολογικῆς κριτικῆς, ποῦ μᾶς προσφέρει τὴν ἀνώτατην μὲρψωση καὶ ποῦ χαρακτηρίζει τὴν θαυμαστὴν ἐκείνη ἀντίληψιν τῆς ζωῆς καὶ τῆς τέχνης ποῦ μᾶς ἔδωκαν οἱ Ἕλληνες· πρόκειται περὶ τῆς κριτικῆς ποῦ κυλιέται μέσα στὴ ζωὴ σὲ συνεχῆ ἐπαφὴ μὲ τὸν ἑαυτὸν μας, τὰ πράγματα καὶ τὴ Φύσιν καὶ ποῦ προσφέρει στὸν ἄνθρωπον τὴν ὀρθὴν τοῦ παρόντος ἐκτίμησιν καὶ γενικώτερα τὴν ἀφοδὴν προσέγγισιν πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν χρόνων του· δυστυχῶς τὸ πνεῦμα τοῦτο τῆς κριτικῆς, τὸ κατ' ἐξοχίαν ἀνθρώπινο,

τὸ τόσο σπουδαῖο πρὸς διαμόρφωσιν τῆς ἀγωγῆς μας παραβλέπεται σήμερον, ἂν ὄχι παντελῶς ἐξέλειπε· ὅτι σήμερον χαρακτηρίζει τὴν ἐποχὴν μας εἶνε ἡ ἐλλείψις «ἐπαγωγικῆς κρίσεως» ὅπως θᾶλεγε ὁ Spenser· ἀλλ' ἡ τελευταία αὐτὴ ἀποψη τῆς κριτικῆς δὲν ἐνδιαφέρει τὴν τεχνικὴν μας ἀποψη.

Εἶπα προηγουμένως πῶς «βασικὸν περιεχόμενον κάθε τέχνης εἶνε ἡ ἀναπαράστασις τῶν παραστάσεων τῆς ζωῆς, πῶς ἡ ἰδέα κυβερνᾷ τὸ καλλιτεχνήμα καὶ πῶς ἡ γλῶσσα, ἢ εἰκόνα καὶ τὰ διάφορα σύμβολα εἶνε τὰ μέσα διὰ τῶν ὁποίων ἐκφράζεται ἡ ἰδέα»· ἡ κριτικὴ ποῦ θλασχολεθῆ νὰποκαλύψῃ τὰ τελευταία αὐτὰ στοιχεῖα, μέσα στὸ καλλιτεχνήμα, παραβλέποντας τὴν ἰδέαν καὶ τὰ λοιπὰ δὲν κάνει τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ μιλήῃ γιὰ πράγματα ἐπουσιώδη καὶ σχεδὸν ἄσχετα μὲ τὸν κεντρικὸν σκοπὸν τῆς ποῦ βρίσκεται ἄλλου· στὴν ἀποκάλυψιν τῆς ἰδέας, δηλαδὴ, καὶ τὴν παράστασιν τῶν συγκινήσεων, ποῦ προκαλεῖ στὴς ψυχικὰς δυνάμεις τοῦ θεατῆ, προκειμένου περὶ θεάτρον, τοῦ ἀναγνώστη ἢ παρατηρητῆ, ἡ ἰδέα τοῦ καλλιτεχνήματος, φωτιζομένη ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς κριτικῆς· βέβαια ὅταν ἡ κριτικὴ παραβλέποντας ὅλα τὰ ἡθικὰ καὶ τεχνικὰ χαρίσματα ἐνός ἔργου, παραβλέποντας κυρίως τὴν αἰσθητικὴν ἀτμοσφαιρὰν ποῦ δημιουργεῖ γύρω του, περιορισθῆ στὴ λεπτολόγον ἀνάλυσιν τῆς γλώσσας τοῦ ἢ τῆς φαινομενικῆς μουσικότητος τοῦ στίχου ἢ τοῦ λόγου, τῆς γαλήνης ἢ τοῦ πάθους, ποῦ κλείνει καὶ περιορισθῆ σ' αὐτὰ, ὄχι μόνον παραγνωρίζει τὴν ἀξίαν τῆς ἀλλὰ καὶ τὴν δύναμιν ποῦ τῆς ἔδωκε ἡ ζωὴ παρανοεῖ καὶ ἐξασθενίζει μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε νὰ μὴν τὴν ἀναγνωρίζομε· ἀπ' ἐναντίας ἐκείνη, ποῦ καθορίζοντας πρῶτα τὸ βᾶρος τῆς ἰδέας ἢ τοῦ τόνου ποῦ περι-κλείνει τὸ καλλιτεχνήμα προσπαθεῖ κατόπιν νὰ φθάσῃ πέραν αὐτῶν, διαγράφοντας τὸν κύκλον τῆς δράσεως καὶ τὴν ἔκτασιν τοῦ ποικίλου κόσμου τῶν ἰδεῶν καὶ συναισθημάτων ποῦ γεννᾷ μέσα μας ὄχι μόνον στέκεται στὸ ὕψος τῆς ἀλλὰ μπορεῖ νὰ σταθῆ πολὺ ψηλότερα καὶ νοηθῆ ὡς καθαρὰ καὶ μεγάλη δημιουργία.

Ἔτσι ἐννοοῦσε τὴν κριτικὴν, κατὰ τὰς ἀντιλήψεις του πάντοτε, ὁ Πλάτων, μιλῶντας γιὰ τὴν μιμητικὴν τῆς τέχνης καὶ περὶ ποιήσεως σὲ διάφορα μέρη τῆς «Πολιτείας» του· ἔτσι τὴν ἐννοοῦσε ὁ Da Vinci στὰ τελευταίως ἐκδοθέντα χειρόγραφα του· ἔτσι τὴν αἰσθάνετο ὁ Coethe, ὅταν ὑπαγόρευε στὸν Eckerman τῆς «Ὀμιλίης» του, τὸ σπουδαιότερον κατ' ἐμὲ δημιουργικὸν μνημεῖον τοῦ κατ' ἐξοχίαν αὐτοῦ ἀνθρώπου, μετὰ τὸ Faust· στὴν ἴδιαν μοῖραν τὴν ἔθετε ὁ Carlyle γράφοντας τὸ «Sartor Resartus», ὁ Suares τὰ «Portraits» του καὶ ὁ Wilde θαρραλέα ἀναλύοντας στοὺς «Στοχασμούς» του τὴν ἐννοίαν τοῦ Δημιουργοῦ κριτικῶς· περιορίζομαι στὰ πρὸ χειροπιαστὰ παραδείγματα, ἀφήνοντας ἔξω τοὺς Ἕλληνας ποῦ δὲν ἔκαναν ἄλλο σὲ κάθε στιγμὴ παρὰ νὰ παρατηροῦν, ἐξετάζουσαν καὶ κρίνουσαν κάθε φυσικὸν καὶ τεχνικὸν συναισθημα ποῦ τοὺς γεννοῦσε ἢ Φύσιν καὶ ἢ Τέχνην ὡς ποῦ τέλος ἔφθασαν στὸ σημεῖον, ὥστε νὰ γείνουν οἱ κριταὶ τοῦ ἑαυτοῦ τους οἱ πρὸ βαθεῖς καὶ οἱ περισσώτερον ἰσρορημένοι· καὶ σαυτὸ συνετέλεσεν, ἐκτὸς τῶν θαυμαστῶν τεχνικῶν μνημείων ποῦ γύρω τους ἔβλεπαν καὶ ἢ καθαρῶς ζωικὴν τάσιν τῆς θρησκείας διὰ τῶν «Μυστηρίων»· σαυτοὺς καὶ μόνον σαυτοὺς βλέπομε τὸ παράδοξον σύμπτωμα, ἢ κριτικὴν δηλαδὴ νὰ συμβαδίζῃ μὲ τὴν δημιουργίαν, ἢ μὴ νὰ βοηθῆ καὶ πρὸς τὴν ἄλλην, χωρὶς καὶ καμμιὰ νὰ ὑποτάσσεται· ἢ κριτικὴ γιὰ νὰ μιλήσῃ, πρὸ γενικά, δὲν εἶναι ἀπλῶς ἀναλυτικὴ· δὲν κρίνει τὸ καλλιτεχνήμα· τὸ ἀποκαλύπτει· δὲν ἐρμηνεύει ἀπλῶς· μεταδίδει τῆς συγκινήσεις ποῦ τῆς γεννᾷ ἢ ψυχολογικὴν ἀνάλυσιν τοῦ δημιουργήματος στὴς ποικίλες σχέσεις του μὲ τὴν ζωὴν καὶ τὸν ἄνθρωπον· τοποθετεῖ, τέλος, τὸν ἀναγνώστην σὲ μιὰ θέσιν, ὥστε νὰ μπορῆ μόνος του νὰ χειροκροτήσῃ τὸν τεχνικὸν ἢ δυσφορήσῃ κατ' αὐτοῦ· ἀλλὰ καὶ κεῖ ποῦ ἦδη ὑπάρχει δημιουργία καὶ ποῦ δὲν ἔπαυσε νὰ

παράγγη νέα καλλιτεχνήματα μιὰ ὀρισμένη τεχνική παράδοση—καὶ κεῖ ἡ κριτική συντελεῖ στὴν ἀρτιότερη ποδηγέτηση τοῦ μέλλοντος· θέλω νὰ πῶ πῶς ἔπου ὑπάρχει δυνατὴ κριτική, ἔπου ὑπάρχει ἀφιλοκέρδεια κρίσεως, ἐκεῖ βλασταίνει καὶ δημιουργία ἀληθινὴ καὶ μεγάλη· ἐκεῖ τὸ καλλιτέχνημα δὲ διατρέχει τὸν κίνδυνον τῆς ἀδιαφορίας ἢ τῆς κακῆς παραστάσεως ἢ παρανοήσεως τῆς ιδέας ποῦ κλείνει ἢ τῆς κακῆς ἐκτιμήσεως τῆς ἀρτίας καὶ λεπτῆς μορφικῆς του· δὲ φεβᾶται τῆ στυγνῇ σιωπῇ ποῦ ὑψώνεται γύρω σὲ κάθε πραγματικὴ ἀξία· κάθε τέχνη θρέφεται μὲ τὴ στοργὴ τῆς κριτικῆς καὶ ξαναζῆ γιὰ μᾶς ζωντανὴ μὲ τὴ δικὴ τῆς θέληση καὶ τὴ δικὴ τῆς ἐκτίμηση, ξαναζῆ ἀναπαράγοντας, κάθε τόσο, τὴν πρώτη τῆς ἐντύπωση, καθὼς σήμερα τὴν ἀντιλαμβάνεται καὶ τὴν ξαναθερμαίνει τὸ πνεῦμα τῆς κριτικῆς· σαυτὰ προσθέτω πῶς δὲ γνωρίζω ἀληθινὸ καλλιτέχνη, ποῦ νὰ μὴν ἐργάζεται κριτικῶς, πρὶν δημιουργήσει κάτι, ποῦ νὰ μὴν ἐσκέφθη κριτικῶς πρὶν συλλάβει τὴν κεντρικὴ γραμμὴ τοῦ ἔργου του· ἡ κριτικὴ εἶναι τὸ τελείωμα τῆς αἰσθητικῆς καὶ ἠθικῆς ἀντιλήψεως τοῦ Καλοῦ καὶ τοῦ Ὁραίου μέσα στὴ Φύση καὶ τὴν Τέχνη.

1916

ΦΑΝΗΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΟΙ ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΤΩΝ «ΝΕΩΝ».

Πρέλει νὰ εἶμεθα ἀρκετὰ ἱκανοποιημένοι ἀπὸ τὴν ἐπιτυχία τῆς πρώτης σειρᾶς τῶν διαλέξεών μας. Ἄλλο τόσο καὶ τὸ Ἀθηναϊκὸ φιλολογικὸ κοινόν, ποῦ τὶς παρηκολούθησε μὲ ἀληθινὴ ἀγάπη καὶ ἀπληστον αὐτόχρονη ἐνδιαφέρον· ἀπέδειξεν ἔτσι ὅτι δὲν εἶναι ξένον καὶ ἀδιάφορον πρὸς τὶς πνευματικὰς ἐκδηλώσεις τοῦ τόπου του, οὔτε ψυχρὸ πρὸς τὴ δρᾶσι καὶ τὴν κατεύθυνσι τῶν «Νέων». Τὸ ἀρκετὰ μεγάλο θέατρο τῆς Μαρίκας Κοτοπούλη ἐγένεσε καὶ τὶς πέντε φορὰς ἀπὸ κόσμον ἐκλεκτὸ καὶ συμπαθὴ πρὸς τοὺς ὀμιλητάς, ποῦ—τὸ λέμε καθαρά, ἔστω κι' ἂν πρόκειται γιὰ στενοὺς μας φίλους—ἐδείχθησαν ἀρκετὰ ἀντάξιοι τοῦ ἐνδιαφέροντός του καὶ τοῦ δύσκολου ρόλου τοῦ confrencier.

Τὶς διαλέξεις ἐγκαινίασε ἔς τὰς 3 Μαρτίου ὁ κ. Παράσχος μὲ τὴ ζωὴ τοῦ Beaudelaire. Μᾶς παρουσίασε τὴν τρικυμιώδη, νευρικὴ ζωὴ τοῦ ποιητοῦ τῶν «Fleurs du Mal» ζωηρὰ καὶ ἱκανοποιητικὰ· τὶς περιπλανήσεις του, τὶς ἀρρώστειες του, τοὺς ἰδιόρρυθμους ἔρωτές του,—κι' ὄλ' αὐτὰ συνοδευμένα ἀ propos μὲ ποιήματα τοῦ Beaudelaire (ἀπαγγελία κ. Κούλας Ζερβοῦ), ἀπὸ τὶς ἀριστοτεχνικὰς ἐκείνες μεταφράσεις τοῦ ὀμιλητοῦ.

Ἐπηκολούθησε κατόπιν ἡ διάλεξις τοῦ κ. Τέλλου Ἄγρα πρὸς τοῦ ποιητοῦ Ζὰν Μωρεάς, ἔς τὰς 17 Μαρτίου, ἀκριβῶς τὴν δεκαετηρίδα ἀπὸ τοῦ θανάτου του. Μὲ πολλὴν ἀγάπην καὶ ἐνθουσιασμόν ἀνελύθη τὸ ἔργον τοῦ συνθέτου τῶν «Στροφῶν»· ὁ ὀμιλητὴς ἐπέμεινε περισσότερο εἰς τὰς περιπετειώδεις ποιητικὰς περιπλανήσεις τοῦ Μορέας καὶ εἰς τὰς μελέτας ἐκείνας, ποῦ κατεργάσθησαν τὸ ἐπιπέγασμα τῆς παραγωγῆς του, χωρὶς ὅμως νὰ παραλείψῃ μιάν ἐκτενῆ ἀνάλυσιν τῶν Stances.

Ἐρχεται κατόπιν ὁ κ. Μηλιάδης, ὀμιλήσας πρὸς τοῦ ἔργου τοῦ Γρυπάρη, τὸ ὁποῖον ἔτυχε τοῦ ἐφετεινοῦ Ἀριστείου τῶν Γραμμάτων καὶ τῶν Τεχνῶν. Ὁριμος καὶ βαθειὰ μελέτη τοῦ ἔργου τοῦ ποιητοῦ—ἰδικοῦ μας αὐτῇ τῇ φορᾶ—εἰς τὸν

ὁποῖον ἀπεδόθη ἡ θέσις ποῦ τοῦ ἀρμόζει,—μιὰ τελεία τεχνικὴ νεοελληνικὴ συνειδησις. Ἔτσι Οἱ Νεοὶ δείχνουν ὅτι γνωρίζουν νὰ σέβωνται τὶς πραγματικὰς ἀξίας καὶ νὰ μελετοῦν στοργικὰ καὶ συστηματικὰ τὰ ἔργα των. Ἡ διάλεξις συνωδεύθη ἀπὸ ἀπαγγελία ποιημάτων τοῦ Γρυπάρη ὑπὸ τῆς κ. Πούλας Κασσιέρη.

Τέταρτος ὁ κ. Φάνης Μιχαλόπουλος πρὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη. Αἱ τρεῖς ἀπόψεις τοῦ ἔργου του, ἡ χριστιανικὴ, ἡ εἰδωλολατρικὴ καὶ ἡ κοινωνιολογικὴ, ἐξητάσθησαν μὲ ὅλη τὴν ἀπαιτούμενη προσοχὴ καὶ δεξιότητα· ἀνεζητήθησαν τὰ δυναμικὰ στοιχεῖα τοῦ ἔργου, ἰδίως ἔς τὴ «Φόνισσα», καὶ ἐδιαβάσθησαν περικοπὲς ἀπ' τὰ χαρακτηριστικώτερα ἔργα τοῦ Παπαδιαμάντη, δηλαδὴ τὰ κεφαλαιωδέστερα τῶν τριῶν ἀπόψεων ποῦ ἐξεθέσαμε.

Οἱ διαλέξεις ἔκλεισαν μὲ τὸν κ. Λίνο Καρζῆ μὲ θέμα «Ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος καὶ οἱ σύγχρονες ἀναγεννηστικὰς τάσεις». Ὁ ἑλληνοπαθὴς καὶ ὠραιοπαθὴς ἐκεῖνος νέος, ποῦ ἡ ζωὴ του ὑπῆρξε ἓνα ἐκκωφαντικὸ κήρυγμα καὶ ὁ θάνατός του ἓνα ποίημα ἔς τὰ νερὰ τῆς Σαλαμίνας, εἶναι τὸ σύμβολο τῶν ἑλληνιστικῶν τάσεων τῆς σύγχρονης τέχνης μας. Ἀπὸ τὴν ἀποψιν αὐτῇ ἐξητάσθη ὁ Περικλῆς Γιαννόπουλος, μὲ ὅλον τὸν δυνατὸν ἐνθουσιασμόν ποῦ ἀπαιτοῦσε ἡ ψυχολογία τῆς ἐμψυχωτικῆς αὐτῆς φυσιογνωμίας.

Ἐὑσυνειδησία καὶ δεξιότητι διέκρινεν ὅλες τὶς διαλέξεις, αἱ ὁποῖαι ἔφεραν εἰς ζωντανὴν ἐπαφὴν μὲ τὸ κοινὸν τὰς πνευματικὰς αὐτὰς προσωπικότητας. Ἐνθαρρυνόμενοι οἱ Νεοὶ ἀπὸ τὴν ἐφετεινὴν ἐπιτυχίαν, θὰ ὀργανώσουν γιὰ τὸ προσεχὲς ἔτος δευτέραν σειρὰν διαλέξεων, τῶν ὁποίων ὁ σκοπὸς θὰ εἶναι ὁ ἑξῆς κυρίως:

- 1) Φωτεινὴ καὶ ἐμπεριστατωμένη ἔρευνα τῶν ἀμεσώτερου ἐνδιαφέροντος ἑλληνικῶν ζητημάτων καὶ ἡ κατατόπισις τοῦ κοινοῦ εἰς αὐτὰ.
- 2) Ἡ μελέτη τῶν ἑλληνικῶν ἀξιών καὶ ἡ ἀνάδειξις των διὰ παντὸς μέσου.
- 3) Ἡ ἐξέτασις καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν ἀφομοιωσίμων εὐρωπαϊκῶν στοιχείων καὶ ὁ συστηματικὸς πόλεμος ἐναντίον τῶν μὴ τοιούτων.

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΩΝ «ΝΕΩΝ».

Ἐχομεν κάθε δικαίωμα νὰ βασιζόμε ἔς τὴν ἐφετεινὴ ἐπιδοκιμασία τὴν πεποιθησιν ὅτι αἱ προσπάθειά μας δὲν θὰ μείνουν χωρὶς πλούσιους καρπούς.

Οἱ Νεοὶ ἀπεφάσισαν, παραλλήλως μὲ τὴν ἐκδοσὶ τοῦ περιοδικοῦ καὶ τὶς διαλέξεις, νὰ καθιερώσουν μιὰ σειρὰ ἐκδόσεων, στίς ἑποῖες, φυσικὰ θὰ περιληφθοῦν ἔργα ἀπὸ τοὺς συνεργάτες μας. Τὶς ἐκδόσεις αὐτὰς θὰ ἐγκαινιάσῃ μιὰ συλλογὴ ἀπὸ τοὺς σκόρπιους στίχους τοῦ κ. Ἄγγ. Σικελιανοῦ ὅσοι βρισκονται σὲ περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες «Γράμματα», «Νέα Ζωή», «Νουμᾶς», «Ἀκρόπολις», «Νέοι» κλπ.

Ἔτσι, εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποῦ θὰ κυκλοφορήσῃ ἔργον τοῦ κ. Σικελιανοῦ σὲ κύκλον ὀπωσδήποτε εὐρύτερον, ὥστε καὶ πολυπληθέστερον κοινὸ νὰ αἰσθανθῇ τὴν ὑπαρξὴν μᾶς ἀπὸ τὶς πιδ ἐξέχουσες διανοητικὰς-φυσιογνωμίας τοῦ καιροῦ μας. Ὡς τῶρα ὁ κ. Σικελιανὸς ἐτύπωνε τὰ ἔργα του εἰς ὀρισμένα ἀντίτυπα καὶ τὰ ἐκυκλοφοροῦσε μεταξὺ τῶν φίλων του, κι' ἔτσι μόνον ὀλίγοι, ἐκλεκτοὶ προσκείμενοι ἐπωσδήποτε πρὸς τὸν ποιητὴν, κατῶρθωσαν νὰ χαροῦν ἓναν «Ἀλαφροῖσκιωτο» καὶ ἓναν «Πρόλογο στὴ Ζωή».

Θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ ἐκδοσις τῆς α' σειρᾶς τῶν διαλέξεων, ὕστερα τὰ καινούργια ποιήματα τοῦ κ. Κοκκινάκη, μεταφράσεις τοῦ Baudelaire ἀπὸ τὸν κ. Κλ. Παράσχον, ποιήματα τοῦ κ. Τέλλου Ἄγρα κλπ. Ἔτσι τὸ περιοδικὸν μας θὰ προσπαθῆσῃ νὰ δώσῃ ἔσο τὸ δυνατόν πλουσιώτερη τὴ συμβολὴν του στὴν σύγχρονον φιλολογία.

ΣΕ ΠΡΟΣΕΧΕΣ ΤΕΥΧΟΣ θὰ περιλάβωμε αρκετά, διαλεγμένα κομμάτια με ὑπογραφές ποῦ γιὰ πρώτη φορά κάνουν τὴν ἐμφάνισί τους, μὰ ποῦ μᾶς δίνουν κάποιες ἐλπίδες νὰ ὑπολογίσωμε σὲ εὐτυχέστερο μέλλον. Θὰ συνοδεύεται καθένα ἀπὸ ἓνα μικρὸ σημείωμα.

Ἡ κ. ΠΑΡΡΕΝ ΚΑΙ Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ. Ὁ λεγόμενος «μαμ-λεϊσμός», ἤγουν τὸ ἀνακάτωμα τοῦ αἰωνίως ἀδιορθώτου θήλεως καὶ εἰς τὴν φιλολογίαν, εἶνε καιρὸς ποῦ μαστίζει τὸν τόπον μας. Καὶ ἐν ὅσῳ μὲν περιορίζετο εἰς τὰ στενά ὄρια κάποιου εἶδους «γυναικείας φιλολογίας» ἢ «μανίας» αὐτὴ δὲν παρουσίαζε κανένα κίνδυνον γιὰ μᾶς τοὺς «φιλησούχους ἄνδρας». Δοιλεῖα δὲν ἔχουν, λέγαμε, διαβάζουν μερικά βιβλία, προσπαθοῦν νὰ γράφουν κι' αὐτὲς μερικὲς σελίδες ποῦ τὸ κάτω κάτω δὲν εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ τὶς διαβάσουμε. Ἀπότου ὅμως τὸ φύσει θρασύτατον θῆλυ ἠσθάνθη τοὺς νυγμοὺς καὶ κάποιας ἄλλης φιλοδοξίας, ὅχι στενωῶς πλέον φιλολογικῆς, τὰ πράγματα ἄλλαξαν. Τὸ guarda et passa δὲν ἔφθανε γιὰ ὄπλο ἀμύνης. Ἐγίνε αἰσθητὴ ἢ ἀνάγκη ἐνεργοῦ ἀντιδράσεως. Ἄλλ' ἄς δοῦμε ποῦ ἔγκειται ὁ κίνδυνος. Ἡ γυναίκα θέλει νὰ ψηφίσει. Γιατί; γιατί, λέγει, ἐμεῖς οἱ ἄνδρες τὴν ἀδικοῦμε. Καὶ πῶς τὴν ἀδικοῦμε; Νά, δὲν τὴν ἀφήνουμε νὰ δουλέψῃ κι' αὐτὴ λίγο, νὰ «δράσῃ κοινωνικῶς» (εἶχατε ποτὲ τὸ θάρρος ν' ἀτενίσετε τὸ βλέμμα τῆς κ. Παρρέν; Εἶνε γεμάτο ἀπὸ «δίψα γιὰ δράση»). Βαρέθηκε νὰ μᾶς ἔχη σκλάβους· θέλει κι αὐτὴ νὰ δοκιμάσῃ τὴ σκλαβιά. Διότι περὶ αὐτοῦ πρόκειται. Ὅλα τ' ἄλλα (συμμετοχὴ εἰς τὴν νομοθετικὴ ἐξουσία πρὸς βελτίωσιν τῆς κοινωνικῆς θέσεως τῶν γυναικῶν, συνέδρια, προκηρύξεις, στατιστικὲς, φεμινιστικὴ κίνησις, ἢ Ἀμερικὴ, ἢ Ρουμανία καὶ ἢ Τουρκία ἀκόμη, καὶ κ ἢ ἢ Τουρκία!) εἶνε προφάσεις. — Κυρία Παρρέν, ἀντὶ νὰ κάνετε διαλέξεις γιὰ ψῆφο, μπορεῖτε νὰ μειριάσετε στὴν ψυχὴ τῆς γυναίκας τὴ μανία τῆς γιὰ τὸ λοῦσο, μπορεῖτε νὰ τὴν μορφώσετε πραγματικὰ — ἠθικῶς καὶ ψυχικῶς δηλαδὴ — κι' ὅχι μὲ γαλλικὰ καὶ πιάνο, μπορεῖ ε νὰ κάνετε τὴ ζωὴ τῆς Ἑλληνίδας (ἢ Εὐρωπαία ἢ βουρλίζεται) λιγώτερο μηχανικὴ, πιδ ἐλεύθερη, λιγώτερο σκλάβα τῆς κοινωνικῆς μαϊμουδιᾶς; Μπορεῖτε νὰ τὴν πείσετε ὅτι ὁ Εὐρωπαϊκὸς πόλεμος ἔγινε ἐξ αἰτίας τῆς, ὅτι τὰ 3/4 τῶν ἐργοστασίων τῆς γῆς ἐργάζονται γιὰ τὴν ἀφεντιά τῆς, καὶ ὅτι ἡ ἀνθρωπότης δὲ θαῦρη ποτὲ τὴν ἠσχία τῆς ἐφόσον ἢ γυναίκα ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι. . . μουρλή καὶ διεφθαρμένη ὡς τὸ κόκαλο; Λησμονῶ ἴσως ὅτι σεῖς πρώτῃ εἴσθε κατὰ τῆς πολυτελείας· δὲν εἶνε ὅμως δικό μου τὸ λάθος. Σὲ μιὰ σας ἑμίλια ποῦ εἶχα τὴν εὐτυχία νὰκούσω, ὅταν ἐβήχατε (κι ἐβήχατε συχνὰ) ἐβάζατε τὸ χέρι σας — ὦ ἀπὸ ἀπλῆ συνήθεια! — στὸ στήθος σας ἀπάνω· κι ἐβλέπαμε τότε ὅλοι ἐμεῖς θαμπωμένοι ν' ἀστράφτουν στὰ πέντε δάχτυλά σας πέντε λαμπρὰ διαμάντια.

ΑΙ ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΤΟΥ κ. ΡΟΙΖΑΤ. — Ὁ κ. Roizat ἐξέδωκε πρὸ μηνῶν ἓνα τομίδιον ἐπιγραφόμενον: Ὁ Συμβολισμὸς ἢ ἀπὸ τοῦ Baudelaire εἰς τὸν Claudel. Εἶνε μία σύντομη ἐπισκόπησις τῆς γαλλικῆς ποιήσεως τῶν τελευταίων τριάντα ἐτῶν ἀρκετὰ «κριτικὴ» καὶ πρὸ παντὸς διὰ ποιητὴν κλασικίζοντα ἔπως ὁ κ. Roizat, ἀρκετὰ ἀμερόληπτη. Παρ' ὅλην ἔμως τὴν ἀμεροληψίαν αὐτὴν, ἢ ὅποια εἶνε περισσότερο ἐσκεμμένη (voulu) παρὰ φυσικὴ, ὁ κ. Roizat δὲν κατορθώνει νὰ κρύψῃ τὴν ἀντιπάθειάν του πρὸς τοὺς Συμβολιστάς. Δὲν θὰ συζητήσωμεν ἐδῶ τὰς αἰσθητικὰς ἰδέας του ὁ χώρος τοῦ Περιδικοῦ, εὐτυχῶς, δὲν μᾶς τὸ ἐπιτρέπη. Τὸ ἐσημειώσαμεν ἀπλῶς, διὰ νὰ ὑποδείξωμε τὰς τάσεις τοῦ κ. Roizat καὶ νὰ δικαιολογήσωμεν τὸ πνεῦμα μὲ τὸ ὅποιον ὠμίλησε περὶ τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς ποιήσεως εἰς τὴν πρώτην διάλεξίν του. Δὲν πιστεύομεν νὰ ἔφερε εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν κ. Roizat μιὰ περιέργεια lettré, ἔπως τὸν συμπατριώτη του καὶ

ἴσως καὶ Ἀκαδημαϊκὸν συνάδελφόν του ἐντὸς ὀλίγου (ὁ κ. Roizat ἐξέβηκε ὡς γνωστὸν καὶ ἔχει ἔλα τὰ προσόντα γιὰ μιὰ λαμπρὴ ἐκλογή ὑποψηφιότητα διὰ τὴν ἔδραν τοῦ Ροστάν) κ. Barrès, ἀλλὰ ἔπως καὶ ὁ ἴδιος τ' ὠμολόγησε μὲ μιαν εὐγενῆ συγκίνησιν, ἀληθινὴ ἀγάπη, λατρεία πρὸς τὴν αἰωνίαν πηγὴν τοῦ ὠραίου.

Τὰ ἔρια τῆς διαλέξεως τοῦ κ. Roizat ἦσαν τόσον εὐρέα, ὥστε δὲ μᾶς εἶνε δυνατὸν οὔτε συντομοτάτην κ'ν περίληψιν, ὅχι τῶν ὅσων εἶπεν ἀλλ' οὔτε καὶ τῶν ὅσων ἔθιξεν ἀπλῶς, νὰ δώσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας. Ἡ θρησκεία, ἢ κοσμογονία, ἢ θεογονία, αἱ κοινωνικαὶ ἀντιλήψεις τῶν ἀρχαίων ἀνατολικῶν λαῶν, αἱ σχέσεις θρησκείας καὶ τέχνης, τὸ ἔπος, ἢ λυρική ποίησις, τὸ δράμα, ἢ κωμῶδιον, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Δημοσθένης, οἱ Ἀλεξανδρινοὶ, οἱ Πατέρες τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας κτλ. κτλ. Ὅλ' αὐτὰ τὰ ζητήματα τ' ἀμεσώτατα, σχετιζόμενα πρὸς τὴν ἐλληνικὴν λυρικήν ποίησιν, ἀπησχόλησαν τὸν κ. Roizat εἰς τὴν πρώτην διάλεξίν του. Εἰς τὸ τέλος τῆς ἑμίλιας του ὁ εὐγενὴς φιλέλλην ὅσον καὶ γνήσιος Γαλάτης, δὲν παρέλειψε νὰ πλέξῃ τὸ ἐγκώμιον τῆς πρωτευσούσης μὲς τὴν ἑποῖαν δὲν ἐφαντάζετο. ἐπρόσθεσε ποτὲ τόσον ἀλματικῶς ἐξελιχθεῖσαν, (πρὸ 50 ἐτῶν αἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν ἓνα χωρὶς) τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, τῶν ἐξεχόντων πολιτικῶν μας καὶ τοῦ ἄνθους τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς: monsieur Polémis, le subtil Droigis et monsieur Andréadès esprit ouvert à toutes les... aptitudes

Διὰ τὰς ἄλλας διαλέξεις τοῦ κ. Roizat δὲν δυνάμεθα νὰ ἐκφέρωμεν γνώμην (ἔπως ἄλλως τε καὶ διὰ τὴν πρώτην δὲν ἐξεφέραμεν) διότι δυστυχῶς δὲν μᾶς ἐδόθη καιρὸς νὰ τὰς παρακολουθήσωμεν.

ΜΙΑ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἐπειδὴ ὁ τίτλος μας εἶναι «ΟΙ ΝΕΟΙ», αὐτὸ δὲν σημαίνει πῶς εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ φιλοξενοῦμε κάθε μιὰ νεανικὴ ἢ παιδικὴ προσπάθεια, ποῦ μπορεῖ ἴσως νὰ δείχνῃ κάτι, δὲν ἔφτασε ὅμως ἀκόμα στὸ σημεῖο νὰ εἶν' εὐπαρουσίαστη σ' ἓνα φιλολογικὸ κοινόν. Μία ἐπιείκεια, ἐκτὸς τοῦ ὅτι δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται, εἶναι, θαρροῦμε ταπεινωτικὴ γιὰ ὅσους μποροῦν σιγὰ-σιγὰ νὰ ἐπιβληθοῦν μὲ τὸ ἴδιον τους τὸ ἔργο. Ἄς φυλλομετρήσουν προσεκτικὰ τὸ περιοδικόν, ἢ δοῦν τὸ πνεῦμά του, τὴν κατεύθυνσί του, καὶ πρὸ πάντων ἢς μὴ βιάζωνται. Ἄν μετεβάλλωμε τὸ φύλλον σὲ σαλόνι συνεντεύξεως καθ' ἑνὸς ἀμφίβολου ταλέντου ἢ κάθε νέου ποῦ ὑπακούει ἔς ἓνα πρόσκαιρον καὶ ἀρριβιστικὸν ἐρεθισμόν, κι ἐμεῖς οἱ ἴδιοι θὰ παύωμε νὰ τὸ ἐκτιμοῦμε.

«ΟΙ ΝΕΟΙ»

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ: «Πλάϊ στὴν Ἀγάπη». (Ἐκδοσις Ζηκάκη) Μᾶλλον σὲ ἀτυχῆ στιγμὴ παρουσιάζεται τὸ ἐπαναστατικὸ αὐτὸ διήγημα· τὸ εἶπαν πρώτῳ τὸ βεῖσκομε ὄψιμο· θὰ ἦταν ὁ καιρὸς του πρὸ δεκαπέντε χρόνων ἢ τὴν κοινωνία ἐκείνη, ἔς τὴν κοινωνία τοῦ καιροῦ τοῦ συγγραφέως, κάθε ἐπαναστατικὴ ἰδέα ἔπαινε, εἶχε οὐσίαν, εἶχε ἰσχύα· εἶχε κι' ἐμπόδια ἀκόμα, — τὰ ἐμπόδια ποῦ θρέφουν τὴν ἰδέαν καὶ μεταβάλλουν καὶ τὴν πόλημιν σὲ σύμβολον, πίστιν καὶ θρησκείαν. Ἔτσι κι' ὁ ἐλεύθερος γάμος. — Μὰ σήμερα; τί εἶναι, ποῦ νὰ μὴ γίνεταί πιά; ὁ καιρὸς δὲν εἶναι κατάλληλος γιὰ ἐπαναστάσεις, — γιατί εἶν' ὁ ἴδιος μιὰ ἐπανάστασις ἔγινε καὶ γίνεταί κι' ὁ ἐλεύθερος γάμος, καθὼς καὶ τόσα ἄλλα, ποῦ γεννιοῦνται, καὶ πεθαίνουσι στὴν ἀδιαφορίαν καὶ στὴν πληξί. Τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν τὴν ἔδοξα εἰ κι' ὁ «Νουμάς», ποῦ ὅταν τὰ γλωσσικὰ ἐπαναστατικὰ τοῦ σύμβολα ἐπεβλήθησαν, ἀπέθανε ἀπὸ μαρasmus. — Κρίμας! Ἡ ἀγάπη σήμερα εἶναι τόσο διαφορετικὴ! Δεῖπει τὸ αἰσθημα κι' ἢ καρδιά εἶναι πεθαμένη· ἓνας ἐλεύθερος γάμος — ποῦ δικαιολογεῖται ἄλλως τε σὲ βιβλίον βεβιασμένα κάπως — δὲν μπορεῖ νὰ ἐνθουσιασθῇ, παρὰ μόνον ὡς ἓνας ἀπαγορευμένος καρπός. Θὰ ἐλυπούμεθα πολὺ ὅμως ἂν ὁ κ. Ταγκόπουλος ἐδυσφοροῦσε ἀπ' αὐτὴ τὴν κρίσιν, γιατί εἴμαστε ἔτοιμοι νὰ τὸν συγχαροῦμε γιὰ τὴν καλὴν φιλολογικὴν ἀποψιν τοῦ ἔργου. Θυμίζει

συνά την «Κερένια Κούκλα» του Χριστομάνου και την «Αγνή» του Ψυχάρη. Ένα «στόλ» προσωπικό, άβιαστο και άνετο. Οι περιγραφές κ' οι ψυχολογικές του αναλύσεις πολύ πιστές. Μερικά πράγματα λέγονται άνεπίσημα και συγκινητικά.

— Γράφεται σίγους; ά, για να γράφη κανείς δε χρειάζεται, παρά μόνο να ξέρη να γράφη.— «Όχι, χρειάζεται και κάτι άλλο».— «Α, ναι! Και γάχη υποφέρει...»

Τά πρόσωπά του, από την σύγχρονη Αθηναϊκή ζωή. Πόσο πικάντικες εκείνες οι σελίδες με τη Μαριγούλα μέσα στα στάχυα, με τό κρυφτό, με τὰ φιλιά, με τὰ δίστιχα τῆς Ἀγθολογίας! Ἡ Ἀλίκη, ἡ ῥωμαντική κι' ἐγωϊστρία, πού δίνει μόνη ἀργότερα, κυνικά, τὴν ἀνάλυσι τῆς. Ὁ χριστιανικός Παῦλος, καρτερικός, καθυστερημένος, παρεξηγημένος. Στὸ τρίτο μέρος ἀπαντοῦμε τὶς πιδ ἐλευθέρους, ἀλλὰ καὶ τὶς πιδ συγκινητικὲς σελίδες τοῦ βιβλίου: μιὰ ἀγάπη πού πεθαίνει μαζί με τὴ ζωὴ, μαζί με τ' ἄσπρα μαλλιά, με τὰ πρῶτα χρόνια. Χωρὶς νὰ ζητᾷ ἀνατάσεις ἢ ὑαφινάσματα, τὸ βιβλίο γεννᾷ κάποια ἡμερα καὶ ἀπλᾶ συναισθήματα. Οἱ φυσιογνωμίες του εἶναι χθεσινὲς ἴσως· μὰ ἔχουν καὶ κατὰ ἀπ' τὸ αἴριο — κι' ἀπ' τὸ μεθαύριο...

— ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΥ: «Διηγήματα». Τὸ βιβλίο τοῦ κ. Τυμφρηστοῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ τρία μέρη: Διηγήματα τοῦ Χωριοῦ, τῆς Πόλης, καὶ ἓνα Κοινωνικὸ Δράμα, «ὁ Φονιάς».

Ὁ κ. Τυμφρηστὸς ἐπίσης παρατάσσει στὸ ξόφυλλο τὰ ἔργα, παλαιὰ καὶ μέλλοντα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν συμβολὴ του εἰς τὴν σύγχρονη φιλολογία: ποιήματα, διηγήματα, δρᾶματα, ῥομάντσα, κριτικὲς κ.τ.τ. Θὰ ἔπρεπε ὁμως νὰ προστεθοῦν καὶ τὰ ἡμερῆσα χρονογραφήματα πού ἐδημοσίευσε στὸ «Νέον Πνεῦμα» γιὰ νὰ δευχθῆ φανερώτερα ὅτι πρόκειται περὶ ἐνὸς ἀρκετὰ γονίμου καλάμου.

— ΝΙΚΟΥ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ: «Ἀγθρώπινες καὶ Ἀγθινες Ζωές», βιβλίο Α'. Κύπρος. 1920. Ὁ κ. Νικολαΐδης ἐκδίδει τὰ βιβλία του· μετὰ τὸ συμβολικὸ του ἐκείνο «Γαλάζιο Λουλουδι», βλέπομε καὶ δεῦτερο σήμερα, θαυμάσια τυπωμένο στὴν Κύπρῳ στὸ νέο του αὐτὸ βιβλίο βρίσκομε πολλὰ πού εἶχαμε ὡς τώρα διαβάσει στὰ περιοδικὰ «Γράμματα», «Λύρα», «Νέοι». Εἶναι μικρὲς πρόζες, κατὰ ἀνάμεσα πρόζας καὶ «πεζοῦ ποιήματος»· μιὰ εὐγενικιά, λεπτὴ, μελαγχολικιά ἀτμόσφαιρα τὰ περιβάλλει, εἶα βαθύ, ποιητικὸ νόημα κρύβεται κάτω ἀπὸ τὶς ζωὲς τῶν ἀνθρώπων του καὶ τῶν λουλουδιῶν του· μιὰ ἀταλή, μυστικιστικὴ συγκίνησι βγαίνει ἀπ' τὸ κομμάτι πού ἡ Κυρία κατεβαίνει στὸν κῆπο νὰ κόψῃ τὰ δένδρα πού τὴν μαραθοῦν, γιὰ νὰ μὴν εὐρη τόπο ν' ἀκουμπήσῃ τὸ φθινόπωρο, πού θάρρη νὰ πάρη τὸν ἀγαπημένο τῆς—ἡ θλιβερά πλάνη τοῦ ἀνθρώπου, πού θαρρεὶ πὼς διώχνει τὸ μοιραῖο, ὅταν δὲν τὸ ἀφήνῃ νὰ ἐκδηλωθῆ· στὴν «Ἀνθοροσὴ» ἡ συγκίνησι γίνεται τραγικώτερη· μέσα σὲ μιὰ πληχτικιά κουφόβρασι, πού δὲν ἀφήνει «μῆτε νὰ κινήθοῦν τ' ἀρῶματα», ὅταν τὰ λουλούδια, καμένα, φυλλορροοῦν, μιὰ παρθενιά παραδίνεται στὸ περιβόλι· ἄχ, ἂν φυσούσε! ἂν φυσούσε! ἂν ἄλλοζαν οἱ νόμοι πού μᾶς κυβερνοῦν, πού στέκουν ἀσάλευτοι, ἀδυσώπητοι, ὡς πού! νὰ τελεσθῆ τὸ κακό!.. — Διακρίνομε ἀκόμα τὸν «Κατακτητῆ», τὸν «Blasé», τὸ Προσῆλιο σπῆτι στὸ χιονόσκεπο χωριό», «τὴ γλωμὴ Κυρία» πού ζητᾷ ἀπ' τὸ ἄπειρο τὸ συμπλήρωμα τῆς υπάρξεώς της, ἀπλές, πικρές, πρωτόγονες ἀλήθειες, εἰπωμένες ἀπλᾶ κ' ὑποβλητικὰ· ἴσως θὰ τοὺς ἔπρεπε μόνον κάποιοι «κραδασμοὶ» περισσότερο ἔντονος, ὥστε νὰ θίγουν πιδ βαθειά.

Καὶ ὡς γλωσσικὴ συνεισφορὰ εἰς τὴν Δημοτικὴν, τὸ βιβλιαράκι αὐτὸ εἶν' ἀξιοσημειώτο. Εἶναι κατὰ πού μᾶς χρειάζεται πολὺ, πολὺ, πολὺ· καθὼς μάλιστα εἶναι, βγαίνει φυσιολογικὰ γλωσσικὸ, φυσικὸ, αὐθόρμητο, ἀνεπιτήδευτο!

— ΓΙΩΡΓΟΥ ΦΙΛΗΝΤΑ: «Ἐένες ἀρμονίες στὴ δικὴ μου Λύρα» μεταφράσματα. Τελευταία, στὸ «Λόγο» τῆς Πόλης, ὁ κ. Γ. Φιλήντας, γλωσσομαθέστατος καθὴ ηῆς ἐκεῖ, ἔκανε λόγο ὁ ἴδιος γιὰ τὶς μεταφράσεις του πού ἔχομε σήμερα στὸ χέρι. Ἐχουν ἐκδοθῆ ἀπὸ χρόνια—τὸ 1913—καὶ μαρτυροῦν πρῶτα-πρῶτα τὴ γλωσσομάθεια τοῦ μεταφραστοῦ: ἀρχαῖοι, γάλλοι, ἄγγλοι, γερμανοί... Δὲν πρόκειται λοιπὸν νὰ μιλήσῃ κανεὶς γιὰ τὴ μεταφραστικὴ ἔποψη τῶν ποιημάτων, ἀλλὰ γιὰ τὴ φιλολογικὴ. Φοβώμαστε πὼς ἡ ἐπιθυμία νὰ ἔσφισσῃ καὶ νὰ ἐπιβληθῆ, ἔκαμε τὸν κ. Φιλήντα νὰ μὴ προσέξῃ τόσο στὸ δούλεμα τῶν στίχων του. Ὁ ῥυθμὸς του δὲν μᾶς ἀρέσει σὲ πολλά: «Τὴν ὄνειρινή σου σκέψι — πλέριαν ἀπὸ μὲ γιὰ νάχη»: Θυμίζει Σουτσοῦς καὶ Καρασούτσους... Τὸ μεσημέρι γίνεται «μεσημέρι», τὸ εἶναι, «εἶν» κλπ. Ἐπειτα εἶναι γεμάτο ἀπὸ λέξεις ὅλων διόλου ἀνατολίτικες, οἱ ὁποῖες ἀποκλείουν ἓνα πανελλήνιο χαρακτηριστικὸ γιὰ τὴ μετάφρασι.

Μ' ὄλ' αὐτὰ, δὲ θεωροῦμε περιττὸ νὰ ποῦμε ἀντίθετα ἀπ' ὅτι ἐλέχθηκε ὡς σήμερα, πὼς ἔχομε κατὰ ἀξιόλογο καὶ πὼς μπορούσε μιὰ ἐκλογή τῶν καλύτερων μεταφρασμάτων (σὰν τὸ «Le beau Navire» τοῦ Beaudelaire) νὰ τὸ κάμῃ ἀκόμη ἀξιολογώτερο. Ὁ κ. Σκίρις, πού ἀσχολεῖται τελευταία με τὶς μεταφραστικὲς προσπάθειες τῶν δικῶν μας, θὰ μπορούσε νὰ τὸ ἀναφέρῃ.

— ΠΑΝ. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ: «Ρυθμοὶ στὰ κύματα». Τίποτε—εἶπαν δὲν ἐλαττώνει τόσο τὸ ἐνδιαφέρον, ὅσο μιὰ πίκρα πού εὐκολα μαντεύομε τοὺς λόγους τῆς. Ἴσως κατὰ τέτοιο ν' ἀληθεύῃ καὶ γιὰ τοὺς στίχους τοῦ κ. Κανελλοπούλου. Γι' αὐτὸ, θὰ προτιμούσαμε νὰ μᾶς ἔλεγε πιδ ἀπλᾶ καὶ πιδ ἀνεπίσημα τοὺς νεανικούς του πόνους· νὰ, στὸ μοτίβο τοῦ πεζοῦ προσλόγου. Κ' ἡ φυσικότης κάποτε χρειάζεται, καθὼς κ' ἡ πρωτοτυπία.

Ὁ κ. Κανελλόπουλος ἐπὶ τοῦ παρόντος ὄνειροπολεῖ· ὅταν ξυπνᾷ, τὸ τραγοῦδι του

τελειώνει: «καὶ με παλμὸ πετάγομαι· ξυπνᾷ». Θὰ περιμένωμε με ἀνυπομονησία τὰ τραγοῦδια πού θὰ τοῦ ἐμπνεύσῃ ἡ ἐργήγορσις καὶ τὴν καλὴν κατεργασία τοῦ ποιητικοῦ του ἔλικου. Σημειώομε τὸ «Τραγοῦδι στὴν ξενιτιά», τὸ «Τραγοῦδι τοῦ τρελλοῦ», τὸ «Πρῶτο χιόνι».

«Κι' ὁμως κρατῶ περιλύπα τὰ χέρια
στὸ μνήμα μιᾶς ἀγάπης πού δὲν ξέρω»

Θὰ βγῆ κατὰ μέσα ἀπ' αὐτὸ τὸ μνήμα;

— ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΓΑΡΟΥΦΑΛΗ (Παπαγαρουφάλη): Πρωτότυπον σύστημα καταγραφῆς ἐκδόσεως καὶ διδασκαλίας τῶν ἐλληνικῶν ἁσμάτων καὶ χορῶν διὰ τῆς Ἑλληνικῆς, Βυζαντινῆς καὶ Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς γραφῆς ἐν συνδυασμῷ μετὰ τοῦ φωνομέτρου καὶ τῶν πατημάτων. Κάτι θέλει νὰ πῆ ὁ κ. Παπαγαρουφάλης· ὁμολογοῦμε ὁμως πὼς ἀκόμη δὲν τὸ πολυκαταλαβαίνομε· σ' αὐτὸ δὲν μᾶς ἐβοήθησε οὔτε τὸ ἰδιόρρηθμο ὄργανο (ἐγγχορδο) πού ἔφερε στὰ γραφεῖα μας γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς θεωρίας τοῦ βιβλίου του. Ἄς περιμένωμε.

— Charles Frégier; Les Etapes de la Crise Grecque 1915-1918. Préface de M. Gustave Fougères Directeur de l'École Française d'Athènes. Un volume in-16 Bossard, Série Rouge, 295 Pages, «Editions Bossard», 43, rue Madame, Paris-VIe. Prix: 3 fr. 90.

— Charles Bauby. Les reflets du miroir—poèmes—édition de l'Association des Littéraires et Artistes Français—Perpignan prix: 3 50.— Εἶνε μιὰ ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις τοῦ φιλολογ. περιοδικοῦ «Expansion» πού ἀναφέραμε προτῆτερα πολλά. Πλήθος στίχοι καὶ ἄλλα τόσα, «μότα», ὅπου συναντῶνται ὁ ποιητῆς: ὁ Baudelaire, ὁ Mallarmé, ὁ Banville. Ὁ ποιητῆς φαίνεται δι' ἱβασμένους· μὰ ἡ δημιουργικὴ του δύναμι δὲν εἶνε τόσο πολὺ ἀξιοσημειώτη· κάτω ἀπὸ ὁμορφους τίτλους ἐφυλλίζονται στροφῆς δίχως ζωὴ καὶ δίχως χάρη. Μιὰ ἀλαφρῆ, χρομετὴ μελαγχολία, μιὰ ἐπιτιθεῖσι νὰ λεχθῶν με ὕφος στοιαστικὸ καὶ μυστηριώδες μερικὰ πράγματα ἀπλᾶ. Τὸ τρίτο πικρὸ περιγᾶ τὴ νύχτα, ὁ οὐρανὸς πού σκεταίνιᾷζει πρὶν ἀπ' τὴ μπόρα, τὸ δειλινὸ, ἡ θλίψις, εἶνε θέματα πού ἀξίζουν καλύτερη τῆχη. Δὲν λείπουν καὶ ἀρκετὰ καλὲς στραφῆς, πού δὲν πρέπει νὰ μείνουν χωρὶς μνεῖα.

Νά, μιὰ:

Mourir; au vent d'automne, en un dernier sourire.

Exhaler mon dernier souffle, comme une lyre

dont le son qui s' éteint vibre au lointain val.

— Albert Thibaudet: Les Idées de Charles Maurras. Ὁ γνωστός συγγραφεὺς τῶν θαυμασιῶν «Ῥῶν τῆς Ἀκροπόλεως», ὁ λειτότατος αἰσθητικὸς ἀναλυτῆς τῆς ποιήσεως τοῦ Στεφάνου Mallarmé, ἐξέδωκε ὑπὸ τὸν τίτλον «Αἱ ἰδέαι τοῦ Καρόλου Maurras» τὸ πρῶτον μέρος τετρατόμου ἐνδιαφεροτάτου ἔργου του, γραφέντο; κατὰ τὸν πόλεμον καὶ τιτλοφορούμενον: «Τριάντα ἔτη γαλλικῆς ζωῆς». Ὁ πρῶτος τόμος ὅπου ἀναλύονται λεπτομερέστατα αἱ «πολιτικαὶ» (ὑπὸ τὴν εὐρυτάτην σημασίαν τοῦ ὄρου) ἰδέαι τοῦ κορυφαίου ἴσως τῶν σημερινῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν τῆς Γαλλίας Καρόλου Maurras μᾶς παρέχει τέτοιες ἐγγυήσεις γιὰ τοὺς ἄλλους τρεῖς, ὥστε νὰ μὴ μᾶς μένει καμμιὰ ἀμφιβολία γιὰ τὴν γενικώτατη κριτικὴ τῶν ἀξία καὶ γιὰ τὴν ἐξαιρετικὴ θέσι πού δὲ θ' ἀργήσουν νὰ καταλάβουν στὴν σύγχρονη πνευματικὴ γαλλικὴ κίνησι. Δυστυχῶς δὲν μπορούμε νὰ δώσομε σήμερα οὔτε μιὰ μικρὴ κᾶν περίληψη τοῦ νέου ἔργου τοῦ κ. Thibaudet, ἐλπίζομε ὁμως πολὺ γλήγορα ν' ἀσχοληθῶμεν ἐκτενῶς τόσο με τὸ νέον ἔργο τοῦ κ. Thibaudet ὅσον καὶ με τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνας, μέρος τοῦ ὅλου ἔργου (ἀρκετὰ ὡς γνωστόν ὁγκώδους) τοῦ Καρόλου Maurras, παραλληλίζοντες ἴσως αὐτὸ πρὸς τὸ συγγενῶν τάσεων ἔργον τοῦ Maurice Barrés, ἡ ζωὴ τοῦ ὁποίου θ' ἀποτελέσῃ τὸν δεῦτερον τόμον τῆς «ἰδεολογικῆς τετραλογίας» τοῦ κ. Thibaudet. Διὰ τὸν Μπερξουισμόν ὁ ὁποῖος θ' ἀποτελέσῃ τὸν τρίτον τόμον θ' ἀφιερῶσῃ ἐκτενῶς ἄρθρον εἰς τοὺς «Νέους» εἰδικὸς συνεργάτης μας.

Pierre Mille: Le Bol de Chine ou divagation sur les Beaux-Arts—Paris, ed. George Crés et Cie 21, rue Hautefeuille, 2me édition. Prix 3,75. Ὁραῖες, κομψῆς, πρόζες περιλαμβάνονται κάτω ἀπ' τὸν παράξενον αὐτὸν τίτλο, ἐντυπώσεις, μελέτες, ἀφηγήσεις, βιογραφικὲς καὶ κριτικὲς σημειώσεις. Συναντοῦμε τοὺς Ραῦμόνδον καὶ Ἰσιδώραν Δούγκαν, κάμνομε τὶς γνωριμίες τῶν κ. κ. Jean Louis, ensemblier, Henri Rousseau, peintre et douanier. Μία τσουχτερὴ καὶ ἐπικίνδυνη εἰρωνεία εἶναι χιμῆνη στὸ «les simular peistes» ὅπου με μισονεϊστικὸ σαρκασμὸ παρουσιάζει ὁ συγγραφεὺς τὴ σχολὴ τοῦ «ταυτοχρονισμοῦ» καὶ τὶς ἐξοφρενικότητες τῆς ἐπιτηδεύσεως, πού λυμᾷνεται τὴν ἀσεβῆ νεότερη φιλολογία. Ἐν γένει θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχαμε περισσότερο καιρὸ νὰ μιλήσωμε γιὰ τὸ βιβλιαράκι αὐτὸ, πού μᾶς πληροφοροῦει περὶ τῆς τελευταίας καλλιτεχνικῆς actualité. Θὰ τὸ ἔχομε ὑπ' ὄψει μας.

Revue Universelle. Paris 157. Boul. St. Germain. No 1 'Απρ. 1920. Μηνιαία πολιτικοφιλολογική (λιγαπολική μάλλον κατά τὸν τύπο τῶν ἐπισήμων, ἀκαδημικῶν γαλλικῶν ἐπιθεωρήσεων) ἐκδόσις τοῦ 'Ιακώβου Bainville, συντάκτου τῆς γνωστῆς «Action Française». Τὸ πρῶτο φυλλάδιο (ἐξεδόθη καὶ τὸ δεύτερο ἀλλὰ δὲν μᾶς ἐστάλη ἀκόμη) περιέχει μεταξύ ἄλλων : ἓνα ἄρθρον τοῦ Καρόλου Maurras ἐπιγραφόμενον «L' Avenir de l' Ordre» εἰς τὸ ὁποῖον ὁ μοναρχικός, νασιοναλιστής, συντηρητικὸς εἰς ὅλα διάσημος συγγραφεὺς τοῦ «Γυναικείου Ρωμαντισμοῦ» καὶ ἄλλων πολυκρότων καὶ ἐνδιαφερόντων ἔργων ὑπεραμύνεται μὲ τὴν θέρη καὶ τὴν ἀλύγιστη δογματικότητα (στενοκεφαλιά θάβλεγε ἕνας «ἐβολουσιονιστής» προσαρμωμένος εἰς τὴν σημερινήν πραγματικότητα) πῶς τὸν χαρακτηρίζει, τῶν σημερινῶν κοινωνικῶν «ἀξιών» (κληρονομία, ἰδιοκτησία κλπ) τῶν ἀξιών (ἢ λέξις ἀτιμάζεται) τοῦ αἰσχροτέρου τῶν καθεστώτων, τοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ. Ἐνα ἄρθρον τοῦ καρδινάλιου τῶν Βουξελῶν Mercier, περὶ τοῦ Δάντη καὶ τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ, ὅπου τὰ ἔργα τοῦ μεγάλου ποιητοῦ καὶ τοῦ μεγάλου Θεολόγου παρουσιάζονται ὡς ἀμοιβαίως συμπληρούμενα, ἓνα διήγημα καὶ ἓνα μυθιστόρημα, ἀνοστήματα καὶ τὰ δύο, πολιτικὴ ἐπιθεώρηση, ἀντιελληνικὴ ἐπισκόπηση τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος «ἄβρεις» κατὰ τοῦ «ἀνυπάρχοντος» γερμανικοῦ πνεύματος (Κάντ, Σοπενάουερ, Γκαίτε, Νίτσε, ἀσιεῖα φράματα), ἄρθρα τοῦ Pierre Lasserre γιὰ τὸ δόγμα ἢ «τέχνη γιὰ τὴν τέχνη», τοῦ Henri Ghéon γιὰ τὸν νεοχριστιανισμὸ (ἢ βασιλεία τῆς καρδιάς, προεσταντίζουσα ἠθικὴ—ἀλα Ibsen—ἀνευ Χριστοῦ) τοῦ Dupramiel, μία ἀνοῦσια προχειρολογία περὶ τοῦ Moréas ὅπου οἱ «Ἕλληνες παρουσιάζονται ὡς στεροῦμενοι φιλολογίας ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς Κων/πόλεως εἶναι τάχα πολλοὶ οἱ Γάλλοι ποιηταὶ πῶς μποροῦν νὰ παραβληθῶν μετὰ τὸν Κάλβο καὶ τὸν Σολωμῶ;» ἐπισκόπησις τῆς φιλοσοφικῆς κινήσεως ὑπὸ πνεῦμα ἀντιμπερσοϊκῶν (βγάλαν στὰ χίλια χρόνια ἕναν «πραγματικὸν» φιλόσοφον οἱ Γάλλοι καὶ κάνουν πῶς καὶ τί γιὰ νὰ τοῦ μειώσουν τὴν ἀξία!), καμπάνια κατὰ τοῦ «παρλεμανταρισμοῦ» κατὰ τοῦ «πολσεβικισμοῦ» εἰς τὸ θέατρο» κατὰ τῆς Ecole Normale, καὶ μετὰ τὴν φόρα πῶς ἔχουν πάρει δὲν εἶνε ἀπίθανον νὰ ἰδοῦμε στὸ προσεχὲς φέλλο καὶ καμπανία τῶν συντακτῶν κατὰ τοῦ διευθυντοῦ, τοῦ διευθυντοῦ κατὰ τοῦ ἐκδότου καὶ οὕτω καθεξῆς.

— Ἡ «Revue Universelle» (τὴν universalité τὴν πραγματοποίησε μετὰ τὸ ἑλληνικόν, μόνον τὸ γαλλικόν, καθ' ἑαυτὸν μοναρχικόν πνεῦμα, λέγει κάποιος κ. Maurras) εἶναι ἐνδιαφεροτάτη καὶ μπορεῖ νὰ καταστῇ καὶ γόνιμη γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνας, ἐνδεικτικῆς καθὼς εἶναι τοῦ χάους πῶς βασιλεύει καὶ στὰ π.δ. «ρυθμιστικὰ» (ordonnateurs) εὐρωπαϊκὰ κεφάλια.

— Connaissance. Revue de Lettres et d' Idées. (τίτλος) Παρίσι, Galerie de la Madeleine 7. Στὸ φύλλο τοῦ Μαρτίου σημειώνομε μετὰ ἄλλων: Νέες ἀνέκδοτοις, ἐλαχίστου καὶ σχεδὸν μηδαμινοῦ ἐνδιαφέροντος ἐπιστολάς «intimes» (χρηματοδουλειές) τοῦ Stendhal, μερικῶς γνωστῶς στίχους τοῦ Cardonnel, πῶς παραθέτει εἰς ἀσήμαντη μελέτη του γιὰ τὸν τρυφερότατον καθολικὸν ποιητὴν, ἐπιγραφόμενῃ ἀπ' τὸ «Καμπὰρὸ στὴν Ἐκκλησίαν» (πρὸς τί ἢ χρῆσις τῆς δευτέρας λέξεως ἀφοῦ κατὰ βάθος περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος πρόκειται), ὁ κ. Doyon καὶ... τίποτε ἄλλο.

Minerve Française. 'Απρ. 1920. Πάνοπλος τὴν φορὰν ταύτην ἢ «Παρισινὴ Ἀθηνᾶ» ἀπὸ ποιημάτων, ρομαντικῶν, ἐλαφρῶς κλασικιστικῶν, κλασικῶν, κλασικοπληκτικῶν, νεοκλασικῶν, γηραλέων καὶ νεορωστικῶν ποιητῶν, ἀφιερωμένα (ἀνατεθειμένα μάλλον, ἀφοῦ πρόκειται περὶ ἐπιτυμβίου «stèle») εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἑλλήνου τὴν ψυχὴν καὶ γάλλου τὴν ἔκφρασιν ποιητοῦ Jean Moréas. Μέσα εἰς τὴν ἀπέραντη αὐτὴ ἔμμετρη ἀνοητολογία (κ. Maurras, τί κοινὸν εὐρίσκετε μετὰ τὸν «ἔμμετῶν» αὐτῶν κλασικῶν—αὐτὸς οἱ λέξεις!— τριοδονοστολογημάτων καὶ τῶν ἑλληνικῶν—ὁ κ. Maurras βλασφημεῖ καὶ ὄχι ἐμεῖς λυρικῶν προτύπων;) ἔξαρχίζομε μερικὸς ἀληθινὰ σεμνοὺς καὶ εὐγενικοὺς στίχους τοῦ de la Tailhède, τοῦ Ernest Raynaud (οἱ δύο ἐκ τῶν ἰδρυτῶν τῆς «ρωμαντικῆς σχολῆς» οἱ ἄλλοι τρεῖς ἦσαν ὁ Du Plessis καὶ οἱ ταχέως ἀποσχισθέντες Moréas καὶ Maurras) τοῦ Charles Serennes καὶ τοῦ Léo Languier. Θὰ ἐπιθυμούσαμε παρὰ τὴν ἔμμετρη αὐτὴ τιποτελογίαν νὰ εὐρίσκामε στὸ φύλλο τοῦ κατ' ἔξοχον αὐτοῦ νεοκλασικοῦ περιοδικοῦ, τὸ ἀφιερωμένον εἰς τὸν Moréas, καὶ μερικὰ πεζότερα ἀλλὰ καὶ οὐσιαστικώτερα λόγια γιὰ τὸν ποιητὴ τῶν «Στροφῶν». Δυστυχῶς σ' ὅλο τὸ περιοδικὸν δὲ βρήκαμε οὔτε μιὰ λέξιν σχετικῆν.

L' Avenir International. Μηνιαῖον σοσιαλιστικὸν περιοδικόν. Παρίσι, Quai de Jemmapes, 96. Στὸ φύλλο τοῦ Μαρτίου σημειώνομε μιὰ ἱστορικὴ ἐπισκόπηση τῆς ραγιαδιότητος ἐξελίξεως τῆς ἐνώσεως τῶν ἱταλῶν σοσιαλιστῶν, ἀπὸ τοῦ πρώτου ἐν Γενουῇ συνεδρίου τῆς τοῦ 1892, μέχρι τοῦ τελευταίου (Ὀκτώβριος 1919) ἐν Βολωνίᾳ, εἰς τὸ ὁποῖον ἀντεπροσέβηθησαν 100 χιλ. ἱταλῶν σοσιαλισταί, ἄρθρον ἐπιγραφόμενον ἢ «τύχη τοῦ βελγικοῦ σοσιαλισμοῦ» ὅπου ἐκτοξεύονται δριμύταται, καὶ δικαιοτάται καθὼς φαίνεται, κατηγορίαι ἐναντίον τῶν «προδοτῶν» σοσιαλιστῶν καὶ ἰδίως τοῦ πολλοῦ Vandervelde, ἓνα ἀρκετὰ «ἀσήμαντον» διαλογικὸν ποίημα τοῦ Χάν Ρίνερ, ἓνα σοσιαλιστικὸν ἐκπαιδευτικὸν πρόγραμμα, κρίσεις περὶ τοῦ ἰσπανικοῦ συνδικαλισμοῦ, παραλληλισμὸς καὶ σχεδὸν συνταύτισις αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀναρχισμόν, χαρακτηρισμὸς ὡς «ἐπαναστατικοῦ» καὶ τοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ «λόκ' αὐτοῦ» ἀφοῦ καὶ αὐτὸ ὅπως καὶ αἱ ἀπεργαίαι παραλύει τὴν κοινωνικὴν ζωὴν, ἐκθεσις τῆς καταπληκτικῆς ἀναπτύξεως τοῦ συνδικαλισμοῦ εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ ἰδίως στὴν Καταλωνίαν, δριμύτατος ἔλεγ-

χος τῶν ἀτίμων μέσων (ὅπως ἢ κλίσις ὑπὸ τὰ ὄπλα) τὰ ὁποῖα μεταχειρίζονται αἱ ἀστικαὶ κυβερνήσεις διὰ νὰ καταστείλουν τὸς ἀπεργίας, καὶ πλήθος ἄλλων ἐνδιαφεροτάτων ἄρθρων πολιτικῶν, φιλολογικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν. Τὸ «Avenir International» τὸ συνιστώμενον θερμοτάτα εἰς τὰς ἀναγνωστέας μας.

— Revue Critique des Idées et des Livres. Paris Boulevard St. Germain 155. Δεκαπενθήμερον κριτικοφιλολογικὸν περιοδικόν. Τὸ φύλλο τῆς 25 Μαρτίου εἶνε ἀφιερωμένον ὁλόκληρον στὸν ποιητὴν Jean Moréas. Ἐπειτα ἀπὸ ἕνον σύντομον πρόλογον, δονούμενον ἀπὸ πραγματικὴν συγκίνησιν καὶ εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν ἀγαπημένον διδάσκαλον, δημοσιεύεται ἓνα αὐτοῦ ῥαφὸ τοῦ Moréas, ὁ πρόλογος τοῦ Ἄλιαντος (à cette heure où le soir tombe du ciel et plane κτλ) τραγωδίας τῆς ὁποίας ἔγραψε περὶ 100 στίχους (ὡςτε πρόκειται περὶ ἀρχιμισμένης μάλλον παρὰ περὶ μισοτελειωμένης τραγωδίας) ἓνα ἐξοργιστικὸν πρόχειρον γράμμα τοῦ ἀρθρογράφου τῆς Echo de Paris, Maurice Barrès, ὅπου μετὰ ἄλλων ὑποβάλλεται ὡς ἐξήγησις τοῦ ἀνιάτρευτου πόνου τοῦ ποιητοῦ κάποιον κρυφόν, ἔρωτικὸν δράμα (εἰς τὸ μπουλβάρ St Marcel, μέσ' σ' ἓνα εὐρύχωρον appartement ἐστὶν ἐκπίπτουσι σπιτιοῦ ἐδέχθη ὁ ποιητὴς μιὰν ὥραια ξένη—καμιὰ Ἀρμένισσα Astiné καὶ Barrès πῶς φοροῦσε ἴσως καὶ πέπλο;— πῶς ἦταν μοιραῖο νὰ μὴ τὴν ξαναἰδῇ...) καὶ διάφορα νερόβραστα στιχογραφήματα ὁποῖα τῶν ὁποίων οὐδ' αὐτὸς ὁ «Νουμάς» δὲν δημοσιεύει. Ἀκολουθοῦν γιῶμες γιὰ τὸν Moréas τῶν πρώτων ὑπουργῶν τῆς Παιδείας κ. Βιστουῦ ἐπὶ τῆς ὑπουργείας τοῦ ὁποίου ὅπερ· τῆ ε ὁ ποιητὴς—διὰ νὰ γίνῃ εἶπαν— ἄλλ' ἐμεῖς; δ ν τ πιστεύομεν, ἀκαδημαϊκὸς— τὴν γαλλικὴν ἰθαγένειαν, τοῦ δειθντοῦ τῆς Ecole Normale κ. Lanson, τοῦ δημάρχου, τοῦ νομάρχου τῶν Παρισίων, τῶν κ.κ. βουλευτῶν, μερικῶν ἐξεχόντων τραπεζιτῶν καὶ τοῦ κ. διευθυντοῦ τῆς Ἀστυνομίας (λείπουν μόνον οἱ γνῶμες τῶν Ἑλλήνων ἀκαδημαϊκῶν καὶ τοῦ κ. Ἀνδρεάδη. Πῶς δὲν ἐξηγήθησαν; Κύριε Μπάμπη δὲν θὰ διαμαρτυρηθῆτε;) Μετὰ τὴς ἀρκετὰ ἀστειεῖς αὐτῆς γνῶμης τῶν «ἐπισήμων» (μὰ καὶ ἐδῶ οἱ «ἐπίσημοι»; πρὸς Θεοῦ!) ἀρχίζομεν τὰ σοβαρὰ κοιτικὰ ἄρθρα. Εἶναι καμιὰ δεκαετὴ καὶ ἀπασχολοῦν περὶ τῆς ἐκατοσέλιδος. Ὁ κ. André Thérive ἀναλαμβάνει νὰ μνήσῃ τοῦ ἀναγνώστῃ εἰς τὴν ποίησιν τοῦ Moréas. Εἰς τὸ ἄρθρον αὐτὸ μετὰ ἄλλων διαβίβουμε καὶ αὐτὸ τὸ τελειῶς ἀπροσδόκητον γιὰ μᾶς, πλὴν ὅμως φρεσικὸ «σὴν πέννα» ἐὼς Εὐρωπαίου... διανοούμενου: (δὲν ἰσχύει δυστυχῶς ἄλλη λέξις) à ce compte—le souci de l'exquise brièveté— Horace est grec (ὁ tempora, ὁ mores ὅπως θὰ ξεφρόνιζε ἴσως καὶ ὁ ἴσιος ὁ Ὁράτιος ἂν ἄκουε νὰ τὸν ἀποκαλοῦν Ἕλληνα) Horace n'est grec à aucun compte, m'Thérive! Ὁ κ. Thibaudet (ἀπὸ τῶν ὁποίων ὁμολογοῦμε ὅτι περιμέναμε μιὰν «ἐνδοσκοπικὴν» ἐρμησίαν τῶν Στροφῶν ἐφ' ἡμῶν τῆς περίφημης καὶ μοναδικῆς; ἐκείνης ὅπως ἀποδεικνύεται πιά σήμερον, τοῦ godefroi), εἰς τὴν «Τριπρόσωπον Ἐκάτην» του—οἱ τρεῖς μορφῆς τῆς γαλλικῆς γλώσσης: ἡ ρομαντικὴ—μεσαιωνικὴ, ἡ κλασικὴ, καὶ ἡ μοντέρνα, προσπαθεῖ νὰ ἐξηγήσῃ. δικαιολογησῇ μάλλον, γλωσσικῶς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Moréas. Παρακάτω ἐξετάζεται ὁ Moréas ὡς κριτικὸς, ὡς αἰσθητικὸς, (ἀποφθεγματικὸς δογματολόγος), ὡς Γαλλοῦ ἑλληνα (Athénien, honneur des gaules) ὡς ἀνθρωπος μετὰ καθ' ἑαυτὸν ζωῆν. Τὸ γνωστὸ ποίημα τοῦ κ. Μαλακῆς τὸ ὁποῖον παρατίθεται καὶ ἐν πρωτοτύπῳ εἶνε ὅτι καλλίτερον (δὲν εἶμεθα σοβρινισταί) περιέχει τὸ «πανηγυρικόν» αὐτοῦ τεύχος. Ἀπάνω ἀπ' τὰ θολὰ ἱερά τῆς λίμνης Εἰμαρμένης, ἐπ' ἄσπετον ἀτάραχος ὁ ἴσιος σου καὶ ἐχάθη... Ὁ κ. Εὐγένιος Μαρσάν, ἀναδημοσιεύει ἀπὸ δύο σημειωμάτια τοῦ Moréas πῶς τοῦ τὰ ἐχάρισε ὁ ἴδιος ὁ ποιητὴς ἐνδοσχευόμενος «παραλλαγῆς τῶν στίχων τῆς Ἰφιγενείας» ἰδίως, ἐνδεικτικῶς τοῦ τρόπου καθ' ὃν εἰργάζετο ὁ ποιητὴς. Τὸ τελευταῖον μέρος τοῦ τεύχους ἀποτελεῖται ἀπὸ μερικὰ σύντομα χρονικά, χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἔργου, καὶ ἀπὸ τὴν ἀναδημοσίευσιν τοῦ ἐπικηδείου «προστατευτικοῦ» (ἀλλ' ὠμίλησε τάχα ποτε εἰς ἄλλον τόπον περὶ τοῦ Moréas, ὁ τριοσένοσχος ἀκαδημαϊκός, ὁ ὁποῖος τὸν «ἐτίμησε» ἢ λέξις ἴσως νὰ εἶνε καὶ ἰδική του—διὰ τῆς φιλίας του;) λογιδρίου τοῦ κ. Μουρικίου Barrès, καὶ δημοσιογραφικῆς προχειρότητος, κριτικῶν ἄρθρων τῶν κ.κ. Maurras, Gilbert καὶ τοῦ πόσῃ ἀποθανόντος, νέου κριτικοῦ καὶ ἐνὸς ἐκ τῶν ἰδρυτῶν ἂν δὲν ἀπατώμεθα τῆς Revue Critique, Jean-Marc-Bernard. Αὐτὰ εἶναι ἐν περιλήψει τὰ περιεχόμενα τοῦ ἐν λόγῳ πανηγυρικοῦ τεύχους. Ἐν ἡ ἐκδόσιν τοῦ ἐγίνετο μὲ μαγαλιέτερη ἐκλεκτικότητα, ὑπῆρχε ἐλπίς νὰ μᾶς ἰκανοποιήσῃ ἔτι ὅμως ὅπως ἔγινε βιαστικὰ καὶ πρόχειρα ὄχι μόνον δὲν μᾶς ἰκανοποιεῖ ἀλλὰ καὶ δὲν πιστεύομε νὰ ἐκπληρῇ καὶ τὸν σκοπὸν τῶν ἐκδοτῶν.

«Ὅπως δὴποτε, ἀφοῦ ὁ ποιητὴς ὑπῆρξε Ἕλληνας, ὡς Ἕλληνας θεωροῦμε καθήκον μας νὰ εὐχαριστήσομε καὶ συγχαροῦμε θεομὰ τοῦ Παρισίου συνδελφούς μας γιὰ τὸ ἴσον τοῦτο δαῖμα τῆς ἐξαιρετικῆς στοργῆς καὶ τῆς ἀνεπιφύλακτῆς ἀγάπης μετὰ τὴς ὁποῖα ἔξακολουθοῦν νὰ περιβάλλουν τὴν μνήμην τοῦ ἀληθμονότου ποιητοῦ.

ΟΙ ΝΕΟΙ

«ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΣ».— Μηνιαῖον εἰκονογραφημένον περιοδικόν. Διευθυντὴς καὶ ἰδιοκτῆτης ὁ κ. Δημήτριος Ε. Τζιάθας. Γραφεῖα: Ὁδὸς Σταδίου 59— Συναδρὸμῃ ἐτησίαν Δρχ. 25.—(Ἐλθόμενον τὸ φύλλον τοῦ Μαρτίου. Μετὰ ἄλλων δημοσιεύεται καὶ τὸ πρῶτον μέρος μιᾶς καλῆς κριτικῆς ἀναλύσεως τοῦ κ. Α. Καμπάνη «Κολλίμαχος καὶ Χρυσόρροχ»). ΠΑΙΔΑΓΟΓΙΑ: Μηνιαῖον εἰκονογραφημένον περιοδικόν τῆς βιολογίας καὶ ἔγκυκλοπαιδείας τοῦ Παιδίου: Ἰδρυτὴς καὶ διευθυντὴς ὁ ἰατρός Κοστῆς Χαριστάκης; ἐκδότης Δημ. Δημητράκος, βιβλιοπώλης, Σταδίου 56. Συναδρὸμῃ Δρχ. 25 (Ἀπρίλιος—Δεκέμβριος: Δρχ.

19). Δὲν μπορούμε, παρὰ νὰ ἐπικροτοῦμε γενικῶς κάθε μιὰ εἰδικευτικὴ ἐργασία, σὲ ὅποιον δὴποτε κλάδο· ἡ Παιδολογία εἶν' ὠρισμένως μιὰ ἐπιστῆμη ἕστα σπάργανα ἀκόμη ἔστων τόπο μας, κί' ὁμως εἶν' ἀπὸ τις σπουδαῖες, τις πιὸ βασιμικές· τὸ παιδί σήμερα δὲν θεωρεῖται πιὰ homunculus, ἕνας μικρὸς ἄνθρωπος, ἡ τετραγωνικὴ ῥίζα τοῦ μεγάλου ἀνθρώπου, ἀλλὰ ἕνας ἄλλος ξεχωριστός, αὐτοτελὴς κόσμος με τοὺς συλλογισμοὺς του, τοὺς πόθους του, τις βουλήσεις του. Ὡς τέτοιο πρέπει νὰ τὸ ἐννοῦμε καὶ νὰ τὸ προσέχωμε, γιὰ νὰ ἐπιτύχωμε τὴν ἀποτελεσματικὴ καὶ φυσιολογικὴ του μόρφωσι.

Τῆ συνεργασία ἕστὸ σπουδαιότατο αὐτὸ περιοδικό, ποῦ θὰ παρακολουθῆ τὴν κίνησι καὶ ἐξέλιξι τῆς Παιδολογίας, ἐξασφαλίζει ἐκλεκτὸ καὶ πολυύριθμο ἐπιτελεῖο ἀπὸ ἰατροὺς, φιλολόγους, ἐκπαιδευτικοὺς λειτουργοὺς ἀνωτέρους κλπ. κλπ. Συνιστᾶται λοιπὸν σὲ κάθε οἰκογένεια, σὲ κάθε μητέρα, σὲ κάθε γιατρό, σὲ καθ' ἕνα ποῦ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸν κόσμον τῆς αὔριου καὶ τὴν μόρφωσίν του.

— ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ: Παιδαγωγικὸν καὶ φιλολογικὸν περιοδικόν· διευθυντῆς Σπ. Γ. Παππαμιχαήλ· ἐκδότης Μιχ. Σ. Ζηράκη· Συνδρομὴ δραχ. 16. Ἄλλο ἕνα εἰδικὸν περιοδικό, με σκοπὸ τὴν διάδοσι τῶν νέων ἀρχῶν τῆς Ἀγωγῆς καὶ τῆς Ὑγιεινῆς τῶν Παιδιῶν. Ἐπικροτοῦμε θερμὰ ἕνα τέτοιο ἔργο. Καθὼς καὶ τὸ παραπάνω, τὸ συνιστοῦμε καὶ αὐτὸ ἕστους ἀναγνώστας μας.

— ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ: Πρακτικὰ τῆς ΑΓ' γενικῆς συνελεύσεως τῶν Ἑταίρων.

— ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡ. ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. Τόμος 7. Ἀπὸ τὰ περιεχόμενά του: δύο μεγάλες καὶ ἐμπεριστατωμένες μελήτες τοῦ κ. Ν. Ράδου γιὰ τὸν Παπῶζογλου καὶ γιὰ τὰ ἔγγραφα τοῦ Γ. Βοϊνέσκου, ἱστορικὰ δοκίμια πρῶτης τάξεως.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ: Διευθ. Ἀνδρ. Ι. Πουρνάρας. — Μὲ μεγάλη μας χαρὰ βλέπομε ἀρκετὰς σελίδες τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ ἀφιερωμένες ἕστην πνευματικὴν κίνησι.

L' Expansion: Organe de l' Association des Seunes Litterateurs et Artistes Français. revue litteraire musicale artistique. Τὸ τεῦχος αὐτὸ περιέχει ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν λογοδοσίαν τοῦ κ. Livera, προέδρου τοῦ συλλόγου, ἀρκετὰ ποιήματα, μιὰ καλὴ πρόζα τοῦ κ. Pion, «la Chatelaine» κλπ. κλπ.

Σ Τ Ο Τ Ε Λ Ο Σ ,

— Στὸ ἐπόμενον φύλλον θὰ δημοσιευθῆ τὸ δεύτερον καὶ τὸ τελευταῖο ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ Πρῶτον Μέρος τοῦ «Πάσχα τῶν Ἑλλήνων». Ὁ κ. Κοκκινάκης γράφει κάποια μελέτη πάνω σ' αὐτὸ τὸ Ποίημα ποῦ θὰ δημοσιευθῆ σὲ προσεχῆς τεῦχος.

— Οἱ θαναμασταὶ τοῦ κ. Γρυπάρη καὶ κυρίως οἱ Νέοι, (γιατὶ μεταξὺ τῶν παλαιῶν μόνον χλιαροὺς ἐκτιμητὰς τῆς τέχνης τοῦ ἐφετεινοῦ ἀριστείου στὸν ἀγαπημένον τους διδάσκαλον. Τὸ νὰ στεφθῆ ὁ Γρυπάρης ἀριστεύς ἀπὸ τοὺς ἀριστεῖς κ. κ. Πολέμη καὶ Ἄννινον καὶ νὰ συγκυριατικῶς καταλεχθῆ ἔτσι δι' ἀποφάσεως τῶν κυρίων αὐτῶν (ὁ κ. Παλαμᾶς δὲν ἔλαβε μέρος καὶ φέτος στὴν ἀξιοδίακριτη αὐτὴν ἱεροτελεστία γιὰ ν' ἀποδειχθῆ ἀκόμη μιὰ φορὰ πόσοι βαρεῶς φέρει τὴν... τιμὴν ποῦ τοῦ ἀπένευσε τὸ Κράτος) στὴν «ἐνδοξον χορείαν» τῶν ἦταν φυσικὸ νὰ ληψθῆ εὐκρινῶς τοὺς Νέους. Πόσο μεγάλῃ χάρῃ θὰ χρωστούσαμε στοὺς κυρίους αὐτοὺς ἂν περιορίζαν τὴν ὑψηλὴν αὐτὴ τιμὴν μεταξὺ τους! Ἐἴνε εὐτυχῶς πολλὰ ἀκόμη τὰ νοῦμερα τῆς πορείας τους ποῦ περιμένον ἀνυπόμονα τὴν σειράν τους. Ἄλλως τε καὶ ὅταν ἐξαντληθοῦν τοὺς ὑποσχόμεθα νὰ τοὺς μιζήσουμε νὰ τὸ ξαναπάρουν. Ἄλλὰ μᾶς φαίνεται ἀλήθεια ἄδικο νὰ παραγκωνίζετα ἄφνης ὁ κ. Κουρτζῆς, ὁ γεωγραφικὸς τελευτῶν τῶν δραματικῶν συγγραφέων, ὁ κύριος τῆς κυρίας Παξινοῦ, ὁ φῶξ τῶν κυρίων Λαέρτη; Λάρινης, ἡ γιαγιά τοῦ κυρίου Κύρου με τὴν «Κόρη ποῦ Κοιμάτων» στὸ Αἰδωρικὸ καὶ τόσο ἄλλοι καὶ πρὶν ἂν ὄλους ὁ καμπαρές κύριος Κόντε Κουρούπης (ποῦ ἦτανε δὰ καὶ ἐντὸς τοῦ Νόμου ἀφοῦ προσέφερε τὴν «Σιδηρᾶν του Τσιγαροθήκη»), ὅλοι με ὄγκον πραγματικῶν φιλολογικῆς ἐργασίας, μᾶς φαίνεται λέγομεν ἄδικο καὶ ἀνήθικο νὰ παραγκωνίζονται οἱ εὐέλπιδες αὐτοὶ συγγραφεῖς μας χάριν ἑνὸς ποιητοῦ «ἄγονου καὶ σκληροῦ», ἑνὸς ποιητοῦ ποῦ ἐπὶ τέλους κανένα ποτὲ δὲν ἐπέπραξε καὶ πολὺ ὀλιγώτερον τὴν δαφνοστεφῆ ἐπιτροπὴν τῆς ἀπονομῆς τοῦ Ἀριστείου.

— Πληροφοροῦμε τοὺς φίλους μας ἐκείνους ποῦ δὲν ξέρον τι γίνεται στὰς Ἀθήνας γιὰ τὴν ἀξιοπρεπῆ μας παράστασι στὸ Ἐξωτερικὸν ὅτι εἶναι κάμποσος καιρὸς ποῦ ἐκδίδεται με ἔξοδα τῆς «Maison des Nouveautés» τῆς ὁδοῦ Φιλελλήνων γαλλόφωνον περιοδικὸν «Revue de Grèce» τὸ ὄνομα, τὸ ὅποιον σκοπεῖ τὴν ἐν τῇ ξένην διάδοσιν τῆς ἑλληνικῆς (:) φιλολογίας, ἀντιπροσωπευμένης ἀπὸ ἔργα τῶν γνωστῶν συγγραφέων μας κ.κ. Ἀνδρεάδη, Μακκᾶ κ. ἄ. Ἐνὸς ὀνομα, ἐνδοξο καὶ αὐτὸ, ποιητοῦ προῶτως με ἐκλείψαντος ἀλλὰ ἐπιβληθέντος πλέον εἰς τὴν διεθνή συνείδησιν διὰ τῶν δημοσιευθέντων εἰς τὸν «Μικρὸν Ρωμὸν» τοῦ ἀριστουργηματικῶν ποιημάτων τὸ ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ ἐκείνου Θεοδοσίου πόσον θὰ συνετέλει στὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἐθνικοῦ σκοποῦ ποῦ ἐπιδιώκει ἡ «Revue de Grèce» Συνιστοῦμε φιλικῶς καὶ ὅπὸ ἐνδιαφέρον στοὺς ἐκδότας ν' ὀποταθοῦν στὴ χήρα τοῦ μακαρίτου ποιητοῦ καὶ—ποτὸς ξέροι—μπορεῖ νὰ ἐγῆ ἀφήσει ἀνέκδοτα ἔργα, ὅλη ζηλευτὴν καὶ ἀνεκτίμητην γιὰ τὴ «Revue de Grèce». Ὅταν ὑπάρχη ὁ Μαίτρὸς πρὸς τί οἱ μαθηταί;